Fravalg af revision

Revisors rolle i en regnskabsklasse B virksomhed

Rikke Lund og Mads Greiffenberg

AALBORG UNIVERSITET
STUDENTERRAPPORT

Institut for Økonomi og Ledelse

Fibigerstræde 2 DK - 9220

Aalborg Øst telefon +45 99 40 92 20

iv@business.aau.dk

www.Business.AAU.dk

Titel: [Fravalg af revision – Revisors rolle i en regnskabsklasse B virksomhed]

Semester: [4]

Semester tema: [Kandidatspeciale]

Projekt periode: [Forår 2016]

ECTS: [30]

Vejleder: [Hans Henrik Berthing]

[Rikke lund] – Studienr: 20114055

[Mads Greiffenberg] – Studienr: 20114152

Antal printet eksemplar: [2] stk.
Sideantal: [85] Normalsider
Bilag: [40] Sider

Ved underskrivelse af dette dokument, bekræfter de underskrevne, at alle parter har deltaget på lige fod i udarbejdelsen af dette kandidatspeciale og at de underskrevne er ansvarlige for alt indhold i specialet. Ydermere bekræfter de underskrevne, at intet i følgende speciale er plagiat.

Executive summary

Financial auditing has for many years been compulsory for all Danish companies until a decade ago. This changed, making it possible for companies of a certain size, to de-select auditing. Within a decade the auditing requirements has been subject to several downward adjustments, which has led to changes in the work specifications of auditors. With these changes as central elements, the problem statement of this master thesis has been formulated: *"What is the auditor's role in reporting class B enterprises which have the opportunity to deselect?"*. To nuance this statement, a series of sub-questions have been developed intended to answer the problem statement.

To answer this problem, this thesis examines how the audit obligation in Denmark has evolved in recent years. Additionally, the audit requirements for eight comparable European countries is studied and compared to the Danish audit requirements.

To study the role of the auditor, two surveys were conducted. One survey sent to multiple companies in Denmark and one sent to multiple accountants in Denmark. The purpose of the questionnaire was to investigate auditors and corporate attitudes to the auditor's role in the future. Therefore, this survey examine among other things the questionnaires what the auditor's role is in companies depending on their development and when businesses use the services of auditors the most. For this purpose, a model has been developed which intends to differentiate enterprises based on the Boston-model and the product life-cycle model and examine what the auditor's task in the individual phases of a company's life cycle.

The results of the thesis is that the auditor's role has changed along with the option of deselecting the audit. In general, the results of the study suggest that the auditor's role in the companies that can deselect audit consists of varying tasks. The assignments vary from the audit of company accounts, to various advisory assignments depending on where in the corporate life cycle they are. The study also suggests that the distribution of tasks will be altered, as the deselection of the audit will be more lenient. The eased mandatory audit allows the auditor's task in these enterprises to be more advising than performing actual

auditing. According to the survey, the auditors are often good at retaining customers, although customers deselect audits. However, although that the auditor is a trusted advisor, the competition between auditors are fierce and far from all companies choose to continue to use auditors as their preferred economic partner, when they have deselected audits.

Copyright © 2016 Aalborg Universitet

Original LaTeXtemplate by Mathias Legrand. This report has been compiled using the MikTex 2.9 distribution. Illustrations have been made in eDraw Max 7.9 and Microsoft Office Excel.

Indholdsfortegnelse

1 **Indledning** 3

1.1 **Problemformulering** 4

1.2 **Afgrænsning** 5

1.3 **Metodevalg** 6

1.3.1 Metodeovervejelser 8

1.4 **Empiri** 9

1.4.1 Kildekritik 10

1.5 **Retskilder** 10

2 **Det retvisende billede** 13

2.1 **Agent-Principal** 13

2.2 **Koalitionsmodellen** 15

2.3 **Revisors rolle i forbindelse med det retvisende billede** 16

3 **Revisionspligt i Danmark** 19

3.1 **Den nye årsregnskabslov** 19

3.2 Erklæringsmuligheder 21
3.2.1 Revision 22
3.2.2 Udvidet gennemgang 23
3.2.3 Review 23
3.2.4 Assistanceerklæring 24
3.2.5 Aftalte arbejdshandlinger 24
3.3 Grundlæggende krav for undladelse af revision 24

4 Revisionspligt i udlandet 27
4.1 Sammenlignelige lande 28
4.2 Hvordan er revisionspligten i de lande? 29
4.3 Hvilke paralleller kan drages fra de sammenlignelige lande? 33

5 Virksomhedens livscyklus 35
5.1 Bostonmodellen 35
5.2 Produktlivscyklus-kurven 36
5.3 Livshjulet 37
5.3.1 Etableringsfasen 38
5.3.2 Vækstfasen 38
5.3.3 Modningsfasen 39
5.3.4 Afhændelsesfasen 39

6 Spørgeskema design 41
6.1 Spørgeskemaernes opbygning og indhold 41
6.1.1 Udarbejdelse af spørgeskemaet 42
6.2 Pilottest 45
6.2.1 Resultat af pilottest 46
6.2.2 Ændringer til det endelige spørgeskema 47

6.3 Population og respondenter 48
6.3.1 Svarprocent 49
6.3.2 Validitet 50
6.3.3 Reliabilitet 51
6.4 Fortolkning af spørgeskemaundersøgelsen 51
6.5 Forbedringsforslag til spørgeskemaundersøgelserne 52
7 Resultater fra spørgeskemaerne 55
7.1 Resultater fra spørgeskemaundersøgelserne til revisorerne 55
7.1.1 Indledende spørgsmål 55
7.1.2 Revisors rolle i virksomhederne 56
7.1.3 Fravalg af revision 60
7.1.4 Udvikling i forhold til revisors rolle 62
7.2 Resultater fra spørgeskemaundersøgelserne til virksomhederne 63
7.2.1 Viden om virksomheden 63
7.2.2 Fravalg af revision 64
7.2.3 Revisors rolle i virksomheden 68
7.2.4 Udvikling i forhold til revisors rolle 72
7.3 Komparativ analyse af resultaterne 73
7.3.1 Sammenligning af fravalg af revision 73
7.3.2 Sammenligning af revisors rolle i virksomhederne 74
7.3.3 Sammenligning af revisors rolle i fremtiden 77
8 Revisors rolle i fremtiden 81
8.1 Revisors nuværende rolle 81
8.2 Internationaliseringens påvirkning på den danske revisionspligt 82
8.3 Virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner 82
9 Konklusion 85

10 Perspektivering 87

Litteraturoversigt 89

A E-mails udsendt til respondenter 93

B Pilottest udsendt til revisorerne 97

C Pilottest udsendt til virksomhederne 101

D Niklas' feedback på pilottest 107

E Claus' feedback på pilottest 113

F Endelig spørgeskema til revisorer 115

G Endelig spørgeskema til virksomheder 119

H Udtræk fra Navne og Numre Erhverv 125

I Statistiske beregninger 131

Figuroversigt

1.1 Design figur 7
1.2 Den hermeneutiske cirkel 9

2.1 Agent-principal teorien 14
2.2 Koalitionsmodellen 15
2.3 Revisionsrisikomodellen 16

4.1 Revisionspligt i sammenlignelige lande 31
4.2 Balancesum i sammenlignelige lande 31
4.3 Nettoomsætning i sammenlignelige lande 32
4.4 Gennemsnitlig antal fuldtidsansatte i sammenlignelige lande 32
4.5 Sammenligning af gennemsnitlige grænser 33

5.1 Bostonmodellen 36
5.2 Produktlivscyklussen 37
5.3 Livshjulet 38

7.1 Opgavefordeling, revisorerne 59
7.2 Opgavefordeling, virksomhederne 71
7.3 Opgavefordeling, sammenligning 77

Tabeloversigt

3.1 Byggeklodsmodel 20
3.2 Erklæringsmuligheder 21
3.3 Internationale erklæringsstandarder 22

4.1 Revisionspligten i udlandet 30

6.1 Korrigeret population og svarprocent 50

7.1 Sortering af respondenter 56
7.2 Rådgivning ved etablering 57
7.3 Rådgivning i vækstfasen 57
7.4 Rådgivning i konsolideringsfasen 58
7.5 Rådgivning om afhændelse 59
7.6 Konfidensinterval over opgavefordeling, revisorerne 60
7.7 Fravalg af revision 61
7.8 Udførelse af revision 61
7.9 Udførelse af andre ydelser 61
7.10 Udvikling i revisors rolle 62
7.11 Revisors rolle om fem år 62
7.12 Virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner 63
7.13 Sortering af respondenter 64
7.14 Respondenternes position i virksomheden 64

7.15 Fordeling af beslutningskompetence 65
7.16 Revision af virksomheden 66
7.17 Mulighed for fravalg af revision 67
7.18 Revision i fremtiden 67
7.19 Benyttelse af revisor 68
7.20 Andre rådgivere 68
7.21 Benyttelse af revisor i etableringsfasen 69
7.22 Benyttelse af revisor i vækstfasen 69
7.23 Benyttelse af revisor i den daglige drift 70
7.24 Benyttelse af revisor i afhændelsesfasen 71
7.25 Konfidensinterval over revisors opgaver, virksomhederne 72
7.26 Udvikling i virksomhedens brug af revisor 72
7.27 Virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner 73
7.28 Udvikling i revisors rolle 78
7.29 Virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner 78

Forord

Dette kandidatspeciale er udarbejdet af Rikke Lund og Mads Greiffenberg på fjerde semester på cand.merc.aud studiet ved Aalborg Universitet. Specialet er udarbejdet med vejledning fra Hans Henrik Berthing og på baggrund af tidlige undervisning på studiet. Skriveperioden har været fra den 3. marts til 8. august 2016.

Specialet defineres gennem studieordningen som *"en større selvstændig afhandling af relevans for en statsautoriseret revisor eller anden erhvervsmæssig rådgivers virke. Specialet skal dokumentere den studerendes færdigheder i at anvende videnskabelige teorier og metoder under arbejdet med et afgrænset fagligt emne"*. Dette opfyldes, da specialet er skrevet inden for faget revision, med fokus på revisors rolle i de virksomheder, der har mulighed for at fravælge revision. Fravalg af revision er et yderst aktuelt emne som følge af en række lempelser i revisionspligten over de seneste år.

Gruppen vil gerne rette et stort tak til vejleder Hans Henrik Berthing, alle de personer der har taget sig tid til at besvare de udførte spørgeskemaundersøgelser samt de, der har hjulpet gruppen igennem skriveprocessen.

Læseguide

Igennem specialet er Harvard metoden benyttet til at lave kildehenvisninger, som således vises som (efternavn på den første forfatter, årstal), for eksempel (Andersen, 2013). Ved flere henvisninger med samme forfatter og årstal, er disse adskilt ved bogstaver i alfabetisk rækkefølge. Figurer og tabeller er nummereret efter de respektive kapitler, for eksempel hedder den første tabel i kapitel 4 "Tabel 4.1", den tredje tabel i kapitel 4 hedder "Tabel 4.3" og så videre.

Aalborg Universitet, 8. august 2016

1. Indledning

Revision har en lang tradition, som kan henledes helt tilbage til før Jesus Kristi fødsel. Dette blev blandt andet beskrevet af Aristoteles i det tredje århundrede, hvor der blev lavet revision over de offentlige ansatte i Athen [Teck-Heang, 2008]. Da industrialiseringen for alvor brød igennem i England i 1840'erne, betød dette, at mange håndværksproduktioner blev afløst af stordriftsproduktioner. Dette blev muliggjort af det øgede brug af maskinkraft, som betød, at virksomhedernes størrelse voksede kraftigt i denne periode. De større virksomheder medførte større kapitalkrav i virksomhederne, hvorfor flere investorer begyndte at indskyde kapital i virksomhederne. Investorerne ønskede gennemsigtighed af deres investering, hvorfor revisors rolle pludselig fik ekstra relevans [Teck-Heang, 2008].

Den første revisorlov blev i Danmark indført i år 1909 på baggrund af en skandale omkring justitsminister Albertis bedragerier. Loven lagde hovedsageligt vægt på revisors uddannelse, uafhængighed og ansvar [Revisorkomissionen, 2000]. Aktieselskabsloven blev i år 1917 vedtaget og indeholdt blandt andet bestemmelser til revision og regnskab og der kom for første gang bestemmelser om revisionspligt for selskaber i Danmark [Elling, 2014]. Revisors rolle blev yderligere styrket efter det store børskrak i år 1929. Virksomhederne voksede med høj hastighed, og alle transaktioner blev mere komplicerede i form af stigende brug af IT i virksomhederne. Rollen for revisor blev yderligere, at skulle sikre troværdigheden i de virksomheder, som revisor reviderede. Det at virksomhederne blev revideret, blev derfor en form for kvalitetsstempel for virksomheden lig med revisors nuværende rolle i erhvervslivet [Teck-Heang, 2008].

Revisors rolle har udviklet sig i takt med at samfundet, offentligheden, virksomhederne og lovgivningen har ændret sig gennem tiderne. I Danmark har selskaber med begrænset hæftelse som udgangspunkt pligt til at lade sig revidere. Der er dog foretaget en række lempelser af revisionspligten på baggrund af EU's fjerde direktiv, således at mindre virksomheder kan undlade at lade sig revidere.

Den første lempelse i forhold til fravalg af revision blev foretaget i år 2006, hvor lovforslaget L50 "Reduktion af revisionspligt for visse virksomheder og reduktion af andre

administrative byrder" [Folketinget, 2010], muliggjorde, at virksomheder af en vis størrelse ikke længere lovmæssigt var forpligtet til at lade sig revidere af en revisor. Lovforslag L190 blev fremsat den 26. marts 2010 og vedtaget 1. juni samme år. Med denne lovændring ændredes grænsen for lempelsen af revisionspligten således, at flere virksomheder nu kunne fravælge revision og derved var omfattet af lempelsen. Den 6. december 2012 blev endnu et lovforslag vedtaget med ikrafttrædelse fra den 1. januar 2013. Denne ændring, som er den seneste ændring til revisionspligten, gjorde, at en lang række holdingselskaber ligeledes blev inkluderet i lempelsen.

Selskaber med begrænset hæftelse vinder stort frem i nyere tid. Således er antallet af selskaber med begrænset hæftelse i perioden fra 2001 til 2014 steget fra ca. 78.000 til ca. 200.000, hvilket vil sige en stigning på godt 150 procent på femten år [FSR, 2015a]. En lang række af disse selskaber med begrænset hæftelse formodes at være i regnskabsklasse B, hvorfor der efter de seneste lempelser er mulighed for, at endnu flere i denne gruppe, kan fravælge revision. I perioden fra 2010 til 2015 har omkring 70.000 virksomheder valgt at fravælge revision [FSR, 2015c].

Ovenstående lempelser er udtryk for, at regeringen ønsker at gøre det nemmere for mindre virksomheder, at drive virksomhed i Danmark. Ved at lempe kravene, opnår mindre virksomheder en besparelse i revisionsomkostninger og får derved større økonomisk kapacitet, til at drive virksomhed. I denne forbindelse ser regeringen revision som en byrde, der skal lettes for mindre virksomheder.

1.1 Problemformulering

I Danmark er det forholdsvis nyt, at mindre virksomheder har mulighed for at fravælge revision, hvorfor dette giver anledning til en række spørgsmål. Flere specialer har behandlet relevansen af revision af regnskaber samt alternativerne hertil. Fokusset vil derfor i dette speciale være, hvad revisors rolle er eller potentielt kan være, i de virksomheder, som fravælger revision. Revisor er i dag virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner blandt andet gennem sine faglige kompetencer [FSR, 2014], en rolle der potentielt udfordres af de mange ændringer, der foretages af regeringen.

Langt de fleste virksomheder er i dag i kontrakt med en revisor gennem aflæggelse af årsregnskaber samt i forbindelse med den daglige drift. Dette ændres muligvis med stor hastighed, hvorfor revisor står over for en helt ny udfordring, nemlig at fastholde kunderne. Konkurrencen er ikke længere blot internt i revisionsbranchen, men i lige så høj grad med andre rådgivere, som tilbyder lignende ydelser som en revisor.

Dermed ønskes der med dette speciale, at give et potentielt bud på, hvordan revisors rolle vil være fremadrettet og hvordan revisor positionerer sig bedst muligt, til at imødekomme virksomhedernes krav og forventninger til fremtidens økonomiske sparringspartnere. Dette vil gøres med udgangspunkt i to empiriske undersøgelser, hvor det undersøges, hvilket udbytte virksomhederne opnår ved at samarbejde med revisorer. Derudover undersøges det, hvordan revisorerne vurderer fremtiden. Yderligere vil specialet belyse revisionspligten i otte sammenlignelige lande, for at lave en vurdering af, hvordan revisionspligten i Danmark adskiller sig fra disse. Specialet opbygges ud fra følgende problemformulering:

"Hvad er revisors rolle i en regnskabsklasse B virksomhed, der har mulighed for, at fravælge revision?"

For at kunne besvare problemformuleringen mest hensigtsmæssigt, er specialet opdelt i en række underspørgsmål, som danner grundlag for besvarelsen af problemformuleringen.

1. **Hvordan er revisionspligten i Danmark?**
   For at undersøge revisionspligten, er der i kapitel 2 blevet anvendt klassisk revisionsteori, som beskriver det generelle behov for revision. Derudover er retsgrundlaget for revision og andre erklæringsmuligheder i Danmark belyst i kapitel 3. Disse kapitler danner grundlag for de efterfølgende empiriske undersøgelser i specialet.

2. **Hvordan er revisionspligten i sammenlignelige europæiske lande?**
   Besvarelsen af dette underspørgsmål giver indsigt i, hvordan revisionspligten er i de otte udvalgte sammenlignelige lande. Her vil revisionspligten i de pågældende lande blive defineret, til brug i vurderingen af revisors rolle i fremtiden. Underspørgsmålet bliver behandlet i kapitel 4.

3. **Hvordan har revisors rolle udviklet sig i Danmark over de sidste fem år?**
   Dette underspørgsmål bliver behandlet i kapitel 5, 6 og 7, som indledes med en teoretisk gennemgang af klassiske erhvervsøkonomiske teorier i kapitel 5, som danner grundlag for de efterfølgende empiriske undersøgelser. De empiriske undersøgelser er udarbejdet som to spørgeskemaundersøgelser i kapitel 6. Resultaterne fra disse undersøgelser danner dermed grundlag for besvarelsen af underspørgsmålet som behandles i kapitel 7.

4. **Hvordan bliver revisors rolle i fremtiden?**
   For at besvare spørgsmålet om revisors rolle i fremtiden, vil der i kapitel 8 være en vurdering af, hvordan revisors rolle i fremtiden vil udvikle sig ud fra resultaterne af tidligere kapitler.

1.2 Afgrænsning

Det forudsættes i specialet, at læseren har kendskab til branchen og dermed de fagudtryk, der benyttes inden for revisionsbranchen. Specialet vil være afgrænset til at omhandle virksomheder med mulighed for fravalg af revision, det vil sige virksomheder omfattet af årsregnskabslovens regnskabsklasse B.

Revisors rolle i virksomheden afleder ofte åbne spørgsmål omhandlende uafhængighed mellem virksomhed og revisor. Uafhængighedsproblematikken vil ikke blive behandlet som en del af besvarelsen af problemstillingen, da dette er vurderet for omfattende i forhold til specialets omfang. Dermed er det indforstået i specialet, at revisors uafhængighed altid opretholdes.

I forlængelse af ovenstående vil der typisk være en vis form for forventningskløft mellem revisor og virksomheden. Problematikken omkring forventningskløften kunne danne grundlag for et speciale i sig selv og er derfor vurderet for omfattende, hvorfor den ikke vil blive behandlet yderligere i dette speciale.

En revisionspåtegning giver større grad af sikkerhed i forhold til for eksempel en assistance erklæring, hvorfor det objektive ansvar helt naturligt vil være større her. Igennem specialet antages det dog, at det altid er i revisors interesse at opretholde sin integritet. Derved antages det, at revisor ved alle udførte ydelser påtager sig et personligt ansvar for, at det udførte arbejde udføres korrekt, uanset graden af sikkerhed i det den pågældende ydelse.

I specialet tages der udgangspunkt i årsregnskabslovens bestemmelser og dermed de virksomheder, der er underlagt denne. Dermed vil de virksomheder, der aflægger regnskab efter de internationale standarder (International Financial Reporting Standards) ikke blive inddraget i specialet.

I specialets empiriske undersøgelser tages der udgangspunkt i virksomhedernes brug af revisor. Dermed afgrænses der fra, at lave en lignende undersøgelse, hvor interessenternes synsvinkel på revision af virksomhedernes regnskab bliver belyst. Lignende undersøgelser findes allerede, hvorfor vinklen i dette speciale fokuserer på virksomhedernes syn på revision.

Det er et omdiskuteret emne, hvorvidt revision gavner samfundsøkonomien. Ifølge en analyse foretaget af FSR omhandlende ulovlige aktionærlån, er der sket et fald i disse fra næsten 10.000 til 6.500 i perioden fra år 2013 til 2014. 42 procent at tilfældene skyldes ifølge FSR, at virksomhederne har fravalgt revision. Eksempler som dette giver anledning til diskussionen om, hvorvidt samfundet går glip af en masse indtægter i form af skatter, afgifter med videre, som følge af fravalg af revision. Ligeledes kan det diskuteres, om dette rammer de banker og leverandører, der har stillet ressourcer til rådighed [Børsen, 2015]. Hvorvidt revision gavner samfundsøkonomien ikke blive behandlet yderligere i specialet, da dette ikke påvirker revisors rolle i virksomheden.

Der foretages en sammenligning af revisionspligten i otte europæiske lande, hvoraf Storbritannien er en af disse. Storbritannien har for nyligt stemt om medlemskabet af EU, hvor bitterne stemte for, at forlade EU. Der afgrænses i specialet fra eventuelle ændringer, dette måtte have i revisionspligten i Storbritannien, såfremt de melder sig ud af EU.

1.3 Metodevalg

Følgende afsnit vil indeholde en beskrivelse af specialets opbygning gennem designfiguren i figur 1.1. Yderligere vil de metodiske overvejelser blive gennemgået og der bliver redegjort for det empiriske grundlag samt foretaget en kritisk vurdering af specialets hovedkilder. Slutteligt vil de anvendte retskilder blive defineret.

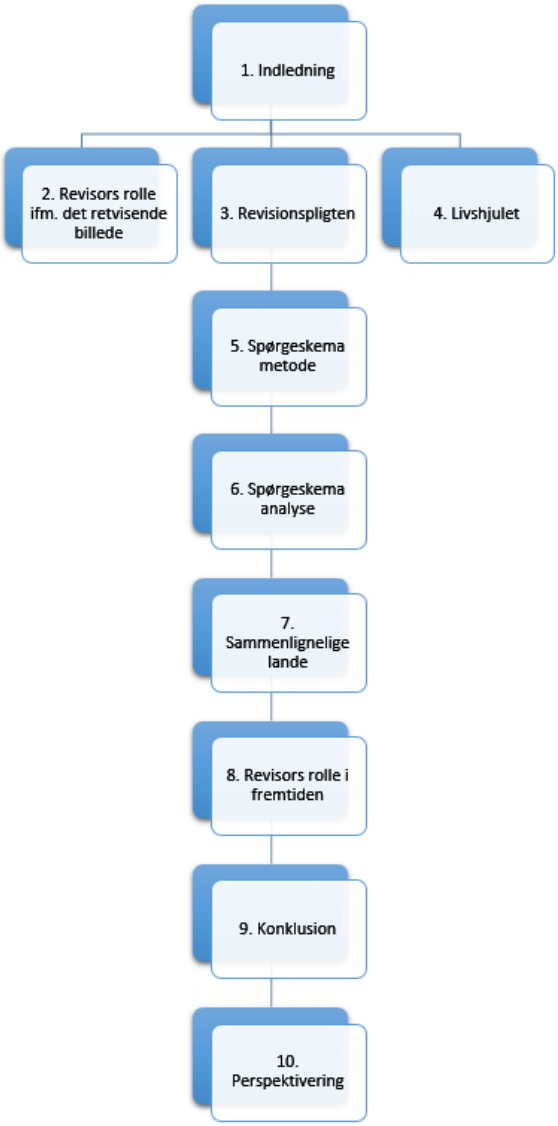

Figur 1.1: Illustration af designet af projektet (Egen tilvirkning)

I kapitel 2 gennemgås relevant revisionsteori, herunder agent-principal teorien, koalitionsmodellen samt revisions risikomodellen. Formålet med dette kapitel er, at beskrive det generelle behov for revision. Efter gennemgangen af den relevante revisionsteori, gives der i kapitel 3, en detaljeret beskrivelse af de nye ændringer til årsregnskabsloven og en uddybende redegørelse af de forskellige erklæringsmuligheder, som en virksomhed kan vælge på sit regnskab. Formålet med denne beskrivelse er, at give læseren en forståelse af de ydelser, som revisor tilbyder samt hvornår en virksomhed har mulighed for at fravælge revision. Dette kapitel hænger sammen med kapitel 4, hvor revisionspligten i Danmark sammenlignes med otte udvalgte sammenlignelige lande i Europa. De otte lande er valgt på baggrund af, at alle er underlagt samme regulering fra EU. Sammenligningen bruges til at give en vurdering af revisors rolle i fremtiden.

Der foretages i kapitel 5 en redegøre af en række klassiske erhvervsøkonomiske teorier, som danner baggrund for et livshjul, der beskriver de faser, en virksomhed gennemgår i dens levetid.

Ud fra kapitlerne 5, 6 og 7 udarbejdes der to spørgeskemaundersøgelser. Metoden bag undersøgelserne bliver beskrevet i kapitel 6. Hensigten med dette er, at give læseren en forståelse for udarbejdelsen af undersøgelserne samt tanker og beregninger bag. Efter gennemgangen af metoden bag spørgeskemaundersøgelserne, omhandler kapitel 7 en analyse af resultaterne fra undersøgelserne. Her gennemgås resultaterne fra de to respektive undersøgelser, hvorefter der foretages en komparativ analyse af resultaterne. I forlængelse af analysen bliver der i kapitel 8 foretaget en vurdering af revisors rolle i fremtiden ud fra resultaterne.

Afslutningsvist på specialet gives der i kapitel 9 en konklusion på problemformuleringen, som følger op på den viden og de resultater, som specialet behandler. Ydermere er der i kapitel 10 en perspektivering, som beskriver, hvordan der kan arbejdes videre med resultaterne fra specialet.

1.3.1 Metodeovervejelser

I dette afsnit bliver specialets metodiske overvejelser gennemgået, for at give læseren en forståelse af tankegangen bag specialet. Analysemetoden, som er benyttet i forbindelse med spørgeskemaerne, bliver gennemgået i kapitel 6. Specialets videnskabsteoretiske tankegang skal findes i hermeneutikken. Grundstenen i hermeneutikken er, at virkeligheden er bundet til en bestemt forståelse, alt afhængig af, hvilket perspektiv, der tages i anvendelse [Nygaard, 2012]. Det vil sige, at mennesker altid har en bestemt for-forståelse, som styrer, hvordan man ser verden og styrer de handlinger, der afstedkommer heraf. Gennem specialets opbygning er der opnået en anden viden end på starttidspunktet, som derved har givet en dybere forståelse for emnet, hvilket har været formålet med specialet. Denne tilegnelse af viden har medført en større forståelse for problemformuleringen samt undersøgsmålene og har gjort det muligt, at komme med en besvarelse af disse, som har givet en ny forståelse for emnet [Nygaard, 2012].

I og med, at analysen i specialet bygger på to spørgeskemaundersøgelser, arbejdes der med kvantitativ forskningsarbejde, hvor der gennem undersøgelserne ønskes at opnå en forståelse fra andre livsverdener. Dette gøres gennem en analyse af besvarelserne, hvor deltagerne af spørgeskemaerne svarer på spørgeskemaerne. Det er derefter i analysen og fortolkningen af svarpersonernes besvarelser, at der opnås en ny forståelse af respondenternes forståelser af verden. Den proces, man gennemgår her, er en on-going proces, også kaldet den hermeneutiske cirkel, idet man kan opnå en forståelse for de livsverdener, som deltagerne befinder sig i, igen og igen [Andersen, 2013].

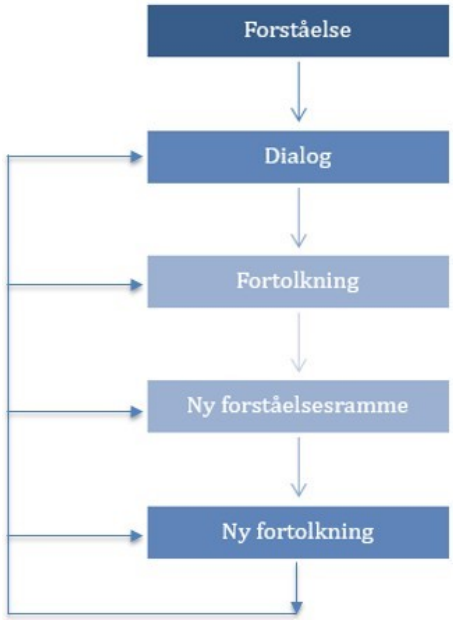

Figur 1.2: Illustration af den hermeneutiske cirkel (Egen tilvirkning med inspiration fra [Andersen, 2013])

Filosof Hans-Georg Gadamer ser hermeneutikken som en ontologi, hvor de handlinger man gør sig, påvirker ens for-forståelse, forståelse og efterforståelse [Nygaard, 2012]. Derved kan man ikke opnå en sand viden, da der altid vil være plads til en subjektiv fortolkning af den viden, som man opnår jf. ovenstående figur 1.2, som viser, at ens forståelse hele tiden ændres [Fuglsang, 2009].

Ud fra den ovenstående valgte videnskabelige tilgangsvinkel, vil specialets konklusioner ikke være en sand og objektiv viden, men derimod en viden, som er skabt gennem specialets proces og dermed en forklaring på, hvordan gruppen ser revisors rolle i fremtiden. Det vil sige, at resultaterne af specialet vil være gruppens sandhed og dermed ikke nogen objektiv ontologisk sandhed [Fuglsang, 2009].

1.4 Empiri

Det empiriske materiale, som specialets analyse i kapitel 7 bygger på, er indsamlet gennem to kvantitative spørgeskemaundersøgelser, hvor der kan måles på deltagernes besvarelser gennem test af hypoteser. Fordelen ved denne indsamlingsmetode er, at det er let at indsamle mange svar på én gang og det er fordelagtigt, at måle på de informationer, der indsamles. Dog kan det være svært, at få ny information ud over de stillede spørgsmål i spørgeskemaet og man kan derfor ikke være sikker på, at folk svarer ærligt [Andersen, 2013]. Dog har nogle af spørgsmålene til formål, at deltagerne tilkendegiver deres holdninger, ved at uddybe deres svar. Denne mulighed var tilgængelig for deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen til virksomhederne, hvorfor dette giver en mere kvalitativ tilgang til nogle af spørgsmålene.

Undersøgelsen bærer præg af en deduktiv arbejdsgang i og med, at der til hvert af de fire afsnit i spørgeskemaet er opstillet en hypotese, som er blevet testet i analysen i kapitel 7.

Analysen i kapitel 7 er hovedsageligt baseret på kvantitative data, idet den består af to

spørgeskemaundersøgelser. Eftersom undersøgelsen er foretaget og udarbejdet personligt af gruppen selv, fremstår den som primær litteratur [Andersen, 2013]. Spørgeskemaerne er udsendt via e-mails, for at nå så mange respondenter som muligt og for at lette bearbejdningen af besvarelserne. Dette er nærmere beskrevet i kapitel 6, hvor spørgeskemaernes validitet, reliabilitet og svarprocent vil blive gennemgået.

I forbindelsen med udarbejdelsen af specialet, er der også benyttet sekundær litteratur, hvilket er allerede eksisterende litteratur. I specialet er der benyttet bøger, artikler, publikationer, faglige tidsskrifter, lovforslag og offentlig tilgængelige rapporter, som har haft relevans i forholdt til problemformuleringen. Det sekundære litteratur består således både af kvantitativ- og kvalitative data [Andersen, 2013].

1.4.1 Kildekritik

Der foretages i følgende afsnit en vurdering af de væsentligste kilder i specialet, herunder hvem der har udgivet kilden, hvornår kilden er fra og kildens synspunkter.

Generelt er der gennem specialet benyttet en del artikler fra FSR, både direkte med henvisninger og indirekte, til forståelse og tilblivelsen af underspørgsmålene. FSR vurderes som værende en valid kilde, på baggrund af FSRs renommé, som værende en anerkendt dansk organisation inden for revision, regnskab, skat og virksomhedsøkonomi. FSR er brancheorganisation for danske revisorer og har derfor en dagsorden i forhold til branchen. Dette er naturligvis i mente ved brug af kilder fra FSR og deres analyser, men det vurderes ikke, at disse er subjektive, da de altid er velbegrundet med relevant statistik, der underbygger artiklerne.

Det empiriske materiale i specialet fremkommer ved de to spørgeskemaundersøgelser, hvor den primære kilde til metoden bag spørgeskemaundersøgelserne er skrevet af Merete Watt Boolsen. Bogen er skrevet i 2008 og er derfor ikke det nyeste litteratur på markedet. Det er dog vurderet, at denne har været den mest hensigtsmæssige til formålet, grundet bogens opbygning, som omhandler processen fra start af et spørgeskema til analyse af det fremskaffede datasæt. Derudover vurderes det, at metoden for en spørgeskemaundersøgelse ikke ændres kontinuerligt, hvorfor denne bog fra 2008 stadig er relevant. Merete Watt Boolsen har en del erfaring med udførelsen af bøger omhandlende dette emne og vurderes derfor, som værende en god kilde til opbygningen af det empiriske materiale i specialet.

Til den statistiske del af analyserne i specialet er der benyttet en statistikbog skrevet af Gerald Keller. Bogens internationale udgave som benyttes heri, er 9. udgave og bogen benyttes på mange universiteter rundt om i verden, herunder i statistikundervisning på Aalborg Universitet. Bogen er derfor vurderet som værende det bedste materiale til denne del af specialet.

1.5 Retskilder

Specialet omhandler, hvad revisors rolle er i en regnskabsklasse B virksomhed, der har mulighed for, at fravælge revision. Revisors rolle vil med tiden ændre sig grundet reguleringer i lovgivningen herunder årsregnskabsloven, revisorloven og selskabsloven. Derfor er det vigtigt, at få defineret retskilderne, som bruges til at fastlægge, hvad der er ret og pligt for revisor samt hvad der udgør grundlaget, for at fastslå en retsstilling i en given

situation [Hansen, 2013].

Det essentielle i opgaven er som beskrevet ovenover revisors rolle, som blandt andet bliver påvirket af ændringerne til den nye årsregnskabslov, som bygger på EU's 34. regnskabsdirektiv fra år 2013. Når der bliver fremsat et EU direktiv, skal disse retsregler implementeres i nationalret inden for 2-3 år. Direktivet har hjemmel i EU-traktaten (Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde) og er retsregler for medlemsstaterne i EU [Hansen, 2013].

Når et EU direktiv implementeres i medlemslandende indføres der ikke direkte bestemte regler, men en retstilstand, som gør, at landende selv kan bestemme detaljerne i den lov, som skal reguleres. Direktivet skaber derfor ikke ret og pligt for personer og virksomheder i Danmark og er derved ikke direkte gældende [Hansen, 2013]. Dog fremsætter direktivet en række mål, som landene skal opnå, ved at tilpasse direktivet til landets retssystem. For at direktivet er gældende som ret og pligt for personer og virksomheder i Danmark, skal direktivet først gennemføres i den danske ret, enten ved lov eller ved en bekendtgørelse [Hansen, 2013].

For at en bestemmelse skaber ret og pligt for personer og virksomheder i Danmark, skal der være udstedt en lov af folketinget og denne skal være i overensstemmelse med Grundlovens §22 [Hansen, 2013]. En lovbekendtgørelse har samme funktion som en lov og denne skal også være udstedt af folketinget. En lovbekendtgørelses funktion er at opsamle alle regler fra en hovedlov, samt et antal ændringslove. En bekendtgørelse skiller sig ud ved, at det er et retsforskrift, som er udsted med hjemmel i lov. En bekendtgørelse er oftest udstedt af et ministerium eller en styrelse, for eksempel Erhvervsministeriet. Selvom det ikke er folketinget, som udsteder bekendtgørelserne, benyttes de ved ajourføringer og fungerer derfor som var det en lov og skaber derved ret og pligt for personer og virksomheder [Hansen, 2013]. Der er derfor forskel på, om der tales om en lov, en lovbekendtgørelse eller en bekendtgørelse.

På baggrund af, at den nye årsregnskabslov er udstedt af folketinget, skaber den derved ret og pligt for personer og virksomheder i Danmark, herunder klasse B virksomheder, som har fravalgt revision. Når ændringerne til loven blandet andet bygger på EU's 34. regnskabsdirektiv fra år 2013, kan det konkluderes, at loven er direktivstyret [Hansen, 2013]. Ved at loven ikke er en rent dansk lov, bør man ved fortolkning af loven have direktivbestemmelsen ved sin side, for at se dennes ordlyd, da landene kan fortolke direktivet forskelligt [Hansen, 2013].

Når revisor rådgiver sine kunder, skal revisor ikke kun følge lovgivningen, men også tage hensyn til god revisorskik, som er udarbejdet af den internationale revisionskomitéer uden lovhjemmel. Det er uden lovhjemmel, da komiteerne ikke har nogen lovgivningsmæssig kompetence. Dog fremgår det af revisorloven §16, stk. 1, 2 pkt., at revisor skal overholde god revisorskik i forbindelse med udførelse af erklæringsopgaver med sikkerhed. Det fremgår af loven, at når revisor reviderer et regnskab, så skal personen gøre det i overensstemmelse med god revisionsskik samt god regnskabsskik og dermed spiller det en stor rolle for gældende ret [Hansen, 2013]. Når revisor overholder god revisorskik, vil det sige, at revisor overholder lovgivningen, standardernes etiske retningslinjer og retningslinjer og vejledninger generelt, som blandt andet kan være udledt af responsaer, nævnskendelser eller domspraksis [Füchsel et al., 2010].

2. Det retvisende billede

Revisors typiske rolle er at sikre, at der leveres korrekte og retvisende informationer til enten ejerne, bestyrelsen eller virksomhedens interessenter. Der findes flere teorier, som forsøger, at beskrive denne rolle. Agent-principal teorien beskriver forholdet mellem agenten (selskabets ledelse) og principalen (ejeren/beslutningstageren). Koalitionsmodellen har et lidt bredere perspektiv og beskriver forholdet mellem virksomhedens ledelse og omverdenen. Agent-principal teorien og Koalitionsmodellen gennemgås i det efterfølgende afsnit, for at danne baggrund for videre brug i analysen af spørgeskemaundersøgelsen og dermed besvarelsen af problemformuleringen. Yderligere vil dette afsnit indeholde en beskrivelse af revisionsrisikomodellen, som opsamler teoriernes forhold til revisors rolle i forbindelse med det retvisende billede.

2.1 Agent-Principal

Agent-principal teorien blev udviklet tilbage i 1970'erne, hvor de fleste organisationer var relative små og ledet og styret af ejeren selv. Siden er virksomhederne blevet større og har udviklet sig fra at være små virksomheder til store kapitalselskaber, og dertilhørende flere aktionærer/anpartshavere. I dag er ejerne og aktionærerne typisk ikke direkte involveret i virksomhedernes daglige drift og har i stedet ansat en ledelse til at varetage denne opgave. Agent-principal teorien tager udgangspunkt i økonomisk teori og danner herved blandt andet grundlag for revision [Eilifsen, 2014].

Principalen er udtryk for ejeren og derved dem, som træffer beslutninger på generalforsamlingen, hvorimod agenten er et udtryk for selskabets ledelse, herunder direktionen og bestyrelsen i selskabet. Teorien bygger på, at principalen uddelegerer ansvaret for virksomhedens daglige drift til agenten, med et ønske om, at agenten leverer et tilfredsstillende resultat. Der kan dog forekomme problemer i forhold til aflønning og belønning af agenten, hvis principalen og agenten ikke har samme opfattelse af, hvad et tilfredsstillende resultat er. Det er vigtigt, at principalen opstiller et tilstrækkeligt incitament for agenten,

til at udføre arbejdet i overensstemmelse med principalens ønsker [Eilifsen, 2014].

Nedenstående figur 2.1 viser agent-principalforholdet og hvordan der kan forekomme en konflikt mellem principalen og agenten i og med, at agenten oftest ved mere om virksomhedens egentlige finansielle position og resultaterne i virksomheden end principalen gør, fordi principalen ikke har sin daglige gang i virksomheden. Yderligere er der en risiko for, at agenten og principalen ikke har samme mål for virksomheden og derfor kan der opstå en interessekonflikt, hvis agenten ikke handler ud fra principalens ønsker [Eilifsen, 2014].

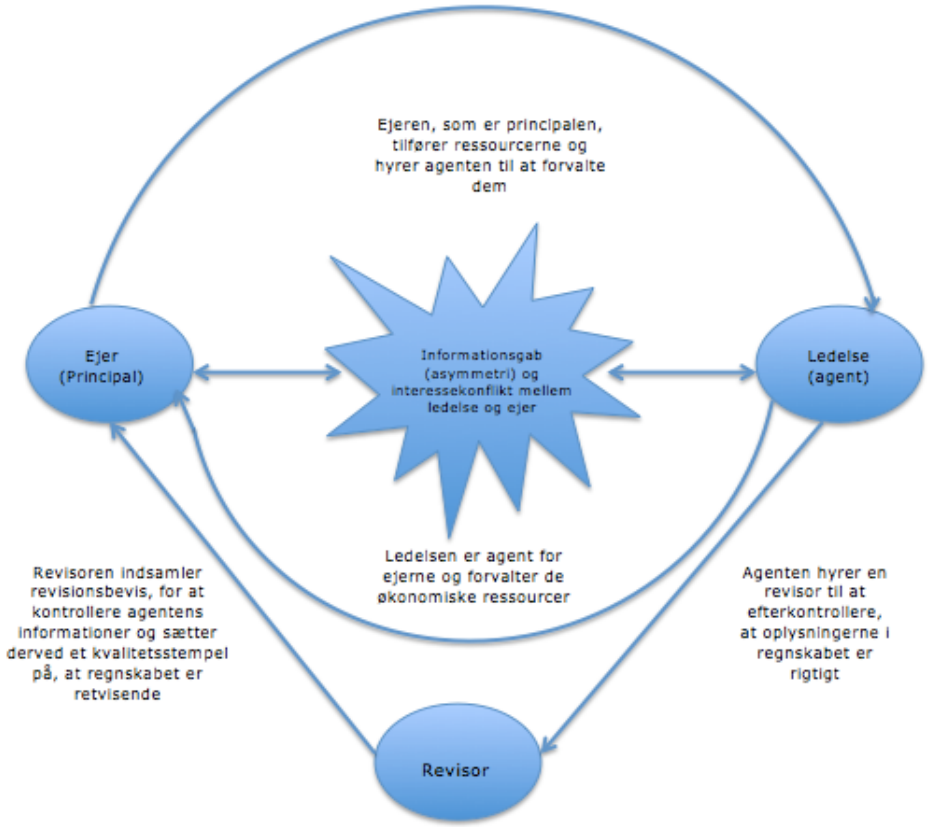

Figur 2.1: Illustration af agent-principal teorien (Egen tilvirkning med inspiration fra [Eilifsen, 2014])

Principalen har som beskrevet ovenover ikke fuld information over, hvad agenten foretager sig og for at kunne stole på agenten, ansættes der derfor en revisor. Revisoren ansættes til, at øge troværdigheden af det regnskab, som ledelsen afgiver. Ved at indgå i en aftale med en revisor, forekommer der yderligere et agent-principal forhold mellem ejeren og revisoren. Set fra principalens synsvinkel kan dette være et problem, idet der er risiko for, at de to agenter danner en koalition mod principalen. Det er derfor vigtigt, at principalen sørger for, at agenterne er uafhængige af hinanden, forstået på den måde, at revisor ikke kun skal være uafhængig i forhold til revisorlovens bestemmelser, men at revisor også er uafhængig af virksomhedens ledelse [Eilifsen, 2014]. Revisors rolle i forbindelse med revisionen er dermed, at tilføje troværdighed til regnskabet.

Yderligere består en virksomhed af flere forskellige interessegrupper, der er bundet sam-

men af kontrakter og der det er revisors rolle at sikre, at disse overholdes [Eilifsen, 2014]. I nedenstående afsnit bliver virksomhedens interessenter beskrevet i forhold til virksomhedens ledelse.

2.2 Koalitionsmodellen

En virksomhed er en samling af socioøkonomiske sammenhænge mellem alle virksomhedens interessenter, der alle har det til fælles, at de ønsker en form for værdi. Dermed er det ikke virksomheden selv, der træffer beslutninger eller har en målsætning, men derimod alle dens interessenter i og omkring virksomheden [Elling, 2014]. Det vil sige, at virksomhedens interessenter stiller ressourcer til rådighed for virksomhedens drift og forventer derfor, at være den del af den fremtidige gevinst, i form af en modydelse eller en belønning [Elling, 2014]. De væsentligste interessenter er præsenteret i nedenstående koalitionsmodel i figur 2.2.

Figur 2.2: Illustration af koalitionsmodellen (Egen tilvirkning med inspiration fra [Elling, 2014])

Interessenterne kan opdeles i primære og sekundære interessenter, som det fremgår af figuren. De primære interessenter består af medarbejderne og ledelsen, det vil sige de interessenter, der til dagligt beskæftiger sig med virksomheden. De sekundære interessenter består af långivere, leverandører, offentlige myndigheder, ejere, kunder samt det eksterne miljø [Elling, 2014]. Der er brug for alle grupper af interessenter for, at en virksomhed kan eksistere, i det de alle bidrager med elementer for, at virksomheden kan fungere.

Både de primære og de sekundære interessenter har interesse i, at virksomheden præsenterer et retvisende regnskab. De interne interessenter er interesseret i resultatet i den daglige drift, da disse tager beslutninger på baggrund af dette. De fleste eksterne interessenter har interesse i, at oplysningerne i regnskabet er retvisende, fordi de har en økonomisk forbindelse til virksomheden [Elling, 2014]. De fleste virksomheder har en revisor for

at sikre, at regnskabet giver et retvisende billede blandet andet over for interessenterne. Yderligere kan revisor være behjælpelig med optimering af den daglige drift, som kan føre til et bedre resultat.

Hver interessent i figur 2.2 er i koalition med virksomheden på baggrund af deres egen frivillige deltagelse. Samarbejdet mellem interessenterne og virksomheden afhænger derfor af interessentens egen personlige målopfyldelse. Interessenten kan således forlade koalitionen, såfremt der opstår et mere rentabel alternativ i en anden koalition. Ledelsens rolle i koalitionen adskiller sig fra de øvrige interessenter, da ledelsens opgave er, at være mægler mellem de øvrige interessenter og styre målene for virksomhedens drift.

Ud fra ovenstående kan der drages paralleller til agent-principal-teorien, idet ledelsen kan have nogle personlige mål, som ikke harmonerer med de øvrige interessenters ønsker. Ved at ansætte en revisor, sikrer det ejerne, at ledelsen ikke udnytter det eksterne regnskab til at fremme egne interesser på bekostning af interessenterne i koalitionen [Elling, 2014].

2.3 Revisors rolle i forbindelse med det retvisende billede

Virksomheders regnskab skal, som beskrevet i overstående afsnit, altid give et retvisende billede. I de fleste tilfælde ansættes revisor til at kvalitetssikre regnskabet, hvorfor det er relevant, at belyse, hvordan revisor arbejder med at kontrollere, at det udførte arbejde ikke indeholder fejl. De fejl, der kan fremkomme i løbet af en revision, kan beskrives ud fra revisionsrisikomodellen.

Revisionsrisikomodellen benyttes i forbindelse med planlægning af revisionen i en virksomhed, da modellen identificerer de områder, hvor der er størsts risiko for fejl i en virksomheds regnskab. I figur 2.3 ses revisionsrisikomodellen, hvor den iboende risko og kontrolrisikoen er risikoer, som virksomheden kan påvirke og opdagelsesriskoen er den risiko, revisor kan påvirke [Eilifsen, 2014].

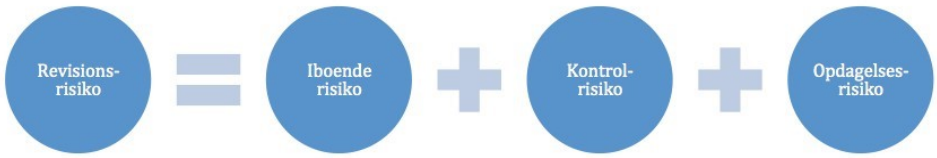

Figur 2.3: Illustration af revisionsrisikomodellen (Egen tilvirkning med inspiration fra [Eilifsen, 2014])

Revisionsrisikoen er et udtryk for, at der kan forekomme væsentlige fejl i regnskabet, som revisor ikke har fundet, det vil sige risikoen for, at revisors konklusion i revisionspåtegningen er forkert. Når der udføres revision, bliver det gjort med 95 procent sikkerhed, hvilket vil sige, at der er en risiko for 5 procent fejl. De 5 procent er den acceptable revisionsrisiko, det vil sige den risiko, som revisor er villig til at acceptere, for at give en påtegning uden forbehold på et regnskab [Eilifsen, 2014]. Den iboende risiko dækker over fejl, som revisor har lidt eller ingen kontrol over. Disse opstår typisk i forbindelse med skøn og når områderne i regnskaberne er komplekse, det vil sige, at det forudsættes, at der ikke findes relaterende kontroller til at opdage disse fejl. Risikoen for at fejl enten består af utilsigtede fejl, som opstår ved, at der for ekempel sker en tastefejl eller tilsigtede fejl, hvor der er

begået besvigelser i virksomheden, som regnskabsmanipulation eller misbrug af aktiver [Eilifsen, 2014].

Kontrolrisikoen omhandler, den risiko der er for, at fejlene ikke bliver fundet i virksomhedens egne kontroller. For at nedbringe denne risiko, skal man aktivit ind og teste kontrollerne, hvilket revisor blandt andet gør på løbende revision. På løbende revision bliver de interne kontroller kortlagt, både manuelle kontoller og kontroller vedrørende virksomhedens IT-systemer [Eilifsen, 2014]. Denne risiko er tilstede på baggrund af den iboende risiko. Kontrolrisikoen og den iboende risiko hænger sammen, da begge vedrører virksomheden.

Den sidste faktor i revisionsrisikomodellen er opdagelsesrisikoen, der er risikoen for, at væsentlige fejl ikke opdages under revisionen. Denne risiko tilhører revisor og afhænger af de andre tre elementer i revisionsrisikomodellen. Denne risiko eksisterer på baggrund af, at en revision baseres på stikprøver eller revisor kan vælge ineffektive eller forkert revisionsmetode. Yderligere kan revisor fortolke resultaterne af revisionen forkert, blandt andet ud fra stikprøverne, hvilket kan øge risikoen for væsentlige fejl i regnskabet [Eilifsen, 2014].

De tre ovenstående afsnit beskriver hvorfor, hvornår og hvad formålet med en revision er. Både agent-principal teorien, koalisationsmodellen og revisionsrisikomodellen bidrager til, at revisor udfører en effektiv og korrekt revision og danner baggrunden for, hvorfor en revision skal udføres. De er med til at sikre, at virksomheder præsenterer med et retvisende og korrekt regnskab.

3. Revisionspligt i Danmark

3.1 Den nye årsregnskabslov

Ifølge årsregnskabsloven §1 er alle danske erhvervsdrivende virksomheder omfattet af loven bortset fra finansielle virksomheder og visse offentlige virksomheder. Dette indebærer, at virksomhederne skal følge årsregnskabslovens bestemmelser og er omfattet af pligten til at aflægge årsrapport. Der er dog undtagelser til bestemmelsen, hvorfor loven opdeler virksomhederne i to kategorier: Erhvervsdrivende virksomheder, der skal aflægge årsrapport og erhvervsdrivende virksomheder, som ikke har pligt til at aflægge, men som frivilligt kan vælge at aflægge årsrapport. Specialet er afgrænset til kun at omhandle de regnskabsklasse B virksomheder, der efter årsregnskabslovens bestemmelser kan undlade revision, hvorfor der ikke tages højde for de resterende virksomhedsformer omfattet af årsregnskabsloven §3, som beskriver pligten til at aflægge årsrapport.

For at overskueliggøre, hvem der skal aflægge årsrapport efter hvilken regnskabsklasse, er loven opbygget efter byggeklodsmodellen. Princippet med modellen er, at virksomhederne skal følge de krav, som der som minimum hører til de enkelte regnskabsklasser. Det vil sige, at små virksomheder skal følge kravene til små virksomheder og større virksomheder, skal følge flere og mere detaljerede krav til større virksomheder jf. årsregnskabsloven §7. En virksomhed skal skifte regnskabsklasse, hvis den i to på hinanden følgende regnskabsår overskrider to ud af tre nedenstående kriterier i figur 3.1. Det er muligt for en virksomhed, at følge nogle af reglerne for en højere regnskabsklasse end den virksomheden befinder sig i, dog er det et krav, at virksomheden gør det konsekvent for de valgte regler jf. årsregnskabsloven §7, stk. 5.

Tabel 3.1: Byggeklodsmodel med gamle og nye grænser (Egen tilvirkning med inspiration fra [EY, 2015] og ÅRL §7)

Regnskabsklasse	**Gamle grænser**	**Nye grænser gældende fra 1. januar 2016**
Klasse D	Børsnoterede aktieselskaber uanset størrelse	Børsnoterede aktieselskaber uanset størrelse
Klasse C	Store virksomheder: Balance: >143 mio. kr. Omsætning: >286 mio. kr. Antal medarbejdere: >250 stk.	Store virksomheder: Balance: >156 mio. kr. Omsætning: >313 mio. kr. Antal medarbejdere: >250 stk.
	Mellemstore virksomheder: Balance: 36-143 mio. kr. Omsætning: 72-286 mio. kr. Antal medarbejdere: 50-250 stk.	Mellemstore virksomheder: Balance: 44-156 mio. kr. Omsætning: 89-313 mio. kr. Antal medarbejdere: 50-250 stk.
Klasse B	Små virksomheder: Balance: 0-36 mio. kr. Omsætning: 0-72 mio. kr. Antal medarbejdere: 0-50 stk.	Små virksomheder: Balance: 0-44 mio. kr. Omsætning: 0-89 mio. kr. Antal medarbejdere: 0-50 stk. Mikro virksomheder: Balance: 0-2,7 mio. kr. Omsætning: 0-5,4 mio. kr. Antal medarbejdere: 0-10 stk.
Klasse A	Virksomheder med personligt ansvar og små virksomheder med begrænset ansvar	Virksomheder med personligt ansvar og små virksomheder med begrænset ansvar

I år 2015 blev der foretaget en række ændringer til årsregnskabsloven, hvilket er de mest omfattende ændringer af årsregnskabsloven siden i år 2001 [FSR, 2015b]. Ændringerne til den nye årsregnskabslov blev vedtaget af Folketinget den 21. maj 2015 på baggrund af lovforslaget L 117 [Folketinget, 2015a]. Denne lovændring er gældende for virksomheder med regnskabsår, der begyndte 1. januar 2016, dog med mulighed for førtidsimplementering af regnskaber med afslutning den 31. december 2015 eller senere [FSR, 2015b].

Folketingets begrundelse for vedtagelse af ændringerne af lov nr. 738 den 1. juni 2015, bygger på et ønske om at forbedre årsregnskabsloven. Generelt har Folketinget et ønske om en stigende internationalisering af den nationale årsregnskabslov, hvilket vil gøre årsregnskabsloven nemmere at tilpasse i forhold til ændringer af de internationale regnskabsregler udgivet af International Accounting Standards Board (IASB).

En yderligere bevæggrund for ændringen af årsregnskabsloven er kravet om implementeringen af EU's direktiv 2013/34/EU, som blev vedtaget i år 2013. Der er krav om, at direktivet skal være implementeret i medlemslandenes nationale regnskabslovgivninger senest sommeren år 2015 og være trådt i kraft fra 1. januar 2016. Det nye direktiv afløser EU's fjerde selskabsdirektiv, som er regnskabsdirektivet og det syvende selskabsdirektiv, som er koncernregnskabsdirektivet. Det nye direktiv skaber en overgang til en mere regnskabsretlig tilgang frem for den selskabsretlige definition, som fremgik af de forrige direktiver [Søgaard, 2015].

Implementeringen af det nye EU direktiv i dansk lovgivning skaber en større ændring af loven, fordi ændringen medfører lempelser af kravene for mindre virksomheder til udarbejdelse af årsregnskab, hvilket er den ændring, som er relevant for specielet. Ændringerne

har medført en ny delmængde af regnskabsklasse B, som er de såkaldte mikrovirksomheder, der bliver fritaget for en del regnskabskrav jf. årsregnskabslovens §22a. Yderligere er størrelsesgrænserne for regnskabsklasse B og C mellem blevet forhøjet, hvilket blandt andet påvirker grænserne for hvornår en virksomhed kan fravælge revision [FSR, 2015b].

Tilpasningerne i forhold til den stigende internationalisering omhandler, hvordan der sker en bedre tilpasning i forhold til IFRS og vedrører generelt alle virksomheder. Denne ændring behandles ikke yderligere i specialet. Den ændring, som er interessant for dette speciale, er de ændringer, som direktivet har medført i forhold til lempelserne for små virksomheder i regnskabsklasse B samt de nye grænser for byggeklodsmodellen som ses i figur 3.1.

3.2 Erklæringsmuligheder

En revisor kan afgive fem forskellige erklæringer i forbindelse med udarbejdelsen af et årsregnskab. Erklæringerne indeholder forskellig grad af sikkerhed for de oplysninger, som står i regnskabet. De fem erklæringsmuligheder er revision, udvidet gennemgang, review, assistance og aftalte arbejdshandlinger. Nedenstående figur 3.2 illustrerer hvilke muligheder en virksomhed i regnskabsklasse B har, alt efter virksomhedens størrelse. Efter figuren vil der være en gennemgang af alle fem erklæringsstandarder.

Tabel 3.2: Valgmuligheder for erklæringsydelser i regnskabsklasse B (Egen tilvirkning med inspiration fra [Kiertzner, 2013] og årsregnskabsloven §§7 og 22a)

	Fravalg af revision	Assustance	Review	Udvidet gennemgang	Revision
Mikro virksomheder (2,7 mio. balance, 5,4 mio. nettoomsætning, 10 ansatte)	X	X	X	X	X
Klasse B-virksomheder (44 mio. balance, 89 mio. nettoomsætning, 50 ansatte)				X	X

Ifølge årsregnskabslovens §135 har en virksomhed, der har pligt til at udarbejde en årsrapport efter reglerne for regnskabsklasse B, C eller D pligt til at lade årsrapporten revidere af en eller flere revisorer. Dog kan en virksomhed, der befinder sig i regnskabsklasse B vælge, at udføre revisionen efter Erhvervsstyrelsens erklæringsstandard for små virksomheder. Yderligere kan en virksomhed, der befinder sig i regnskabsklasse B, undlade at lade sit regnskabet revidere, hvis virksomheden i to på hinanden følgende regnskabsår på balance tidspunktet ikke overskrider to af følgende størrelser: 1) En balancesum på 4 millioner kroner 2) en nettoomsætning på 8 millioner kroner og 3) et gennemsnit antal heltidsbeskæftigede i løbet af regnskabsåret på 12. Såfremt virksomheden ikke overstiger disse grænser, har virksomheden i stedet mulighed for at vælge en af de andre erklæringsstandarder, som det fremgår af figur 3.2.

I år 2006 blev der muligheden for, at små regnskabsklasse B-virksomheder kunne fravælge revision indført, for at virksomhederne havde mulighed for at lette deres administrative byrder [Kiertzner, 2013]. I nedenstående figur 3.3 vises der en oversigt over de internationale erklæringsstandarder.

Tabel 3.3: Oversigt over de internationale erklæringsstandarder (Egen tilvirkning med inspiration fra [Kiertzner, 2013]).

Erklæringstype	Forkortelse	Standard		
Revision	ISA	315	International Standards on Auditing	Internationale standarder om revision
Review	ISRE	2400	International Standards on Review Engagements	Internationale standarder om review
Udvidet gennemgang	ISAE	Erhvervsstyrelsens bilag til bkg. nr. 385 og FSR's standard	International Standards on Assurance Engagement	Internationale standarder om andre erklæringsopgaver med sikkerhed end revision og review
Assistance	ISRS	4410	International Standards on Related Services	Internationale standarder om beslægtede opgaver
Aftalte arbejdshandlinger	ISRS	4400 DK	International Standards on Related Services	Internationale standarder om beslægtede opgaver

Revision, review, assistance og aftalte arbejdshandlinger skal udføres efter de internationale standarder med ydereligere krav fra den danske lovgivning. Udvidet gennemgang skiller sig lidt ud og er gennemført via dansk lovgivning og gælder kun for regnskabsklasse B virksomheder ifølge årsregnskabsloven §135.

3.2.1 Revision

En revision udføres på baggrund af de internationale standarder, som beskrevet i afsnit 1.5 omhandlende retskilder. Revisionen udføres på baggrund af de gældende ISA'er (International Accounting Standards) samt god revisionsskik. God revisionsskik fastlægges af internationale revisionskomitéer uden lovhjemmel og er dermed betegnelsen for de anerkendte fremgangsmåder, til at udføre en revision. Ifølge ISA 200 er revisors mål med en revision, at give en revisionspåtegning med høj grad af sikkerhed.

Det væsentlige i en revision er opgaveaccept, planlægning, revisionens udførelse og en konklusion på revisionen. I forbindelse med en revision benyttes de respektive ISA'er til at udføre revisionen. Til opgaveaccepten med kunden benyttes ISA 210, som beskriver hvorledes de nødvendige forudsætninger for revisionen, skal være tilstede, hvis opgaven skal accepteres. De nødvendige forudsætninger er blandt andet adgang til de relevante medarbejdere i virksomheden, adgang til det relevante materiale og alle væsentlige områder skal være mulige at revidere [Eilifsen, 2014].

Planlægningsfasen sker på baggrund af ISA 300–450, hvor formålet er, at sikre en effektiv strategi for revisionen. For at dette kan sikres, er det nødvendigt at opnå forståelse for virksomheden, afdække revisionsrisikoen, fastlægge væsentlighedsniveauet, identificere revisionsmålene, samt vurdere hvorledes, der revideres mest effektivt [Eilifsen, 2014].

I selve revisionen skal der opnås tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, for at kunne give en retvisende konklusion. Dette sker på baggrund af ISA 500, som beskriver de mulige revisionsstrategier, som er inspektion, observation, eksterne bekræftelser, efterregning,

genudførsel, analytiske handlinger og forespørgsler [Eilifsen, 2014].

I afslutningen af en revision finder ISA 700 og 705 anvendelse. Revisor skal gennem ovenstående have opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, til at kunne give en konklusion. Hvis dette er opnået, gives en konklusion uden modifikationer, ellers skal konklusionen modificeres [Eilifsen, 2014].

3.2.2 Udvidet gennemgang

Udvidet gennemgang blev indført som en erklæringsstandard fra år 2013, som en særlig dansk erklæringsstandard. Hjemlen til udvidet gennemgang findes i årsregnskabslovens §135, stk. 1 og er udstedt af erhvervsstyrelsen som bilag til den ajourførte erklæringsbekendtgørelse nr. 315 af 17. april 2013. Erklæringen blev indført for blandt andet, at kunne lempe den administrative byrde fra regnskabsklasse B virksomhederne samt et ønske om at opretholde et vist kontrolniveau, idet udvidet gennemgang er en billigere løsning end revision efter de internationale standarder. Som det fremgår af figur 3.2, kan udvidet gennemgang både benyttes ved små og store regnskabsklasse B virksomheder [Kiertzner, 2013].

Udvidet gennemgang svarer i store træk til en review erklæring efter den ajourførte ISRE 2400, idet revisor giver en konklusion med begrænset sikkerhed samt udfører de samme handlinger, som ved en review erklæring. Dog skal der ved valg af udvidet gennemgang udføres fire supplerende handlinger, når det er relevant og derved giver det revisor en anden måde at udtrykke konklusionen på. De fire supplerende handlinger, som revisor skal foretage sig i forbindelse med et review er: Sende engagementsbekræftelser til banker; indhente oplysninger fra person- og bilbog og tinglysningsoplysninger; indhente advokatbreve samt kontrollere virksomhedens indberetninger til SKAT i tre perioder for områderne A-skat, AM-bidrag, moms og lønsumsafgift [Kiertzner, 2013]. Udvidet gennemgang adskiller sig fra revision ved, at der ved denne erklæring er et væsentligt mindre dokumentationskrav samt at der ikke er krav til, at udføre en revisionsprotokol [Kiertzner, 2013].

I forlængelse af de fire supplerende handlinger skal revisor også afgive en udtagelse om en eventuelt ledelsesberetning, som også er tilfældet ved revision af årsrapporten. Yderligere er kravet om supplerende oplysninger om andre forhold medtaget, hvilket betyder, at revisor skal reagere, hvis blandt andet bogføringsloven ikke er overholdt eller at der er medlemmer af ledelsen, som kan ifalde erstatnings- eller strafansvar for handlinger eller undladelser, der vedrører virksomheden.

3.2.3 Review

Erklæringsmuligheden review er udstedt med hjemmel i revisorlovens §16, stk. 4 og lovgrundlaget fremgår i bekendtgørelse nr. 385 §§13-16. Bestemmelserne i erklæringsbekendtgørelsen blev indført i år 2004 med afsæt i de internationale standarder om review (ISRE) og er blevet videre udviklet efterfølgende, hvor den blandt andet er ajourført fra år 2013. ISRE 2400 er en international standard uden danske tilføjelser, det vil sige, at der udføres review efter den internationale standards bestemmelser, dog er der yderligere krav i den danske lovgivning, som også skal følges, blandt andet bestemmelserne i revisorloven [Kiertzner, 2013].

Denne erklæring anvendes, når revisor ikke reviderer en virksomheds årsregnskab og at der ikke ønskes eller er krav til revisors erklæring. Når der afgives en review erklæring, afgiver revisor en konklusion med begrænset sikkerhed. Det betyder, at revisor skal opnå tilstrækkeligt og egnet revisions bevis, til at erklære sig om, at revisor ikke er bekendt med forhold, der giver grund til at mene, at regnskabet ikke giver et retvisende billede i overensstemmelse med den regnskabsmæssige begrebsramme [Kiertzner, 2013]. Revisor skal formulere konklusionen således, at brugerne af erklæringen ikke er i tvivl om graden af sikkerheden i regnskabet. Derudover er det vigtigt, at gøre det klart, at der ikke er udført revision og at der ikke er afgivet en revisionserklæring.

3.2.4 Assistanceerklæring

Fra år 2004 kom der bestemmelser i erklæringsbekendtgørelsen om andre erklæringer, hvor assistance blev indført med afsæt i den forældede RS 4410 standard. Fra år 2013 blev der udgivet en forbedret og ajourført version, hvor reguleringerne af assistanceerklæringerne nu ses i ISRS 4410 [Kiertzner, 2013]. I forhold til valg af en assistanceerklæring er det ikke størrelsen på virksomheden, som er afgørende, men derimod selskabsformen. Det fremgår af figur 3.2, at det kun er små regnskabsklasse B virksomheder, som kan vælge denne erklæring. I forhold til review og udvidet gennemgang gives der ved assistance ikke en erklæring med sikkerhed samt revisor udtrykker derfor ingen konklusion [Kiertzner, 2013]. En assistanceerklæring anvendes, når virksomheden skal have hjælp med opstilling af regnskabsmæssige oplysninger, for eksempel ved et årsregnskab, hvor der ikke ønskes eller er krav om en revisionserklæring eller til opstilling af andre regnskabsmæssige oplysninger. Når revisor afgiver en assistanceerklæring i forbindelse med en regnskabsopstilling, er det vigtigt, at det fremgår, at der ikke er foretaget revision eller review.

3.2.5 Aftalte arbejdshandlinger

Aftalte arbejdshandlinger blev ligeledes en del af erklæringsbekendtgørelsen om andre erklæringer i år 2004. Dette skete med afsæt i den forældede RS 4400 standard. Aftalte arbejdshandlinger reguleres af ISRS 4400 standarden, som blev ajourført i år 2013, for at imødekomme små og mellemstore virksomheder og andre interessenter. Dette sikrer, at specifikke handlinger blev udført på de regnskabsmæssige nøgleposter. Ved indførelsen af denne erklæring, tilgodeses virksomheder, som ikke har brug for revision, men en revisor til at involvere sig i andre væsentlige opgaver i virksomheden. Dermed opnår virksomheden en erklæring på det specifikke område [Kiertzner, 2013]. Når revisor udfører en aftalebestemt ydelse, så udtaler revisor sig kun på baggrund af de faktiske resultater af det udførte arbejde og udtrykker derfor ingen konklusion og derved ingen grad af sikkerhed. Dermed er virksomheden nødsaget til at drage deres egen konklusioner ud fra revisors arbejdshandlinger og fremkomne resultat.

3.3 Grundlæggende krav for undladelse af revision

Fravalg af revision af årsrapporten har været aktuelt for små virksomheder siden år 2006 og benyttes af stadig flere virksomheder. Selvom årsrapporten ikke revideres af en revisor, skal den stadig indsendes til Erhvervsstyrelsen og være udarbejdet efter årsregnskabslovens gældende regler. Når en virksomhed fravælger revision, kan det kun ske med

fremadrettende virkning. Dermed kan der ikke fravælges revision for det igangværende regnskabsår. Som beskrevet i årsregnskabslovens §135, kan en virksomhed i regnskabsklasse B, der ikke overstiger to af følgende tre grænser på balancedagen i to på hinanden følgende regnskabsår, fravælge revision:

- En nettoomsætning på 4 millioner kroner
- En balancesum på 8 millioner kroner
- Et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede på 12 ansatte

En nystartet virksomhed kan ved stiftelsen fravælge revision og kan ligeledes fravælge revision efter det første regnskabsår, såfremt to af ovenstående grænser ikke overskrides på to i hinanden følgende år [Erhvervsstyrelsen, 2016b]. For en nystartede virksomhed der fravælger revision, er det et krav, at det fremgår af stiftelsesdokumentet, at virksomheden ikke ønsker at årsregnskabet skal revideres. Derudover må virksomhedens vedtægter ikke indeholde bestemmelser om revisionspligt og valg af revisor. Selvom virksomheden fravælger revision ved stiftelse, kan virksomheden risikere at blive underlagt revisionspligt, såfremt virksomheden overstiger to af de tre ovenstående grænser ved udløbet af det første regnskabsår [Erhvervsstyrelsen, 2016b].

Proceduren er anderledes når revisor fravælges efter det første regnskabsår. Her kræves det, at fravalget af revisor sker på virksomhedens ordinære generalforsamling samt at virksomhedens vedtægter ændres, så de ikke indeholder oplysninger om revisionspligt og revisorvalg. Yderligere skal det i årsregnskabet for det efterfølgende regnskabsår oplyses, at der ikke foretages revision i ledelsespåtegningen. Dette gentages så længe revision er fravalgt. Slutteligt skal virksomheden sørge for at anmelde fravalg af revision til Erhvervsstyrelsen sammen med generalforsamlingsprotokollatet og de ændrede vedtægter [Erhvervsstyrelsen, 2016b].

4. Revisionspligt i udlandet

Dette kapitel behandler revisionspligten mellem en række sammenlignelige europæiske lande. I løbet af de sidste 100 år har revision bidraget til at sikre og stabilisere erhvervsudviklingen i hele Europa, hvor revision har været med til at skabe tryggere forhold samt skabe en større transparens mellem virksomheden og dens interessenter [Røder, 2013]. Som beskrevet i afsnit 3.1 afløser det nye direktiv det fjerde regnskabsdirektiv (78/660/EØF af 25. juli 1978) og det syvende selskabsdirektiv (83/349/EØF af 13. juni 1983), som er rammedirektiver, der indeholder krav til udarbejdelsen af årsrapporter i den nationale lovgivning samt undtagelsesmuligheder for mindre og mellemstore virksomheder, heriblandt lempelse af revisionspligten [Erhvervsstyrelsen, 2016a].

Det fjerde direktiv 78/660/EØF af 25. juli 1978, gav medlemslandende i EU mulighed for at sænke revisionspligten for små virksomheder i deres nationale lovgivning fra år 1978. Direktivet omfattede aktie- og anpartsselskaber og indeholdte en række bestemmelser, som medlemslandene kunne indføre i deres nationale lovgivning inden for de angivne grænser. England var et af de første lande, der benyttede sig af denne mulighed. De indførte fra 1994 lempelser af revisionspligten, men satte grænserne meget lavere end hvad der var tilladt. Dog steg grænserne og i år 2004 fulgte de EU's maksimum. I år 2005 havde Danmark, Sverige og Malta, som de eneste lande i Europa ikke indført, at små virksomheder kunne fravælge revision. Danmark ventede indtil år 2006, hvor lempelse af revisionspligten blev indført i lovgivningen. Der havde England, Tyskland og Holland allerede implementeret direktivet, så det passede til EU's grænser. Selvom England var en first mover i forhold til de andre lande i EU, tog det dem alligevel 16 år om at indføre en lempelse af revisionspligten i deres lovgivning og 26 år for Danmark [Collis, 2010].

EU's ottende selskabsdirektiv blev indført i år 1984 efter en række forsinkelser, grundet en lang række indsigelser til direktivet fra medlemslandene. Direktivet bar præg af bedre uddannelse til revisorerne, blandt andet med udgangspunkt i den danske model, om at revisoruddannelsen skulle erhverves på universitet og at eksamen skulle være akademisk og bestemt af staten [Jeppesen and Loft, 2010]. Danmark adskilte sig fra de andre lande ved både at have registrerede og statsautoriseret revisorer, hvor de registrerede revisorer

ofte havde kontakten med små og mellemstore virksomheder, hvorimod statsautoriserede revisorer arbejdede med de mellemstore og store virksomheder. I forhandlingerne om det ottende selskabsdirektiv pressede Danmark på med at beholde de registrerede revisorer, hvilket resulterede i en speciallov til Danmark "Lex Dania", som beskyttede rettighederne af den registrerede revisor [Jeppesen and Loft, 2010]. En ændring i revisorloven den 21. maj 2013 gjorde, at denne opdeling ikke længere eksisterer. Den sidste mulighed for at uddanne sig til registreret revisor var i 2014 [FSR, 2013].

Formålet med direktivet var at følge EU's planer fra 1970'erne om at harmonisere revisors kvalifikationer i Europa. Dette levede ottende selskabsdirektiv op til, ved at indføre at revisor mindst skulle have en universitetsuddannelse [Jeppesen and Loft, 2010]. Direktivet blev indført i Danmark den 17. maj 2006 samtidig med, at Danmark første gang sænkede revisionspligten, så små virksomheder kunne fravælge revision, hvis de i to på hinanden følgende år ikke oversteg en balancesum på fire millioner, en nettoomsætning på otte millioner og et gennemsnitligt antal ansatte på tolv personer.

Det fjerde regnskabsdirektiv 78/660/EØF af 25. juli 1978 blev som tidligere beskrevet vedtaget i år 1978, hvor artikel 51 fremlagde, at det var et krav, at årsrapporterne for aktie- og anpartsselskaberne skulle revideres. Danmark indførte dette ved vedtagelse af den første årsregnskabslov i år 1981. Senere blev der foretaget en del ændringer til årsregnskabsloven, blandt andet i år 2001, hvor årsregnskabsloven skulle tilpasses den internationale udvikling, der fandt sted på daværende tidspunkt. På grund af skiftende regeringer i Danmark, blev der foretaget yderligere ændringer af årsregnskabsloven, som blandet andet afveg fra den internationale udvikling. De danske ændringer fokuserede i stedet på, at lette de administrative byrder for mindre virksomheder. Denne udvikling betød blandt andet, at den danske regnskabslovgivning har udviklet sig forskelligt i forhold til udviklingen blandt medlemslandende i EU. De nyeste ændringer af årsregnskabsloven som følge af lov nr. 738 af 1. juni 2015 bygger blandt andet på tilpasning til IFRS og den internationale udvikling, hvilket gør det lettere for globale virksomheder at begå sig internationalt [EY, 2015].

4.1 Sammenlignelige lande

Følgende afsnit vil indeholde en sammenligning mellem revisionspligten i Danmark og otte sammenlignelige lande. Det at kunne fravælge revision i Danmark, er først muliggjort inden for de sidste ti år. Derfor er det relevant at sammenligne revisionspligten og udviklingen af revisionspligten i de lande, hvor den økonomiske profil kan sammenlignes med Danmark. Til sammenligningen er følgende lande udvalgt: Storbritannien, Tyskland, Frankrig, Tjekkiet, Norge, Sverige og Finland. I nedenstående afsnit vil der blive redegjort for, hvorfor det giver mening, at bruge disse lande til denne sammenligning. Herefter vil revisionspligten i de pågældende lande blive gennemgået.

Fælles for de otte udvalgte lande er, at de alle er geografisk placeret i Europa, hvilket er en af bevæggrundene for, at disse lande er udvalgt til sammenligningen. Der er flere grunde til, at dette gør landene sammenlignelige med Danmark. Først og fremmest på baggrund af, at kulturene i landene minder om hinanden. Der findes en del andre lande, som ligeledes opfylder kravet om, at den økonomiske profil kan sammenlignes med Danmarks, men hvor kulturen er væsentlig anderledes, hvilket betyder, at landene alligevel ikke altid vil kunne sammenlignes. Yderligere giver det bedst mening at sammenligne Danmark med andre lande, der ligeledes er en del af det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde

(EØS), fordi landene således er underlagt samme regulering som Danmark. Dermed er det samme regulering, de skal forholde sig til og fastlægge grænserne ud fra.

Som det fremgår af World Economic Forums "Global Competitiveness Report 2015-2016", er alle de omtalte lande i kategorien "innovation driven", det vil sige industrilande. Det betyder, at disse lande har gennemgået industrialiseringen, og derfor kan sammenlignes med Danmark, både teknologisk og økonomisk [WEF, 2015]. Det vil ikke give mening at sammenligne Danmark med udviklingslande, hvor det teknologiske niveau er langt efter det danske.

På trods af flere ligheder mellem de udvalgte lande, er der dog stor forskel på, hvordan grænserne for revisionspligt er i de pågældende lande. Denne forskel gør det spændende at sammenligne de respektives landes revisionspligt med den danske. Da landene minder om Danmark på flere parametre jf. ovenstående, kan der herefter drages nogle paralleller til revisionspligten og udviklingen af denne i disse lande.

4.2 Hvordan er revisionspligten i de lande?

Som det fremgår af indledningen, er Danmark og de resterende udvalgte lande underlagt direktiv 2013/34/EU artikel 34, men de enkelte landes fortolkning af grænserne i direktivet er forskellige. I direktivet står der blandt andet, at mellemstore og store virksomheder skal have revision. Implicit i dette ligger, at små virksomheder ikke behøver revision. The Accounting Directive definerer i artikel tre, at små virksomheder bestemmes som værende virksomheder, der i to på hinanden følgende år ikke overstiger to af tre grænser [FEE, 2016]:

- Balancesum på 4 millioner euro
- Nettoomsætning på 8 millioner euro
- Gennemsnitlig antal ansatte på 50

Landende har dog mulighed for, at øge grænserne for balancesummen, så længe denne ikke overstiger 6 millioner euro samt nettoomsætning, så længe denne ikke overstiger 12 millioner euro. Den nuværende revisionspligt i landene er listet op i nedenstående tabel 4.1. Valutakurserne er omregnet den 7. juli 2016 og er angivet i cirka beløb. Det præcise beløb er angivet i euro i parentes [FEE, 2016].

Tabel 4.1: Revisionspligten i de sammenlignelige lande (Egen tilvirkning med inspiration fra [FEE, 2016]

Lande	Ingen lovpligtig revision
Danmark	Balancesum 4 mio. dkk. Nettoomsætning 8 mio. dkk. Gennemsnitlig antal fuldtidsansatte 12
Storbritannien	Balancesum 49 mio. dkk. (6,5 mio. euro) Nettoomsætning 97 mio. dkk. (13 mio. euro) Gennemsnitlig antal fuldtidsansatte 50
Frankrig	SAS: Balancesum 7,5 mio. dkk. (1 mio. euro) Nettoomsætning 15 mio. dkk. (2 mio. euro) Gennemsnitlig antal fuldtidsansatte 20 SARL: Balancesum 12 mio. dkk. (1,55 mio. euro) Nettoomsætning 23 mio. dkk. (3,1 mio. euro) Gennemsnitlig antal fuldtidsansatte 50
Tjekkiet	Balancesum 11 mio. dkk. (1,5 mio. euro) Nettoomsætning 22 mio. dkk. (3 mio. euro) Gennemsnitlig antal fuldtidsansatte 50
Norge	Balancesum 19 mio. dkk. (2,5 mio. euro) Nettoomsætning 4,7 mio. dkk. (625.000 euro) Gennemsnitlig antal fuldtidsansatte 50
Sverige	Balancesum 1,1 mio. dkk. (150.000 euro) Nettoomsætning 2,2 mio. dkk. (300.000 euro) Gennemsnitlig antal fuldtidsansatte 3
Finland	Balancesum 745.000 dkk. (100.000 euro) Nettoomsætning 1,5 mio. dkk. (200.000 euro) Gennemsnitlig antal fuldtidsansatte 3
Belgien	Balancesum 34 mio. dkk. (4,5 mio. euro) Nettoomsætning 67 mio. dkk. (9 mio. euro) Gennemsnitlig antal fuldtidsansatte 50

Som det fremgår af tabel 4.1, er der kun tre lande, der har valgt at udnytte, at grænserne kan udvides, hvilket er Storbritannien, Tyskland og Belgien. Alle tre har en grænse for nettoomsætning, der ligger over grænsen på 6 millioner euro. Resten af landene har grænser, som ligger inden for de definerede grænser. Nedenstående figur 4.1 viser, hvordan de tre grænser er i de udvalgte lande. Frankrig er repræsenteret med de to selskabsformer SAS., som er en forenklet form for det danske aktieselskab, og SARL, som svarer til det danske anpartsselskab, da grænserne for disse er forskellige i Frankrig.

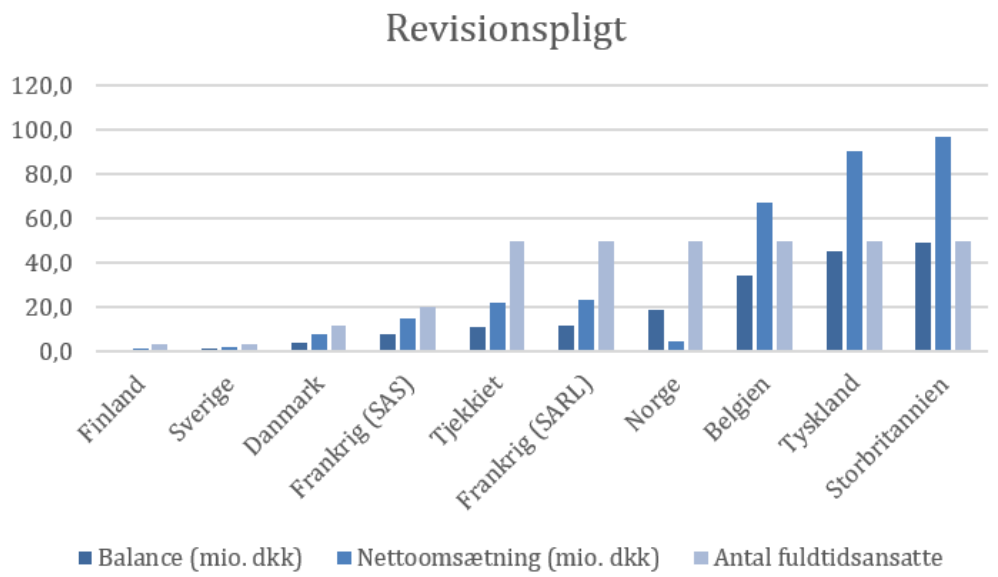

Figur 4.1: Illustration af revisionspligten i de sammenlignelige lande (Egen tilvirkning med inspiration fra [FEE, 2016])

Af tabel figur 4.1 fremgår det, at grænserne for revisionspligten i Danmark er lave i forhold til de sammenlignelige lande. Generelt kan det sige, at alle grænserne i Finland og Sverige er mindre end de danske grænser for lovpligtig revision. Herefter er Danmark det land, hvor grænserne generelt er lavest, med få undtagelser. I efterfølgende afsnit vil grænserne i de enkelte lande for både balance, omsætning og antal ansatte blive gennemgået.

Som bekendt er grænsen for balancesum i Danmark 4 millioner kroner, for at kunne fravælge revision. Sammenlignes dette med de resterende lande fremgår det af figur 4.2, at kun Finland og Sverige har en lavere grænse end Danmark. Her er grænsen henholsvis 745.000 og 1,1 millioner kroner. De lande, hvor grænserne er højest er i Storbritannien, Tyskland og Belgien, hvor grænserne ligger på henholdsvis 49, 45 og 39 millioner kroner.

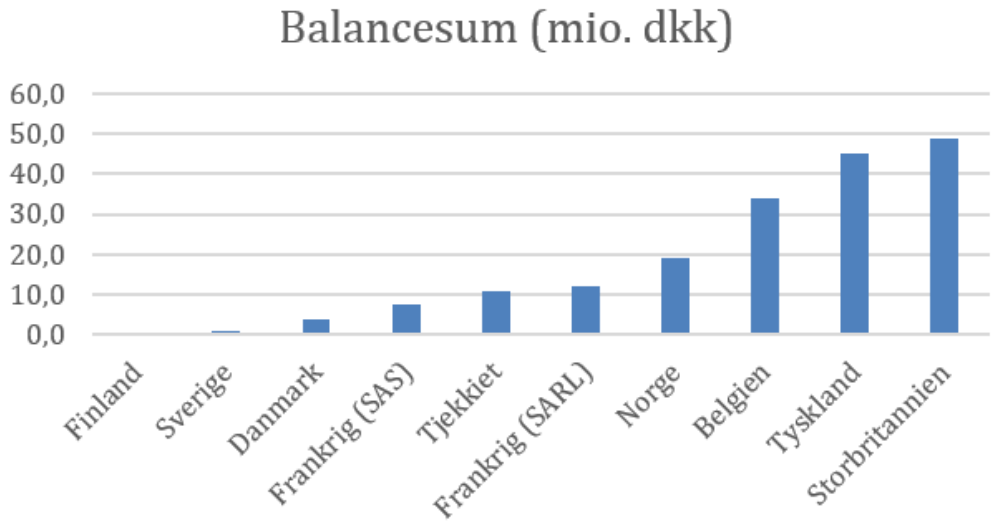

Figur 4.2: Illustration af grænser for balancesum i de sammenlignelige lande (Egen tilvirkning med inspiration fra [FEE, 2016])

I nedenstående figur 4.3, fremgår grænserne for nettoomsætning for de udvalgte lande samt Danmark. Her fremgår det, at Danmark ligeledes ligger i den lave ende af, hvad angår grænsen for nettoomsætning. Kun Finland, Sverige og Norge, som har en grænse på henholdsvis 1,5; 2,2 og 4,7 millioner kroner, ligger under den danske grænse på 8 millioner kroner. Her er det igen Storbritannien, Tyskland og Belgien, som har de højeste grænser på henholdsvis 97, 90 og 67 millioner kroner.

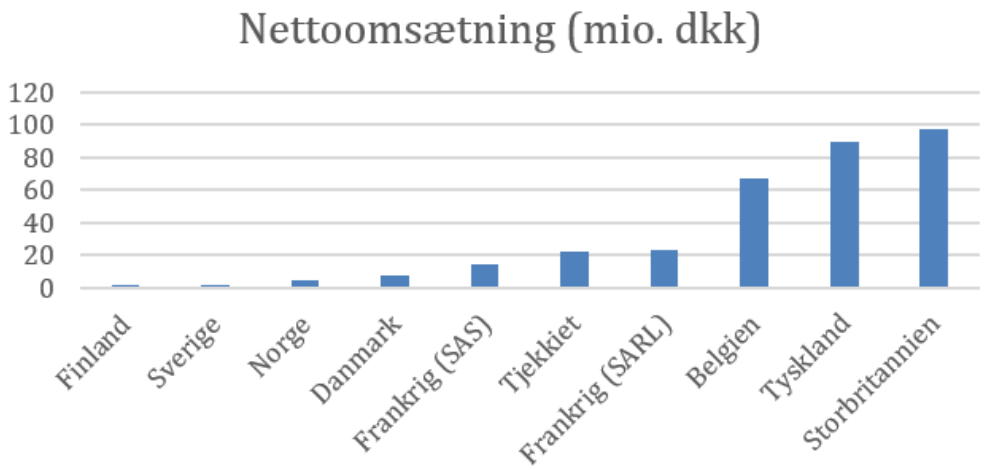

Figur 4.3: Illustration af grænser for nettoomsætning i de sammenlignelige lande (Egen tilvirkning med inspiration fra [FEE, 2016])

Den sidste variabel, som bruges til at definere, om en virksomhed kan fravælge revision, er det gennemsnitlige antal fuldtidsansatte i virksomheden på et år. Det fremgår af figur 4.4, at Finland og Sverige har en lavere grænse end Danmark, hvor grænsen er på gennemsnitlig 3 fuldtidsansatte, mod den danske grænse på gennemsnitlig 12 fuldtidsansatte. De resterende lande, med undtagelse af SAS. selskaberne i Frankrig, har en grænse på gennemsnitlig 50 fuldtidsansatte om året.

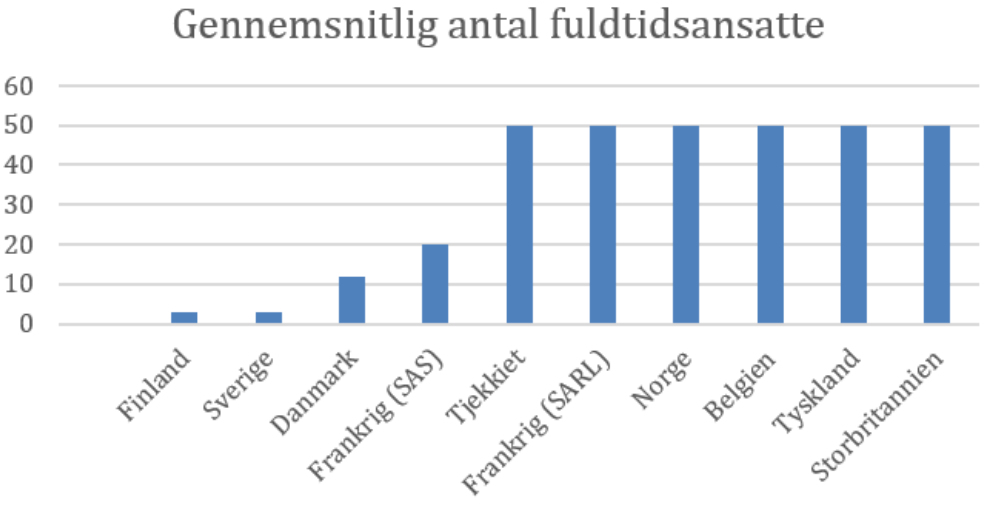

Figur 4.4: Illustration af grænser for gennemsnitlig antal fuldtidsansatte i de sammenlignelige lande (Egen tilvirkning med inspiration fra [FEE, 2016])

Selvom grænserne i Danmark er blevet hævet af flere omgange, kan det således ud fra ovenstående konkluderes, at Danmarks grænser for lovpligtig revision er lave i forhold de fleste af de udvalgte lande. Dette fremgår tydeligt, hvis grænserne i Danmark sammenlignes med gennemsnittet for de udvalgte lande, som er opstillet i nedenstående figur 4.5. Heraf fremgår det, at den danske balancesum på 4 millioner kroner ligger væsentligt under den gennemsnitlige balancesum for de udvalgte lande, som er på cirka 19 millioner kroner. Forskellen er endnu mere markant, hvad angår grænserne for nettoomsætning. Den gennemsnitlige grænse for nettoomsætning er på cirka 35 millioner kroner for de udvalgte lande, som er næsten 440 procent højere end den danske grænse. Gennemsnittet for det gennemsnitlige antal fuldtidsansatte ligger væsentlig over det danske. Her er gennemsnittet for de udvalgte lande på 34 fuldtidsansatte, som sammenlignet med den danske grænse er på 12 fuldtidsansatte, svarende til cirka 280 procent større.

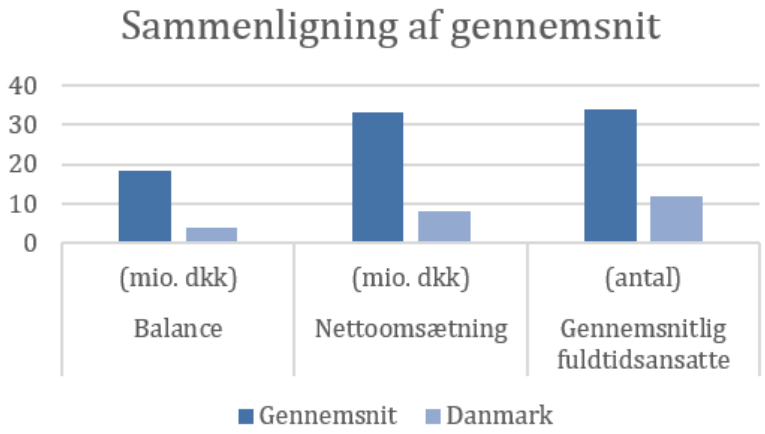

Figur 4.5: Illustration af gennemsnitlige grænser i de sammenlignelige lande (Egen tilvirkning med inspiration fra [FEE, 2016])

Til de relativt store forskelle hører det, at de tre frontløbere for fravalg af revision, Storbritannien, Tyskland og Belgien, har ret store grænser, som trækker gennemsnittet op. Det ændrer dog ikke på helhedsbilledet af, at de danske grænser ligger væsentlig under gennemsnittet i de sammenlignelige lande.

4.3 Hvilke paralleller kan drages fra de sammenlignelige lande?

Der kan ud fra ovenstående sammenligning af revisionspligten mellem de otte udvalgte lande og Danmark, drages en række paralleller på baggrund af, at de er underlagt den samme regulering fra EU og samtidig ligner Danmark økonomisk.

Som tidligere beskrevet har en af bevæggrundene til ændringerne af den nye årsregnskabslov været, at skabe et mere internationalt perspektiv i årsregnskabsloven, for at tilgodese de mange virksomheder, som har forbindelser uden for Danmark. Det er derfor væsentligt, at lovgivningen tilpasses de internationale forhold og følger de samme krav, for at kunne være konkurrencedygtige. Det gælder ligeledes inden for revisionsbranchen, hvor Danmark tilpasser lovgivningen grundet den stigende internationalisering. I forhold til gennemgangen af de forskellige revisionspligter i ovenstående afsnit, er grænserne for fravalg af revision forholdsvis lave i Danmark sammenlignet med de resterende lande. I

denne vurdering skal der tages højde for, at flere af de sammenlignelige landes økonomi er væsentlig større end den danske økonomi. Det medfører flere store virksomheder, som derfor kan være en forklaring på, at revisionspligten naturligt bør ligge højere i disse lande.

Yderligere skal der tages hensyn til, at det først blev muligt for danske virksomheder, at fravælge revision fra år 2006. Danmark muliggjorde således først fravalg af revision en del år efter blandt andet Storbritannien, som derfor er længere i denne proces. Udviklingen i revisionspligten i Danmark er af flere omgange gået på, at lempe revisionspligten, hvorfor forskellen i kravene for at kunne fravælge revision bliver mindre. Derfor er det forholdsvis nyt for de danske virksomheder, at kunne fravælge revision og dette kræver en tilvendelse fra virksomhedens interessenter. Dette understreges af en undersøgelse, FSR har udført i samarbejde med Epinion, hvor seks ud af ti pengeinstitutter tilkendegiver, at de vil kræve, at virksomheden får deres regnskab revideret, selvom de har mulighed for at fravæge revision [Baadsgaard, 2016]. Dette kræver pengeinstitutterne, fordi de ikke vil yde kredit, hvis virksomheden ikke kan fremvise et retvisende regnskab.

5. Virksomhedens livscyklus

Revisors rolle i en virksomhed er mere end blot at afgive en erklæring som beskrevet i kapitel 3. Revisor er som tidligere nævnt virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner og har derfor en rolle igennem hele en virksomheds eksistens. Enhver virksomhed gennemgår en række faser, som begynder med etablering af virksomheden og afslutter med afhændelse ved for eksempel et salg, et generationsskifte eller en likvidation. Formålet med dette afsnit er at forsøge, at definere disse faser ud fra de erhvervsøkonomiske teorier, Bostonmodellen og Produktlivscyklus kurven (PLC), for dermed at kunne analysere på revisors rolle i de respektive faser virksomheden gennemgår.

Bostonmodellen og Produktlivscyklussen er to klassiske erhvervsøkonomiske teorier, der blandt andet definerer livscyklussen for virksomheden og dens produkter. Dermed vil disse teorier typisk være omdrejningspunkt for de strategiske beslutninger i virksomheden. I nedenstående afsnit vil der derfor være en teoretisk gennemgang af de to teorier, hvorefter de i afsnit 5.3 opsamles i et livshjul, som definerer revisors rolle og hvilke andre ydelser revisor tilbyder ud over afgivelse af erklæringer.

5.1 Bostonmodellen

Det amerikanske konsulentfirma Boston Consulting Group har udviklet en model til vurdering af virksomhedens forretningsområder. Modellen kaldes enten BCG-modellen eller Bostonmodellen. Modellen er opbygget med markedsvækst i vertikal retning og markedsandel i den horisontale retning, som det ses på nedenstående figur 5.1 [Lægaard, 2006].

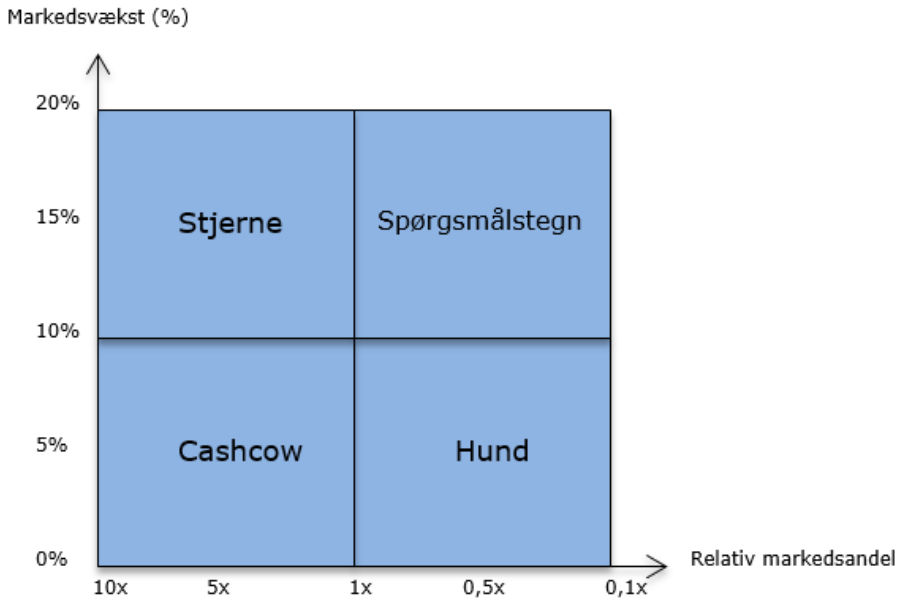

Figur 5.1: Illustration af bostonmodellen (Egen tilvirkning med inspiration fra [Lægaard, 2006]

Modellen benyttes til at inddele virksomhedens produktportefølje i grupperinger, alt efter hvor i livcyklussen produktet er. De fire områder hvor produkterne kan være i, er 1) spørgsmålstegn, som typisk er den første fase, et produkt gennemgår. Her er der høj vækst, men en del usikkerhed hvad angår produktets potentiale for markedsandele. 2) stjerne, som er en fase, hvor produktet befinder sig på et marked med høj vækst og høj markedsandel. Her vil mange produktgrupper være, indtil de forhåbentlig bliver virksomhedens cashcow. 3) cashcow, når produktet befinder sig i fasen som cashcow, er produkt på et mættet marked, hvorfor det handler om, at få malket markedet mest muligt. 4) hunden, her befinder produktet sig på et marked, hvor der er lav markedsvækst og lav markedsandel. Dette er den sidste fase i de fire områder, inden produktet udfases [Lægaard, 2006]. Ikke alle produkter gennemgår alle de ovenstående faser i Bostonmodellen, men langt de fleste gør, hvorfor modellen er anvendelig til, at beskrive virksomhedens produktportefølje [Lægaard, 2006]. Selvom modellen er udviklet til virksomhedens produktportefølje, kan denne alligevel bruges på de faser virksomheden selv gennemgår, hvilket beskrives yderligere i afsnit 5.3.

5.2 Produktlivscyklus-kurven

I forlængelse af Bostonmodellen kan faserne i virksomhedens produkter ligeledes beskrives ud fra PLC-kurven. Kurven viser den typiske cyklus over produkternes levetid. Den første fase et produkt gennemgår er introduktionen. Her introduceres produktet på markedet, hvilket medfører en lang proces, inden produktet når næste fase, som er vækstfasen. I vækstfasen er produktet inde på markedet og væksten er derfor høj. Herefter er produktet konsolideret på markedet og vækster derfor ikke lige så høj grad. Produktet sælger ofte godt i denne fase og er derfor en vigtig fase for produktets indtjening. Den sidste fase er nedgangsfasen, som typisk nås når produktet overhalses af nye produkter, der overhaler produktet teknologisk [Lægaard, 2006]. Modellens faser kan overføres til Bostonmodellen, således at spørgsmålstegnet i Bostonmodellen kan overføres til intro-

duktionen i produktlivscyklussen, stjerne til vækst, cashcow til mætning og hund til nedgang.

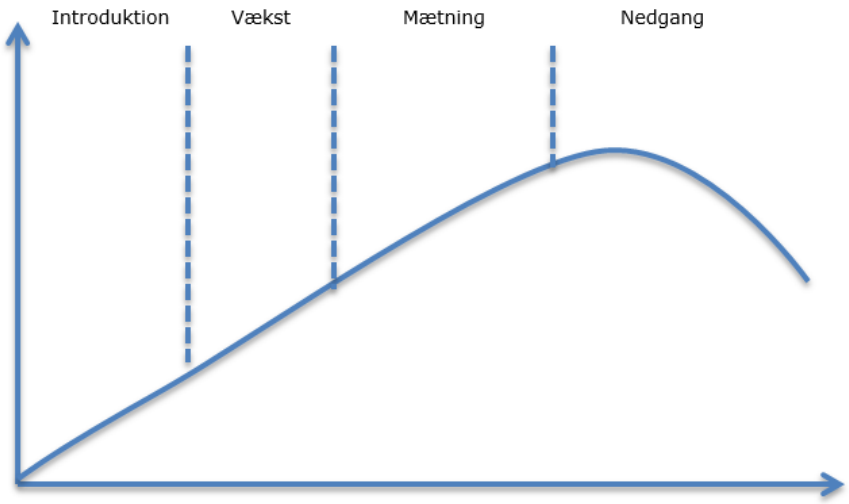

Figur 5.2: Illustration af produktlivscyklussen (Egen tilvirkning med inspiration fra [Lægaard, 2006]

I traditionel erhvervsøkonomisk tankegang benyttes produktlivscyklussen typisk til, at beskrive de forskellige produkter i virksomhedens portefølje. Det vil således være mest optimalt for virksomheden, at have produkter i alle de forskellige faser i cyklussen. Dermed opnår virksomheden hele tiden at have produkter, med høj indtjening, som dækker omkostningerne ved udviklingen af de produkter, der potentielt kan tage over [Lægaard, 2006]. Produktlivscyklussen kan, ligesom Bostonmodellen, overføres til virksomhedens livscyklus, hvilket vil blive beskrevet i nedenstående afsnit.

5.3 Livshjulet

De to ovenstående teorier er i klassisk forstand tiltænkt som et strategiske værktøj, men kan alligevel i denne sammenhæng benyttes til, at inddele virksomhedens eksistens i en række forskellige faser. Faserne kan inddeles i fire faser [Beierholm, 2016]

1. Etableringsfasen
2. Vækstfasen
3. Modningsfasen
4. Afhændelsesfasen

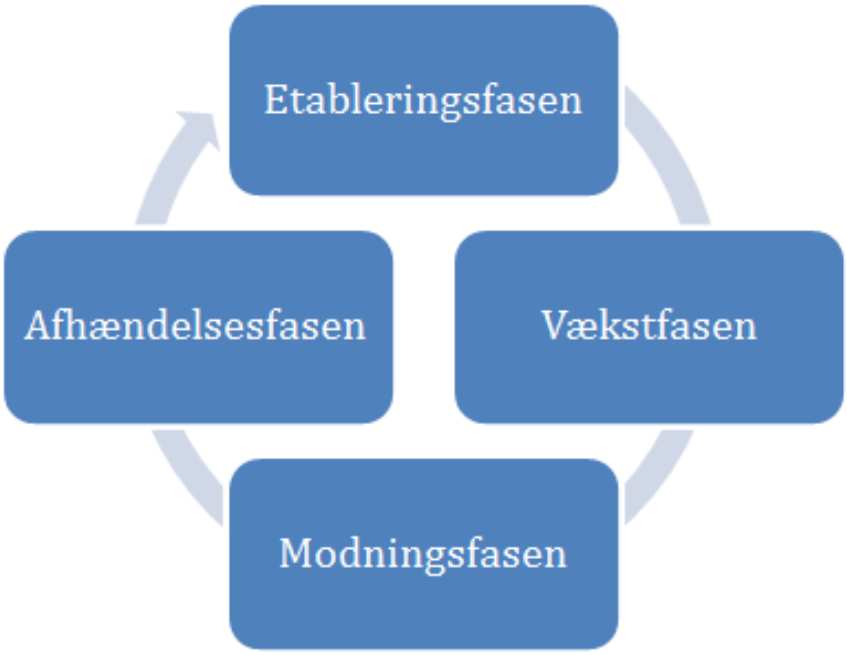

Figur 5.3: Illustration af virksomhedens livshjul (Egen tilvirkning)

De færreste regnskabsklasse B virksomheder har ressourcer internt i virksomheden til at løfte alle opgaver fra opstart til afhændelse af virksomheden. Derfor benytter de fleste virksomheder eksterne rådgivere, herunder revisor. I nedenstående afsnit vil revisors typiske arbejdsopgaver i faserne blive uddybet.

5.3.1 Etableringsfasen

Etableringsfasen er virksomhedens indledende fase. Her vil virksomheden typisk have behov for rådgivning om etablering, finansiering og kapitalfremskaffelse samt hjælp til de administrative forhold, som for eksempel opstart af bogholderi. Revisors rolle bliver derfor, at rådgive kunden om, hvordan virksomheden skal oprettes, hvilken selskabsform der skal vælges og dermed hvilken hæftelsesform samt hvilke skattemæssige konsekvenser valgene medfører. Revisor kan bidrage med hjælp i forhold til, at fremskaffe kapital til virksomheden ved søgning efter investorer, alternative banker samt vækstfonde. Derudover kan revisor også være behjælpelig med udarbejdelse af forretningsplaner og budgetter. I opstartsfasen vil de der etablerer virksomheden typisk have mange opgaver, hvorfor revisor kan varetage flere af de administrative forhold, som for eksempel bogføring og lønbehandling [EY, 2016].

5.3.2 Vækstfasen

Efter en virksomhed er etableret, er det essentielt, at virksomheden udvikler sig og vækster. I denne fase benyttes revisor typisk til at hjælpe med at udvikle virksomhedens vækststrategi og yde rådgivning omkring hvordan væksten eventuelt skal finansieres. Derudover er revisors rolle typisk, at komme med forslag til hvordan virksomhedens bundlinje kan forbedres, eventuelt gennem forretningsudvikling eller ved hjælp af analyser, som identificerer nye muligheder på andre markeder. Det kan for eksempel være, at

virksomheden skal prøve at eksponere sig i udlandet, hvor revisor kan være behjælpelig med de juridiske forhold samt rådgivning om de skattemæssige konsekvenser [EY, 2016].

5.3.3 Modningsfasen

Efter vækstfasen vil der i virksomheden typisk opstå en modningsfase, hvor virksomheden sandsynligvis skal tilpasse strukturen, danne nye datterselskaber, investere kapital, oprette fonde eller købe nye virksomheder. Revisor spiller typisk også en væsentlig rolle for mindre virksomheder, hvor ressourcerne internt ikke er til at opfylde disse opgaver og derved tilkøber assistance fra revisor. Derved kan rådgivning fra revisor være løsningen for virksomheden, hvor revisor bliver en del af virksomhedernes daglige drift i form af rådgivning om budgetter, moms, told, skat, ansættelsesretlige forhold, selskabsret, udarbejdelse af årsregnskab og så videre [EY, 2016].

5.3.4 Afhændelsesfasen

Virksomheden vil på et tidspunkt skulle afhændes, enten ved en likvidation, et salg, et generationsskifte eller andet. I alle tilfælde spiller revisor typisk en rolle, da en virksomhed typisk ikke vil have ressourcer internt til at løfte disse opgaver. Inden det kommer dertil, hvor en virksomhed skal likvideres, kan revisor spille en rolle i forhold til, at prøve at vende det negative resultat til et positivt. Dette kan gøres, ved hjælp af analyser af virksomhedens indtjening med henblik på, at identificere de områder, der påvirker bundlinjen negativt og eventuelt give en vurdering af virksomhedens økonomistyringssystemer [EY, 2016].

Revisors rolle kan derudover være, at være behjælpelig i forhold til mødet med banken. Revisors deltagelse i et sådan møde, kan være med til at skabe tillid og forbedre samarbejdet. Revisors rolle kan her være, at forklare virksomhedens situation via analyser, budgetrapport, forretningsplan eller en rekonstruktionsrapport [EY, 2016].

Generationsskifte er for mange et følsomt emne, hvorfor det er en god idé, at have en plan og at have udarbejdet den i god tid. Her spiller revisors rolle ind i forhold til, at udarbejde modeller til virksomheden samt rådgive om forskellene på modellerne, heri blandt andet hvilke skattemæssige konsekvenser der kan opstå i forbindelse med et generationsskifte. Revisor kan derudover typisk bistå med alt selskabsretligt, herunder dokumenter og erklæringer [EY, 2016].

I ovenstående er revisors typiske arbejdsopgaver igennem virksomhedens livshjul beskrevet. Det fremgår, at revisor tilbyder flere ydelser end revision. Denne rolle vil blive undersøgt i forbindelse med udsendelse af spørgeskemaer til henholdsvis virksomheder og revisorer. I næste kapitel vil metoden bag spørgeskemaundersøgelserne, som er specialets empiriske undersøgelser, blive beskrevet.

6. Spørgeskema design

Dette kapitel har til formål, at redegøre for metoden bag spørgeskemaundersøgelserne, som danner baggrund for det empiriske grundlag i specialet. Spørgeskemaerne er valgt som indsamlingsmetode ud fra muligheden om, at indsamle store mængder af data på én gang, hvorefter det er muligt, at analysere på dataene. Metoden for opbygning af spørgeskemaerne gennemgås i de nedenstående afsnit.

6.1 Spørgeskemaernes opbygning og indhold

Med fokus på specialets problemfelt er det besluttet, at udsende to spørgeskemaer, et spørgeskema til revisorer og et til virksomhederne. Dette er valgt, for at give et mere nuanceret indblik i de tanker, der ligger til grund ved begge parter i forhold til revisors rolle.

Det første spørgeskema er udsendt til revisorerne, hvor målgruppen som udgangspunkt er alle revisorer. Der er dog foretaget en opdeling i besvarelserne, så analysen tager udgangspunkt i revisorer med over to års erfaring. Denne opdeling er foretaget for hovedsageligt, at analysere på svarede fra de revisorer, der har kontakt med kunderne og derfor har kendskab til, hvad kunden efterspørger. Det overordnede formål med dette spørgeskema er, at få fastlagt, hvordan revisorerne ser udviklingen, der har foregået de seneste år samt hvordan revisorerne ser fremtidens opgaver.

Det andet spørgeskema er udsendt til virksomhederne. Det er ikke udsendt til en bestemt person i virksomhederne, men der er i stedet lavet et udtræk fra Navne og Numre Erhverv, hvor der af udtrækket fremgår en mailadresse på virksomhederne. Da spørgeskemaet ikke er rettet mod en bestemt person, er der i selve spørgeskemaet et indledende spørgsmål, omhandlende hvilken position respondenten har. Derved kan det ud fra spørgsmålet udledes hvem, der hovedsagligt har den typiske kontakt med revisor samt om personen besidder en del af beslutningskompetencen, når det gælder hvilke ydelser, der ønskes fra revisor. Det overordnede formål med spørgeskemaet er, at få indblik i de tanker,

virksomhederne har i forbindelse med valg af ydelser fra revisor samt hvilke tanker de gør sig i forbindelse med den lempede revisionspligt.

6.1.1 Udarbejdelse af spørgeskemaet

Til udsendelse af spørgeskemaerne er markedet for udbydere af spørgeskemaer blevet undersøgt og valget faldt på SurveyXact, som udbydes af Rambøll Management Consulting A/S. De bedste alternativer hertil var Surveymonkey og Enalyzer, men da Aalborg Universitet giver fuld adgang til SurveyXact og programmet samtidig giver mulighed for både opbygning af spørgeskemaerne, udsendelse og analyse af svarene, var dette værktøj det mest oplagte valg til undersøgelserne.

Begge spørgeskemaer blev indledt med en e-mail, som beskrev formålet med spørgeskemaerne jf. bilag A. E-mailen blev beskrevet kort og præcis, for at give læserne lyst til at besvare spørgeskemaerne. Yderligere var der i e-mailen oplyst, at respondenterne havde mulighed for, at være anonyme og at respondenten efterfølgende kunne få tilsendt resultaterne. I e-mailen skulle modtagerne blot trykke på det vedhæftede link, for at tilgå spørgeskemaet. Spørgeskemaerne havde et enkelt layout og var opdelt i fire afsnit, for at gøre det simpelt og overskueligt for modtagerne. Selve undersøgelserne bestod af henholdsvis 13 og 17 spørgsmål, hvilket var oplyst i e-mailsene, for at give respondenterne mulighed for, at følge med i, hvor langt de var i undersøgelsen. Dette var for at øge incitamentet for, at respondenterne gennemførte den. Begge spørgeskemaer blev afsluttet med en side, hvor respondenterne havde mulighed for, at oplyse deres e-mail og telefonnummer til yderligere kontakt og henvendelse i forbindelse med et eventuelt opfølgende interview.

For at opnå en høj svarprocent, var der i udarbejdelsen fokus på, at gøre det hurtigt og nemt at besvare spørgeskemaerne. Derfor var spørgeskemaerne ikke indledt med en indledende tekst, ligesom der ikke løbende var uddybende tekster. Spørgsmålene var formuleret på en sådan måde, at modtagerne burde kunne besvare spørgsmålene uden forhåndsviden. I nedenstående afsnit 6.1.1.1 spørgeskema til revisorer og afsnit 6.1.1.2 spørgeskema til virksomheder er nul-hypotesen og forskningshypotesen for de respektive afsnit gennemgået. Forskningshypotesen (eller alternativhypotesen) er det der ønskes undersøgt med spørgsmålene. Dette gøres ved, at opstille en nul-hypotese, som testes. Hvis det er muligt, at finde nok beviser for, at nul-hypotesen er sand, bliver denne bekræftet. Hvis det modsatte er tilfældet, altså at der ikke er nok beviser for, at nul-hypotesen er sand, bliver denne forkastet til fordel for forskningshypotesen, som derved bliver understøttet [Keller, 2012]. Hypoteserne for hver kategori i spørgeskemaerne testes i den efterfølgende analyse i kapitel 7.

6.1.1.1 Spørgeskema til revisorer

Indledende spørgsmål

- Hvilken titel har du på nuværende tidspunkt?
- Hvor mange års erfaring har du inden for revisionsbranchen?
- Hvilke størrelser virksomheder beskæftiger du dig primært med?

Formålet med ovenstående tre spørgsmål er, at få et indtryk af respondenternes erfaring og rolle, for dermed at kunne validere svarene. Udgangspunktet er, at indsamle data fra de revisorer, som har over to års erfaring og primært betjener kunder i regnskabsklasse B.

Revisors rolle i virksomhederne

- Oplever du, at der rettes henvendelse til dig som revisor i forbindelse med opstart af virksomheden?
- Oplever du, at kunderne benytter dig til rådgivning om strategi- og forretningsudvikling?
- Oplever du, at kunderne benytter dig til økonomisk rådgivning om den daglige drift?
- Oplever du, at kunderne benytter dig i forbindelse med afhændelse af deres virksomhed?

Ovenstående spørgsmål er stillet på baggrund af det tidligere beskrevne livshjul jf. afsnit 5.3. Formålet med de fire spørgsmål er, at kontrollere hvorvidt revisors rolle er den samme i de fire faser i livshjulet. Til at undersøge dette, er følgende forskningshypotese opstillet:

Der er stor forskel på, hvor i livshjulet revisor benyttes

Den testede nul-hypotese er i de fire ovenstående spørgsmål, at der ikke er forskel på antallet af revisors opgaver i de fire faser i en virksomheds livscyklus. For at teste hvorvidt faserne afviger fra hinanden, vil der ud fra antallet af besvarelser, blive udregnet et gennemsnitligt antal opgaver, som revisorerne udfører i de fire faser. Det vurderes, at der vil være tilstrækkeligt med bevis for, at nul-hypotesen skal forkastes, hvis disse med 95 procent sikkerhed afviger fra hinanden.

Fravalg af revision

- På hvor stor en andel af dine kunder udfører du revision?
- Anbefaler du dine kunder at fravælge revision?
- Hvor stor en del af de kunder som har fravalgt revision, modtager andre ydelser?

Hensigten med ovenstående tre spørgsmål er, at få et overblik over fordelingen af revisors arbejde samt undersøge, hvordan muligheden for fravalg af revision har påvirket arbejdsopgaverne. For at vurdere, hvorvidt der er en sammenhæng mellem fravalg af revision og fravalg af revisor, som sparringspartner, er der opstillet følgende forskningshypotese:

Revisor fravælges som økonomisk sparringspartner, når revision fravælges

Tanken bag hypotesen er, at virksomheden ved fravalg af revision ikke er tilknyttet en revisor, hvorfor der er risiko for, at virksomheden vælger en anden rådgiver end en revisor ved fravalg af revision. Den testede nul-hypotese er, at mere end 90 procent af de kunder der fravælger revision, ligger i svarkategorien "75-100 %"0 i spørgsmålet "Hvor stor en andel af de kunder som har fravalgt revision, modtager andre ydelser" i spørgeskemaundersøgelsen. Det vurderes, at hvis ni ud af ti af de adspurgte revisorer angiver, at 75-100 % af deres kunder, stadig er kunder efter fravalg af revision, er dette et udtryk for, at kunderne ikke vælger ny rådgiver på trods af fravalg af revision.

Udvikling i forhold til revisors rolle

- Oplever du, at der er sket en udvikling i revisors rolle de seneste fem år?
- Hvordan forudser du, at revisors rolle vil være om fem år?
- Oplever du, at revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparingspartner?

For at skabe en vurdering af, hvordan revisors rolle vil være i fremtiden, er der i spørgeskemaet opstillet ovenstående spørgsmål, der har til formål at fastlægge, hvordan revisorerne har set udviklingen de seneste år samt hvordan revisors rolle ser ud i fremtiden. Yderligere er spørgsmålet til revisorerne stillet, om de selv oplever, at virksomhederne mener, at de er den foretrukne økonomiske sparringspartner. Til at undersøge, hvorvidt revisorerne mener, om de er virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner, er der opstillet følgende forskningshypotese:

Revisor er virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner

Den testede nul-hypotese er således, at revisorerne ikke selv mener, at virksomhederne opfatter dem, som værende den foretrukne økonomiske sparringspartner. Nul-hypotesen bekræftes, såfremt mere end halvdelen af revisorerne ikke mener, at de er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner. Det vurderes, at halvdelen er den mest retvisende kritiske mængde, da dette vil udelukke, at der er andre rådgivere, der er mere populær end revisorerne.

6.1.1.2 Spørgeskema til virksomhederne

Viden om virksomheden

- Hvad er din position i virksomheden?
- Hvornår er virksomheden etableret?
- Hvilken regnskabsklasse tilhører virksomheden?
- Hvor længe har du arbejdet i virksomheden?

Hensigten med disse spørgsmål er, at få indtryk af, hvem respondenterne er og dermed validere svarene. Udgangspunktet i analysen er, at det primært omhandler virksomhederne i regnskabsklasse B.

Fravalg af revision

- Hvem beslutter, hvorvidt virksomheden skal revideres?
- Er virksomhedens seneste regnskab revideret?
- Er I blevet gjort opmærksom på muligheden for fravalg af revision?
- Skal virksomhedens regnskab revideres fremover?
- Hvorfor har I revision, såfremt I har mulighed for at fravælge dette?

Formålet med spørgsmålene i afsnittet "Fravalg af revision"i spørgeskemaet er, at fastlægge hvorvidt respondenterne er en del af beslutningskompetencen omhandlende ydelser fra revisor. Dette ønskes undersøgt for at sikre, at svarene er fra personer i virksomheden, der har indflydelse på dette. Yderligere ønskes det, at undersøge om virksomhederne revideres og hvorfor de revideres, såfremt de har mulighed for andet. For at undersøge dette, er følgende forskningshypotese opstillet:

Virksomheder der frivilligt lader sig revidere, gør dette på baggrund af krav fra interessenterne

Den testede nul-hypotese er derfor, at det ikke er et krav fra interessenterne, men at virksomhederne lader sig frivilligt revidere. Kriteriet for, at nul-hypotesen bekræftes, er, at det er mindre end halvdelen af virksomhederne, der lader sig revidere på baggrund af krav fra interessenterne. Den kritiske mængde på 50 procent er valgt, for at sikre, hvorvidt dette er den primære årsag til frivillig revision.

Revisors rolle i virksomheden

- Hvad har I benyttet revisor til de seneste år?
- Hvilke andre rådgivere har virksomheden primært benyttet de seneste to år?
- Benyttede virksomheden revisor i opstartsfasen af virksomheden?
- Benytter I revisor til rådgivning om strategi- og forretningsudvikling?
- Benytter I revisor til rådgivning om den daglige drift?
- Er det påtænkt, at revisor skal benyttes til en evt. afhændelse af virksomheden?

For at vurdere revisors rolle i de forskellige faser af livshjulet, er der i spørgeskemaundersøgelsen opstillet seks spørgsmål, som vedrører revisors rolle i virksomhederne. Det ønskes med spørgsmålene, at undersøge hvorvidt antallet af revisors opgaver i de forskellige faser er ens. Derfor er følgende forskningshypotese opstillet:

Der er forskel på, hvor i livshjulet revisor benyttes

Den testede nul-hypotese i de fire ovenstående spørgsmål er således, at der ikke er forskel på antallet af revisors opgaver i de fire faser i virksomhedernes livscyklus. For at teste nul-hypotesen, vil der endnu engang blive udregnet et gennemsnitligt antal opgaver, som revisor udfører i de fire faser for virksomhederne. Det vurderes også her, at være tilstrækkeligt med bevis for, at nul-hypotesen skal forkastes, hvis faserne med 95 procent sikkerhed afviger fra hinanden.

Udvikling i forhold til revisors rolle

- Vil du overordnet sige, at revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner?
- Er der sket en udvikling i virksomhedens brug af revisor de seneste fem år?

For at kunne vurdere revisors rolle i fremtiden, er det relevant, at vurdere udviklingen i revisors rolle de seneste år. Derfor er ovenstående spørgsmål stillet til virksomhederne, hvor det blandt andet undersøges, hvorvidt virksomhederne ser revisor som værende deres foretrukne økonomiske sparringspartner. For at undersøge dette, er følgende forskningshypotese opstillet:

Revisorer er virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner

Den testede nul-hypotese er således, at revisor ikke er virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner. Kriteriet for, at nul-hypotesen bekræftes er, at mere end halvdelen af virksomhederne ikke mener, at revisor er virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner. Endnu engang vurderes det her, at den mest korrekte kritiske mængde er halvdelen, da dette sikrer, at det kan vurderes, om revisor er den mest populære rådgiver.

6.2 Pilottest

Som led i udarbejdelse af det endelige spørgeskema, er første udkast af spørgeskemaerne afprøvet i en pilottest. Der er selektivt udvalgt fire testpersoner, ud fra kompetence og relevans, for at sikre et effektivt og et retvisende resultat af testen. Der er udvalgt to testpersoner fra hver målgruppe, således at begge spørgeskemaer bliver gennemgået. Pilottesten er foregået ved, at testpersonerne har modtaget spørgeskemaet på forhånd i en e-mail og udfyldt dette. Herefter er der afholdt et møde, hvor alle spørgsmål er

gennemgået med testpersonen eller modtaget en e-mail med feedback. Derudover har formålet med pilottesten været at sikre, at layout og teknikken i spørgeskemaerne fungerer som det skal. Efter aftale med de fire testpersoner, som har deltaget i pilottesten for de to spørgeskemaundersøgelser, er det besluttet ikke at benævne disse ved deres fulde navn, hvorfor de i specialet kun fremgår ved fornavn. Af samme årsag er de fulde navne dækket til i den modtagne feedback.

De fire testpersoner er:

- Allan, partner og statsautoriseret revisor
- Niklas, senior revisor
- Claus, ejer og direktør af en virksomhed i regnskabsklasse B
- Henning, økonomidirektør i en regnskabsklasse C virksomhed

Allan er udvalgt på baggrund af sin erfaring som revisor og rådgiver for virksomheder i alle størrelser. Det er derfor vurderet, at han har en god indsigt i kunder og har fingeren på pulsen i erhvervslivet. Yderligere er Niklas valgt til at teste spørgeskemaet grundet hans store netværk samt daglige kontakt med kunder, som netop befinder sig i regnskabsklasse B. Spørgeskemaet til pilottesten vedrørende revisorer ses på bilag B.

Claus er udvalgt på baggrund af sit ejerskab af en virksomhed, som befinder sig i regnskabsklasse B og kan fravælge revision. Han er repræsentativ for den relevante målgruppe, da han sidder med beslutningskompetencen for valg af revisionsydelser. Yderligere skiftede Claus revisor i år 2010 og det vurderes derfor, at der har ligget nogle tanker bag dette skifte, hvilket gør Claus endnu mere interessant som testperson. Henning er udvalgt på baggrund af hans stilling, som medfører kontakt til mange revisorer. Han befinder sig ikke i et selskab, der har mulighed for at fravælge revision. Pilottesten omfatter derfor både en virksomhed der kan fravælge og en der ikke kan fravælge. Spørgeskemaet til pilottesten vedrørende virksomhederne ses på bilag C.

6.2.1 Resultat af pilottest

Efter udsendelse af de to pilottest har testpersonerne givet respons enten ved en e-mail med skriftlig feedback eller et afholdt møde, hvor feedbacken på spørgeskemaer er gennemgået. Denne feedback har givet anledning til en række forbedringer af spørgeskemaerne. E-mails og møder er beskrevet i nedenstående afsnit, hvorefter de konkrete forbedringer gennemgås.

6.2.1.1 Møde med Allan

Allan havde inden mødet modtaget spørgeskemaet på e-mail og gennemført det, for at teste om selve teknikken fungerede omkring det. Teknikken fungererede ikke helt som den skulle, for når Allan valgte et spørgsmål, hvor man også kunne uddybe sit svar, men ikke skrev noget i tekstboksen, kom der en fejlmeddelelse. Dette er efterfølgende blevet rettet. På mødet blev hele spørgeskemaet gennemgået, hvor Allan kom med inputs til forbedringer af spørgsmålene og hjælp til hvordan spørgsmålene kunne forbedres, hvilket ville medføre bedre svar fra revisorerne samt at de ikke ville blive misforstået. Yderligere kom han med nogle gode forslag til yderligere spørgsmål, som kunne være interessante at tage med. Efter mødet med Allan er spørgeskemaet blevet tilrettet med flere af de pointer, som han kom med. Samtidigtig er der blevet tilføjet flere af de spørgsmål, som han foreslog, da de var interessante at have med samt det forbedrede spørgeskemaet.

6.2.1.2 Mail fra Niklas

På samme måde som Allan, havde Niklas modtaget spørgeskemaet på e-mail samt i pdf-format. Niklas skulle også teste spørgeskemaet elektronisk, hvilket lykkedes godt og hans svar kom ind på SurveyXact uden problemer. Yderligere blev Niklas bedt om, at se formuleringerne af spørgsmålene igennem. Niklas' feedback blev modtaget på e-mail jf. bilag D, med en række forslag til hvordan spørgsmålene kunne forbedres. På baggrund af Niklas' mail, blev spørgeskemaet tilrettet.

6.2.1.3 Mail fra Claus

Claus modtog på forhånd det udarbejdede spørgeskema jf. bilag G, som han gennemførte. Claus blev bedt om at have fokus på hvorvidt teknikken i spørgeskemaet virkede, om spørgsmålene var til at forstå samt korrekturlæsning af spørgeskemaet. Efterfølgende har Claus sendt en e-mail med de punkter, han mener, kunne forbedre spørgeskemaet jf. bilag E. Det essentielle fra Claus' respons var, at spørgeskemaet generelt fungerede fint, dog mente han, at følgemailen kunne gøres mere kort og indbydende. Derudover var der et par af spørgsmålene, som kunne forbedres en smule. På baggrund af denne og nedenstående respons, er spørgeskemaet blevet tilrettet og dermed klar til udsendelse jf. bilag F.

6.2.1.4 Møde med Henning

På samme måde som ovenstående, modtog Henning på forhånd det udarbejdede spørgeskema jf. bilag C. Han gennemførte spørgeskemaet og blev samtidig bedt om at have fokus på hvorvidt teknikken i spørgeskemaet fungerede, om spørgsmålene var til at forstå samt korrekturlæsning af spørgeskemaet. Efter dette, blev der afholdt et møde med Henning, hvor han gennemgik de forslag, han havde til forbedring af spørgeskemaet. Han kom med inputs, til at gøre nogle af spørgsmålene mere præcise i forhold til det, som der reelt ønskes svar på, samt den generelle opbygning af e-mailen og spørgeskemaet. Forbedringerne er efterfølgende indarbejdet i spørgeskemaet, som dermed er klar til udsendelse jf. bilag F.

6.2.2 Ændringer til det endelige spørgeskema

Ud fra feedbacken fra henholdsvis Allan og Niklas til spørgeskemaet, som skulle udsendes til revisorerne, blev alle spørgsmål i den indledende del af spørgeskemaet ændret, hvilket gav et bedre indblik i, hvilken revisor, der svarede samt hvor meget erfaring personen havde. Yderligere bidrog ændringen af spørgsmål tre til et mere præcis svar, i forhold til hvilken regnskabsklasse den enkelte revisor primært betjener. I afsnittet om revisors rolle i virksomhederne, som bruges i analysen i forhold til en virksomheds livshjul, blev der ikke foretaget de store ændringer, dog blev der lavet et par andre formuleringer og muligheden for at respondenten kunne uddybe svaret, blev fjernet, fordi det gav problemer med teknikken. Spørgsmålene omkring fravalg af revision blev ændret væsentligt, to af spørgsmålenes svarmuligheder i dette afsnit, blev ændret fra rene tekst svar til procentsatser, hvilket gør det nemmere at analysere på. Der blev ikke foretaget de store ændringer i sidste del af spørgeskemaet, dog blev muligheden for at uddybe sit svar yderligere slettet grundet teknikken. Ændringerne kan ses på bilag F, som er det endelig spørgeskema, der blev sendt ud.

Spørgeskemaet til virksomhederne blev tilpasset, så det havde samme antal afsnit som

det, der blev udsendt til revisorerne med næsten samme overskrifter bortset fra det første afsnit. Det første afsnit, spørgsmål et-fire, af spørgeskemaet omhandler virksomheden og her havde hverken Claus eller Henning forbedringer til spørgsmålene, hvorfor der ikke blev ændret noget. I det efterfølgende afsnit, fravalg af revision, blev der ændret i spørgsmålsformuleringen til spørgsmål fem samt tilføjet et ekstra spørgsmål i dette afsnit, hvilket fuldendte dette område. Det næste afsnit omhandlende revisors rolle i virksomheden, blev der ikke foretaget væsentlige ændringer. Dog blev der ændret på spørgsmålsformuleringerne, for at gøre det så præcis og let forståeligt for respondenten. I den sidste del af spørgeskemaet blev der ligeledes ikke foretaget de store ændringer. Generelt blev der flere steder fjernet "uddyb venligst" muligheden, i det den gav problemer med teknikken og det fjernede samtidig risikoen for, at respondenterne ikke ville gennemføre spørgeskemaet. Ovenstående ændringer til spørgeskemaerne har resulteret i de endelige spørgeskema, der blev udsendt til virksomhederne. Det endelige spørgeskema fremgår af bilag G.

6.3 Population og respondenter

For at gøre svarmaterialet så brugbart som muligt, er der foretaget en række afgrænsninger i populationen, som spørgeskemaerne udsendes til. Som distributionsform er der valgt e-mail, da dette gør det muligt, at nå en stor mængde respondenter på meget kort tid og samtidig gøre det nemt for respondenterne, at besvare spørgeskemaerne. Afgrænsningen af populationen er foretaget ud fra nedenstående kriterier.

For spørgeskemaet, der er rettet mod revisorerne, er populationen afgrænset til personer der:

- På nuværende tidspunkt er revisorer
- Er tilgængelig via e-mail
- Forudgående godkendelse til udsendelse på revisionskontorerne

For spørgeskemaet, der er rettet mod virksomhederne, er populationen afgrænset til:

- At virksomheden er beliggende i Danmark
- At virksomheden er i normal drift
- At virksomheden er tilgængelig via e-mail
- At virksomheden er et aktieselskab, anpartsselskab, interessentselskab, partnerselskab eller kommanditselskab

I forbindelse med udsendelse af spørgeskemaerne til revisorerne er der blevet rette henvendelse til FSR, med henblik på at kunne få hjælp til udsendelse af spørgeskemaerne til revisorerne. Det var dog ikke muligt at få FSR til at hjælpe, hvorfor der er rettet personlig henvendelse til flere revisionshuse i Aalborg. Her er lykkedes at få sendt spørgeskemaerne ud til Ernst og Young, Deloitte og Revision Limfjord. Yderligere blev der rettet henvendelse til Redmark, Beierholm, PWC og BDO, men disse var ikke interesseret og kunne derfor ikke hjælpe. Med udsendelse til ovenstående, er det vurderet, at spørgeskemaet udsendes til revisorer, der betjener kunder i alle størrelser og derfor yder alle type opgaver. Denne udsendelsesmetode har medført, at respondenterne geografisk er placeret i Nordjylland. Det vurderes dog ikke, at dette vil påvirke besvarelserne. Der blev i alt udsendt spørgeskemaer til 136 revisorerne.

Der er ved udsendelse af spørgeskemaerne til virksomhederne benyttet et udtræk fra

Navne og Numre Erhverv. Kriterierne, som er valgt til udtrækket, er vedlagt som bilag H. Udtrækket blev modtaget i Excel, hvor der fremgik 17.615 virksomheder. Første sortering blev efter e-mailadresse, hvor alle de virksomheder der ikke havde en e-mailadresse oplyst, blev sorteret fra. Næste sortering var på selskabsform, hvor alle virksomheder der ikke var aktieselskaber, anpartsselskaber, interessentselskaber, partnerselskaber, kommanditselskaber blev sorteret fra. I og med, der ikke blev sorteret på en bestemt nettoomsætning, balancesum og gennemsnit antal fuldtidsansatte inden udtrækket blev lavet fra Navne og Numre Erhverv, blev der i Excel lavet en sortering ud fra en IF-formel, hvor alle de virksomheder som oversteg kriterierne i forhold til den nye regnskabsklasse B på nettoomsætning (0-89 mio.kr.), balancesum (0-44 mio.kr.) og antal ansatte (0-50 stk.) blev slettet. Derudover var der flere virksomheder, som havde den samme e-mailadresse, fordi de indgik i en koncern. Alle virksomheder med dobbelt e-mailadresse blev slettet. Den sidste sortering der blev foretaget, var på revisionshuse. Alle virksomheder, som var et revisorkontor blev også slettet. Ud fra ovenstående endte populationen ud med at være på 4.812 virksomheder.

De to ovenstående populationsstørrelser vurderes som værende af en passende størrelse, til at opnå de ønskede svar. Selvom populationsstørrelsen for revisorerne ikke er lige så høj som for virksomhedernes, vurderes det, at svarene fra revisorerne er valide. I forhold til udvælgelse af populationen til spørgeskemaet til virksomhederne, kunne det have været optimalt, at der havde været mulighed for, at sortere på regnskabsklasse inde på Navne og Numre Erhverv. Regnskabsklasse B er den primære målgruppe, der arbejdes med i specialet og populationen ville derfor have været mere præcis ved en sådan sortering. Det vurderes dog, at ud fra kriterierne og sorteringerne, at størstedelen af populationen er i netop denne regnskabsklasse. Yderligere er der i spørgeskemaet stillet et spørgsmål om, hvilken regnskabsklasse virksomheden befinder sig i, hvorfor der i analysen laves en yderligere sortering på dette.

6.3.1 Svarprocent

Det er altafgørende for den efterfølgende analyse af spørgeskemaerne, at svarprocenten er høj, for at gøre svarene så repræsentative som muligt. Derfor er der gjort meget ud af, at få den højest mulige svarprocent. Der har været meget fokus på, at lave layoutet på spørgeskemaerne pænt og overskueligt, samtidig med, at gøre svartiden kort. Den udsendte e-mail er skrevet i et formelt og seriøst sprog og der er yderligere i e-mailen oplyst, hvor lang tid det tager, at svare på spørgeskemaet. Dette er gjort i håb om, at opnå en højere svarprocent.

For at besvarelserne af spørgeskemaet kan indgå i de samlede svar, er det et krav, at alle spørgsmål i spørgeskemaet er besvaret. De spørgeskemaer, hvor der ikke er svaret på alle spørgsmål, er således blevet sorteret fra og indgår ikke i den samlede population. Svarprocenten for de to spørgeskemaer efter en korrigeret population fremgår af nedenstående tabel 6.1.

Tabel 6.1: Korrigeret population og svarprocent efter udsendelse (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

	Antal respondenter Revisorer	Antal respondenter Virksomheder
Population efter databehandling	136	4.812
Frafald på grund af automatisk svar	15	823
Korrigeret population	121	3.989
Svar i alt	57	371
Svarprocent	48 %	9 %

Som det fremgår af tabel 6.1, er svarprocenten for de to spørgeskemaundersøgelser forskellige. Dette skyldes sandsynligvis måden, de er udsendt på. Spørgeskemaundersøgelserne til revisorerne er udsendt med tilladelse fra kontorerne, hvilket har fremgået af e-mailen. Det vurderes derfor, at denne udsendelsesmetode gør, at langt flere vil besvare undersøgelsen. Spørgeskemaundersøgelserne udsendt til virksomhederne er udsendt ved hjælp af udtræk fra Navne og Numre Erhverv. Den lavere svarprocent skyldes formodentlig udsendelsesmetoden.

6.3.1.1 Bortfald

Når svarprocenten skal vurderes, er det ligeledes væsentligt, at vurdere bortfaldet. Bortfaldet fra spørgeskemaundersøgelsen er de personer, som er en del af populationen, men som ikke har valgt at svare på spørgeskemaundersøgelserne eller kun har valgt at svare delvist på spørgsmålene [Boolsen, 2008]. Ved udsendelsen til revisorerne er der faldet 63 personer bort, hvor 4 af dem skyldes, at de har svaret på nogle af spørgsmålene, men ikke har gennemført undersøgelsen. Ser man på udsendelsen til virksomhederne er der faldet 4.441 personer bort, hvor 104 har svaret delvist jf. spørgeskemaundersøgelsen.

På trods af det relativt store bortfald, specielt ved spørgeskemaerne udsendt til virksomhederne, vurderes det ikke, at dette gør undersøgelsen skævvredet. Det vurderes ikke, at der hos bortfaldet ville være væsentlig anderledes svar end hos de respondenter, der har valgt at svare på undersøgelsen. Derfor er der i specialet ikke valgt, at lave en frafaldsanalyse. En sådan analyse kunne have belyst hvorvidt respondenterne er repræsentative for hele populationen. Det vurderes dog ikke, at for eksempel virksomheder, der har fravalgt revision, skulle have mindre interesse i at svare og revisorer er pænt repræsenteret i både større og mindre revisionsfirmaer. Det vurderes derfor, at svarene i den efterfølgende analyse af undersøgelsen er repræsentative for hele populationen for både revisorerne og virksomhederne.

6.3.2 Validitet

Validitet i dette speciale dækker over, hvorvidt de opnåede resultater er gyldige og relevante i forhold til besvarelse af problemformuleringen. Problemformuleringen i specialet går på, hvad revisors rolle er i de regnskabsklasse B virksomheder, der har valgt at fravælge revision. I spørgeskemaundersøgelsen var det derfor optimalt, at kunne sortere datasættet på virksomhedernes nettoomsætning, balancesum og gennemsnitlig antal fuldtidsansatte, for derfor, at kunne begrænse resultaterne til de virksomheder, der netop er i denne kategori. Dette var dog ikke muligt, hvorfor der ikke er fuldstændig sammenhæng mellem det

teoretisk definerede begreb og det operationelt definerede begreb. Dette giver naturligt lidt udfordringer i forhold til, at tolke på resultaterne. Det vurderes dog, at der i resten af spørgeskemaundersøgelserne og resultaterne heraf er overensstemmelse mellem det teoretisk definerede begreb og det operationelt definerede begreb [Andersen, 2013].

6.3.3 Reliabilitet

I besvarelserne ønskes det så vidt muligt at undgå, at svarene er påvirket af tilfældigheder. Derfor er der ved hjælp af de to pilottest jf. bilag B og C, forsøgt at skabe sammenhæng mellem de operationel definerede variable, altså spørgsmålene og de registrere data, altså svarene [Andersen, 2013]. Pilottesten hjælper således til, at svarene hænger sammen med hensigten af spørgsmålene og sikrer derved, at resultaterne ikke er baseret på tilfældigheder som følge af, at respondenten ikke har forstået spørgsmålene, som de var ment. Derved vurderes det, at enhver anden ville kunne udføre samme test og få nogenlunde samme resultat.

6.4 Fortolkning af spørgeskemaundersøgelsen

I det efterfølgende kapitel 7 vil resultaterne fra spørgeskemaundersøgelserne blive analyseret. Resultaterne gennemgås, hvorefter de ovenstående opstillede hypoteser undersøges ved at teste nul-hypoteserne.

Det opnåede antal respondenter i spørgeskemaundersøgelserne er tilfredsstilende ud fra de krav. Dog er der naturligvis stadig tale om en lille andel af den samlede population af virksomheder i regnskabsklasse B samt revisorer i Danmark. Dette er i mente igennem hele analysen, og der vil løbende blive taget højde for den statistisk usikkerhed i testen af nul-hypoteserne. Spørgeskemaerne er opbygget på baggrund af diskrete data, hvilket betyder, at svarmulighederne er kategoriske data og ikke reelle tal [Keller, 2012]. Dermed er de indsamlede data nominelle data, hvilket vil sige, at der kun kan laves beregninger på antal observationer i hver kategori i spørgeskemaerne. Det er derfor ikke muligt, at lave beregninger baseret på orden, som det kan gøres ved ordinære data eller beregne summer og differencer, som det er muligt ved interval data [Keller, 2012].

Til at teste de opstillede nul-hypoteser, vil der i analysen blive udregnet konfidensintervaller. Ligeledes vil der for at kunne sige noget om, hvorvidt de opstillede nul-hypoteser er sande, være opstillet afvisningspunkter for de respektive nul-hypotese jf. ovenstående afsnit 6.1.1. Disse beregnes på baggrund af et ønske om en sikkerhedsmargin på 95 procent. Dette er valgt, da det normalt anses som værende et acceptabelt niveau for videnskabeligt arbejde [Boolsen, 2008]. I begge analyser af spørgeskemaerne i specialet, vil dette derfor blive benyttet som værende den margin, der skal til for at udtale sig om hypoteserne. Den benyttede formel til udregning af konfidensinterval er som følger:

$$p \pm z\sqrt{\frac{p(100-p)}{n}}$$

Hvor p er andelen af respondenter i procent, n er stikprøvens størrelse og z er 1,96 grundet valget om et konfidensniveauet på 95 procent jf. ovenstående [Boolsen, 2008]. Hypotesetestning medfører en vis risiko for, at den vurdering der foretages er forkert. Den

opstillede nul-hypotese testet ved, at undersøge, hvorvidt der er bevis for, at den er korrekt. Der er to korrekte afgørelser af sådan en test, nemlig at nul-hypotesen forkastes og denne faktisk også er falsk eller at nul-hypotesen accepteres og denne faktisk også er korrekt. Alternativet er naturligvis, at en nul-hypotese forkastes, men at denne faktisk var korrekt. Dette kaldes en type 1-fejl. Derudover er der risiko for, at en nul-hypotese accepteres, men at denne faktisk er falsk, dette kaldes en type 2-fejl [Keller, 2012] og [Boolsen, 2008]. I efterfølgende analyse bliver nul-hypoteserne både accepteret og forkastet, hvilket derfor medfører en vis risiko for både type 1-fejl og type 2-fejl i løbet af analysen af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelserne.

Den benyttede metode til at udregne den statistiske usikkerhed, bygger på en relativ simpel beregning af intervallerne, med det valgte signifikansniveau på 95 procent [Keller, 2012]. Som beskrevet i indledningen til dette afsnit, tager denne beregning dog ikke højde for, hvor stor hele populationen er. Både antallet af revisorer i Danmark, der primært beskæftiger sig med regnskabsklasse B og antallet af virksomheder i regnskabsklasse B er langt større, end den population det har været muligt at få svar fra i spørgeskemaundersøgelserne. Dette gør, at den statistiske usikkerhed er relativ stor i undersøgelsen. Som det er beskrevet ovenfor i afsnit 6.3.1.1, ville en bortfaldsanalyse kunne have øget argumenterne for, at den statistiske usikkerhed er relativ lille på trods af den store population. Som det er beskrevet i dette afsnit, vurderes det, at bortfaldet ikke ville have svaret væsentlig anderledes, hvorfor en sådan analyse er udeladt.

I afsnittet omhandlende revisors rolle i de fire faser i livshjulet, er der udregnet en gennemsnitlig antal besvarelser for hver fase i livshjulet. Dette har været nødvendigt, for at kunne udregne den statistiske usikkerhed for, hvorvidt de forskellige faser afviger fra hinanden. Som beskrevet ovenfor, har spørgeskemaet resulteret i nominelle data, hvor det således ikke har været muligt at lave udregninger, medmindre dette blev gjort. Gennemsnittet af antal besvarelser per svarmulighed er beregnet ved, at de svarmuligheder, hvor respondenten enten svarer "ved ikke" eller "andre rådgivere", er frasorteret. Herefter fremkommer antallet af svar på de respektive opgaver, som respondenten tilkendegiver, at revisor udfører. Da der er forskellige antal opgaver i de forskellige faser, divideres det samlede antal svar med antallet af svarmuligheder, for at få antal besvarelser per opgave. For eksempel er der i spørgsmål fem til revisorerne frasortere de fem svar, som er enten "ved ikke" eller "revisor ikke udfører opgaven". Herefter er der 75 svar, som er delt med de fire svarmuligheder, hvilket derfor giver et gennemsnit på 18,75. Gennemsnitlig antal besvarelser per respondent er udregnet efter samme metode, hvor først de svar der vedrører "ved ikke" eller "revisor ikke udfører opgaven" fra, hvorefter det totale antal besvarelse divideres med antallet af respondenter. De statistiske beregninger af begge metoder er vedlagt som bilag I. Det mest optimale havde været, at fremskaffe interval data direkte fra undersøgelsen, men dette er ikke muligt, ud fra den måde spørgeskemaundersøgelsen er opbygget på. Derfor er denne metode benyttet, og det vurderes, at dette giver et retvisende, billede af antallet af opgaver og opgavernes fordeling. Det betyder dog samtidig, at det ikke giver et fuldstændig billede af omfanget af opgaverne, men blot et indblik i antallet af opgaver.

6.5 Forbedringsforslag til spørgeskemaundersøgelserne

Efter udsendelsen af de endelige spørgeskemaer, er der modtaget flere e-mails fra respondenterne med forslag til forbedringsmuligheder til spørgeskemaerne. Yderligere blev det i analysen af spørgeskemaerne opdaget, at der manglede spørgsmål, som ville have været

behjælpelige til besvarelse af problemformuleringen. Dette afsnit vil derfor indeholde forbedringsforslag til spørgeskemaerne.

På trods af udsendelse af pilottest og en del rettelser til de første spørgeskemaer, var der stadig en del, som kunne forbedres. Der er flest forbedringspunkter til spørgeskemaet vedrørende virksomhederne. Spørgeskemaet blev udsendt til en stor population, hvor det ikke var muligt, at sortere på regnskabsklasse inden udsendelse, hvorfor virksomheder i alle regnskabsklasser modtog spørgeskemaet. Spørgeskemaet er irrelevant for virksomheder der befinder sig i regnskabsklasse C og D, hvorfor der i spørgeskemaet brude have været en genvejsfunktion, så de ikke skulle besvare alle spørgsmålene.

Specialets hovedfokus er revisors rolle i virksomheder i regnskabsklasse B, som har mulighed for at fravælge revision. I spørgeskemaet til virksomhederne er der ikke et spørgsmål, som præciserer dette. For eksempel i spørgsmål 9 burde der havde været en svarmulighed, som hed "Har ikke mulighed for at fravælge revision", hvilket havde givet et bedre billede af, hvor mange af respondenterne der rent faktisk har mulighed for at fravælge revision. En anden måde, hvorpå resultaterne kunne være fremkommet, var ved at få en besvarelse af virksomhedernes nettoomsætning, balancesum og gennemsnitlig antal fuldtidsansatte. Dette var ikke muligt at sortere på i udtrækket fra Navne og Numre Erhverv og det blev vurderet, at dette ville give for få svar, hvis respondenterne skulle svare på dette. Dog ville en sådan uddybning give bedre mulighed for, at analysere på de virksomheder, der kan fravælge revision, når dette er relevant, frem for hele tiden at analysere på alle virksomhederne i regnskabsklasse B.

Der blev modtaget flere e-mails omkring, at respondenterne manglede en svarkategori "ingen" eller "ikke relevant". Formålet med ikke at have disse svarmuligheder var, at tvinge respondenten til at vælge en svarmulighed. Dette kan dog resultere i, at undersøgelsen kan have misvisende svar, fordi respondenten var tvunget til at vælge et svar. Ligeledes kan det have den bivirkning, at nogle respondenter har valgt at lukke undersøgelsen her, da de ikke kunne finde et passende svar. Flere ytrede også deres mening i e-mailsene om selve det, at skulle have en revisor, hvorfor flere ønskede, at der havde været et kommentarfelt til yderligere kommentarer. Valget om ikke at have yderligere kommentarfelter er begrundet med, et ønske om at opnå en høj svarprocent. Dog kunne et kommentarfelt have givet uddybende svar, som muligvis ville kunne nuancere nogle af svarkategorierne til fordel for en mere dybdegående analyse af disse.

I sidste del af spørgeskemaundersøgelsen havde respondenterne mulighed for at oplyse kontaktoplysninger. En spørgeskemaundersøgelse er en kvantitativ undersøgelse jf. afsnit 1.3, men muligheden for at kontakte respondenten, ville have givet mulighed for, at undersøgelsen kunne laves mere kvalitativ og dermed kunne uddybe besvarelserne. Grundet de tidligere svar i undersøgelsen, ville det derfor være muligt at udvælge de respondenter, som har svaret for eksempel, at de har fravalgt revisor som rådgiver efter fravalg af revision. En sådan analyse ville kunne nuancere resultaterne, men er grundet det tidsmæssige i en sådan kvalitativ analyse ikke udført.

Efter ovenstående gennemgang af de metodiske overvejelser bag opbygningen af spørgeskemaundersøgelserne, vil følgende kapitel 7 analysere på datasættet og dermed resultaterne fra både den udførte spørgeskemaundersøgelse til revisorerne og virksomhederne.

7. Resultater fra spørgeskemaerne

Det følgende kapitel omhandler specialets analysedel. I dette kapitel præsenteres resultaterne fra spørgeskemaundersøgelserne, hvor hypoteserne testes og sammenholdes med relevant teori fra kapitel 2-4. Analysen opdeles i de to respektive spørgeskemaundersøgelser, først med undersøgelsen udsendt til revisorerne, hvorefter undersøgelsen udsendt til virksomhederne gennemgås. Slutteligt vil dette kapitel blive afrundet med en komparativ analyse af resultaterne fra de to undersøgelser, for at undersøge tendenser på tværs af grupperne.

7.1 Resultater fra spørgeskemaundersøgelserne til revisorerne

Første del omhandler spørgeskemaundersøgelserne udsendt til revisorerne, som er baseret på datasættet fra de 57 respondenter, som har gennemført undersøgelsen.

7.1.1 Indledende spørgsmål

Første afsnit af spørgeskemaet til revisorerne omhandler, hvem der svarer på selve undersøgelsen. Formålet med disse spørgsmål var, at indsamle data fra de revisorer, som har flere års erfaring og primært betjener kunder i regnskabsklasse B. De tre indledende spørgsmål er således brugt til at frasortere de revisorer, som kun har 1-2 års erfaring samt de revisorer, der ikke beskæftiger sig med små og mellemstore virksomheder. Herefter er der 39 svar jf. nedenstående tabel 7.1, som efterfølgende bliver analyseret.

Tabel 7.1: Sortering af respondenter (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Virksomhedsstørrelse	Erfaring revisor	Respondenter
Små og mellemstore virksomheder (regnskabsklasse A og B)	1-2 år	3
	3-4 år	3
	5-6 år	5
	7-8 år	5
	9 år eller derover	26
	I alt	**42**
Mellemstore og store virksomheder (regnskabsklasse C og D)	1-2 år	1
	3-4 år	3
	5-6 år	4
	7-8 år	1
	9 år eller derover	6
	I alt	**15**
I alt		***57***

Som det fremgår af tabel 7.1, har 53 af de 57 respondenter mere end to års erfaring. 47 af de 57 respondenter har mere end fem års erfaring, hvilket svarer til 82 % af de samlede respondenter. Af de 57 respondenter er der 42 respondenter, der primært arbejder med små og mellemstore virksomheder, som er fokus i specialets. I alt er der 39 respondenter, som opfylder både kriterierne om, at have mere end to års erfaring samt primært arbejder med små og mellemstore virksomheder.

Selvom der i de efterfølgende afsnit kun analyseres ud fra besvarelserne fra de 39 respondenter, som opfylder de opstillede kriterier, vurderes det, at disse respondenter har en passende erfaring og kendskab til branchen, da 82 procent af dem har mere end fem års erfaring. Det vurderes derfor, at de har passende viden til at kunne vurdere den udvikling, der er sket, siden det blev muligt at fravælge revision. Hertil hører det dog, at det kun er de revisorer med over ni års erfaring, svarende til 32 respondenter, som kan sige noget om udviklingen fra år 2006, hvor der for første gang i Danmark blev indført lempelser i revisionspligten.

7.1.2 Revisors rolle i virksomhederne

Revisor spiller en rolle igennem hele en virksomheds levetid, hvorfor udgangspunktet til dette afsnit i spørgeskemaet var, at finde ud af, om revisor spiller en større rolle på bestemte tidspunkter i en virksomheds eksistens. Nedenstående fire tabeller bygger på spørgsmål, som er stillet ud fra virksomhedens livshjul. Respondenterne har haft mulighed for at vælge flere svarmuligheder, hvorfor antal besvarelser "i alt" kan variere. Resultaterne fra de fire spørgsmål gennemgås i nedenstående tabeller, hvorefter nul-hypotesen om, at antallet af revisors opgaver varierer i de fire faser opsamles i figur 7.1, side 59.

I nedenstående tabel 7.2, gennemgås respondenternes svar omhandlende revisors rolle i virksomhedens første fase om etablering. Gennemsnitligt har respondenterne valgt tre svarmuligheder (2,9 svar per respondent), og ingen af respondenterne har benyttet svarmuligheden for, at der ikke rettes henvendelse til dem i forbindelse med rådgivning i etableringsfasen. Ud fra dette kan det konkluderes, at revisor benyttes hyppigt til rådgivning i denne fase af livshjulet.

Tabel 7.2: Rådgivning i forbindelse med etablering af virksomheden (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Oplever du, at der rettes henvendelse til dig som revisor i forbindelse med	**Antal besvarelser**
Rådgivning om stiftelse, etablering og valg af selskabsform	33
Finansiering og kapitalfremskaffelse i opstartsfasen	20
Administrative forhold (f.eks. opstart af bogholderi, rapportering mv.)	39
Skattefri virksomhedsomdannelse eller anden erklæring i forbindelse med stiftelse	22
Der rettes ikke henvendelse til mig i forbindelse med ovenstående valgmuligheder	0
I alt	**114**

Oftest benyttes revisor til de administrative forhold i etableringsfasen, for eksempel opstart af bogholderi, rapportering med videre, hvor alle 39 respondenter har tilkendegivet, at de rådgiver om dette jf. ovenstående tabel 7.2. Yderligere har 33 respondenter, svarende til 84 procent svaret, at der rådgives i forbindelse med stiftelse, etablering og valg af selskabsform. Det er disse to ydelser, revisor er mest benyttet til ifølge denne undersøgelse. Derudover benyttes godt halvdelen af respondenterne i forbindelse med finansiering og kapitalfremskaffelse samt en erklæring i forbindelse med stiftelse. Hertil svarer henholdsvis 20 og 22 respondenter, svarende til 51 og 56 procent, at de udfører en sådan rådgivning til kunderne.

Den næste fase i livshjulet omhandler vækstfasen, hvor respondenterne gennemsnitligt har valgt to svarmuligheder (1,9 svar per respondent). En enkelt respondent mener, at der benyttes andre rådgivere og fire respondenter ved ikke, om de benyttes til rådgivning af denne fase. Respondenternes svar ses i nedenstående tabel 7.3.

Tabel 7.3: Rådgivning om strategi- og forretningsudvikling (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Oplever du, at kunderne benytter dig til rådgivning om strategi- og forretningsudvikling?	**Antal besvarelser**
Ja, til udvikling og implementering af strategi	9
Ja, i forbindelse med hjælp til finansiering af virksomhedens strategi	15
Ja, til omstruktureringer i virksomheden der understøtter forretningsudviklingen	19
Ja, til budgetplanlægning	32
Nej, der benyttes andre rådgivere	1
Ved ikke	4
I alt	**80**

Rådgivning i denne fase benyttes ifølge respondenterne ikke lige så hyppigt som i etableringsfasen. Grunden til dette kan skyldes, at der er flere rådgivere på markedet inden for dette felt, som har specialiseret sig i, at yde rådgivning til virksomhederne omkring

vækst. Dog mener 32 af respondenterne, svarende til 82 procent, at de benyttes til budgetplanlægning jf. tabel 7.3. Ud fra disse besvarelser, kan det derfor tolkes, at revisorerne selv mener, at de benyttes oftest i denne del af vækstfasen. Det kan ud fra besvarelserne aflæses, at revisor er mindre brugt som rådgiver inden for de resterende ydelser.

I den tredje fase af livshjulet som omhandler den daglige drift af virksomheden, hvor revisors rolle primært består i, at hjælpe virksomheden med de daglige opgaver, har hver af respondenterne gennemsnitligt valgt knap fem svarmuligheder (4,8 svar per respondent) ud af de syv mulige jf. nedenstående tabel 7.4. Denne fase er derfor ud fra disse tal den fase, hvor revisor benyttes oftest til rådgivning.

Tabel 7.4: Rådgivning om den daglige drift (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Oplever du„at kunderne benytter dig til økonomisk rådgivning om den daglige drift?	**Antal besvarelser**
Ja, til skatterådgivning og skatteoptimering	39
Ja, til rådgivning om moms, told og afgifter	36
Ja, til budgetplanlægning	28
Ja, til bogføring	35
Ja, til økonomistyring	28
Ja, til forberedelse af bank- og bestyrelsesmøder mv.	20
Nej, der benyttes typisk andre rådgivere	0
I alt	**186**

De opgaver revisorerne typisk udfører er, at rådgive kunderne om skatteoptimering, som alle respondenterne har tilkendegivet. Derudover er det rådgivning om moms, told og afgifter, som 36 respondenter har valgt, svarende til 92 procent samt bogføring, som 35 af respondenterne udfører for kunderne, svarende til 90 procent. De resterende svarmuligheder er også alle væsentlige rådgivningsområder, hvilket forklarer, hvorfor svargennemsnittet er højt i denne fase. Derimod har ingen af de 39 respondenter svaret, at de ingen opgaver udfører for virksomhederne i denne fase. Dette harmonerer med udsagnet om, at revisor er virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner [FSR, 2014].

I afhændelsesfasen, som er den sidste af de fire faser i livshjulet, er svargennemsnittet lavere end i de andre faser. Her har respondenterne gennemsnitligt svaret på knap halvandet af svarmulighederne (1,3 svar per respondent) og det er derfor den af de fire faser, hvor revisorerne selv mener, at antallet af opgaver er færrest jf. nedenstående tabel 7.5.

Tabel 7.5: Rådgivning i forbindelse med afhændelse af virksomheden (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Oplever du, at kunderne benytter dig i forbindelse med afhændelse af deres virksomhed?	**Antal besvarelser**
Ja, jeg står typisk for udarbejdelsen af generationsskifte	17
Ja, jeg står typisk for likvidation af virksomheden	22
Ja, jeg står typisk for at hjælpe med at sælge virksomheden	12
Nej, det er typisk andre rådgivere, der står for afvikling af virksomheden	12
I alt	**63**

De opgaver, revisor typisk rådgiver om i denne fase, er likvidation af virksomheden. Her svarer 22 af respondenterne, svarende til 56 procent, at de rådgiver virksomhederne om dette. Svarprocenten er lavere for både generationsskifte og salg af virksomheden jf. ovenstående tabel 7.5. 12 af respondenterne, svarende til 30 procent, mener, at det er andre rådgivere, der står for afhændelse af virksomheden, hvilket er den fase, hvor revisorerne mener, at andre rådgivere bliver benyttet hyppigst.

Nedenstående figur 7.1 opsamler de ovenstående fire tabellers samlede antal besvarelser, hvilket viser en fordeling af, hvor revisorerne bruges hyppigst i en virksomhedes livscyklus ifølge dem selv. Dog er der flere variable, som der skal tages højde for, når der analyseres på figur 7.1.

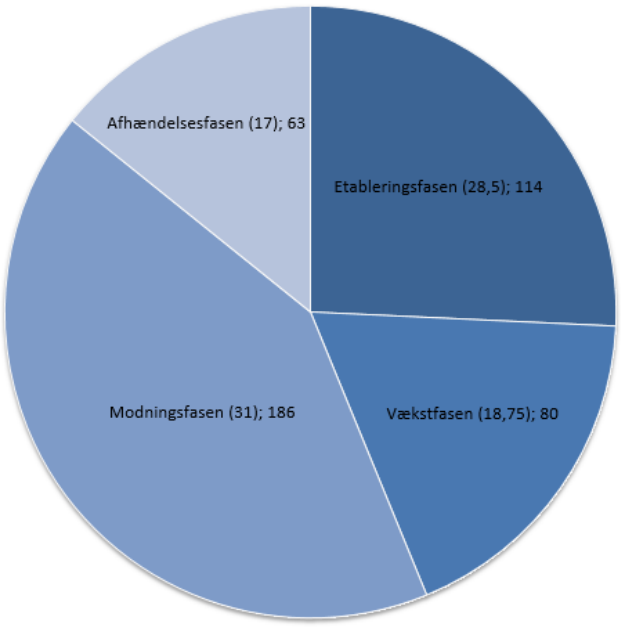

Figur 7.1: Illustration af revisors opgavefordeling ud fra revisorernes besvarelser (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

For at kunne udregne statistisk usikkerhed på ovestående tal, frasorteres de svar, som omhandler andre rådgivere. Herefter tages der højde for antallet af svarmuligheder, da

dette helt naturligt vil påvirke antallet af svar i den enkelte fase, som beskrevet i afsnit 6.4. I den første fase er der i alt 114 svar, hvoraf 0 svar omhandler andre rådgivere. Der er fire svarmuligheder, hvorfor der i alt er 28,5 svar per svarmulighed i denne kategori, svarende til 73 procent af de 39 respondenter. Fortsættes denne metode for de resterende faser, giver det 18,75 svar for vækstfasen per svarmulighed, svarede til 48 procent af de 39 respondenter, 31 svar for modningsfasen per svarmulighed, svarende til 79 procent af de 39 respondenter og 17 svar for afhændelsesfasen per svarmulighed, svarende til 44 procent af de 39 respondenter.

Med den valgte sikkerhedsmargin på 95 procent og den relativt lille population, giver ovenstående ret brede konfidensintervaller. I nedenstående tabel 7.6 er konfidensintervallerne for de fire faser oplistet. Dette aflæses således, at svarprocenten per svarmulighed med 95 procent sandsynlighed ligger inden for de angivne intervaller.

Tabel 7.6: Konfidensinterval over revisors opgaver i de fire faser (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Faser i livshjulet	**Svarprocent**	**Konfidensintervaller**
Etableringsfasen	73 %	59 % og 87 %
Vækstfasen	48 %	32 % og 64 %
Modningsfasen	79 %	66 % og 92 %
Afhændelsesfasen	44 %	28 % og 57 %

Som det fremgår af ovenstående konfidensintervaller, afviger faserne væsentligt fra hinanden. Dermed kan den opstillede nul-hypotese om, at mængden af revisors opgaver i de forskellige faser er ens forkastes og forksningshypotesen underbygges dermed. Konklusionen på ovenstående analyse af spørgeskemaundersøgelsen er derfor, at antallet af opgaver revisor udfører i de forskellige faser varierer i virksomhedens livscyklus.

7.1.3 Fravalg af revision

Formålet med dette afsnit i spørgeskemaet er, at få et overblik over brugen af revision i forhold til andre ydelser hos de adspurgte respondenter. Derudover ønskes det undersøgt, hvorledes muligheden for fravalg af revision, påvirker revisors rolle som økonomisk sparringspartner i virksomheden. Dette er derfor den testede nul-hypotese bag de tre spørgsmål i dette afsnit af spørgeskemaet.

I de to nedenstående tabeller fremgår det, hvor mange af revisorerne der anbefaler deres kunder, at fravælge revision samt hvor stor en andel af revisorernes kunder de udfører revision på. I tabel 7.7 fremgår det, at 37 af respondenterne, svarende til 94 procent, anbefaler sine kunder at fravælge revision, hvis de finder dette relevant for kunden. Kun én enkelt respondent anbefaler altid at fravælge og tilsvarende er der kun én enkelt respondent der aldrig anbefaler kunderne at fravælge revision.

Tabel 7.7: Fravalg af revision (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Anbefaler du dine kunder at fravælge revision?	**Respondenter**
Ja, altid	1
Ja, dog kommer det an på en konkret vurdering af kunden	37
Nej, aldrig	1
I alt	**39**

Ovenstående svar harmonerer med mængden af kunder hvor der udføres revision jf. nedenstående tabel 7.8. Langt størstedelen af respondenterne, svarende til 76 procent, udfører revision på mellem 0 og 40 procent af deres kunder. Dette skyldes til dels den sortering der er lavet, hvor respondenterne primært arbejder med små og mellemstore virksomheder samt ovenstående konklusion, som viser, at de fleste af de adspurgte revisorer anbefaler kunderne, at fravælge revision, hvis det er relevant.

Tabel 7.8: Udførelse af revision (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

På hvor stor del af dine kunder udfører du revision?	**Respondenter**
0-20 %	16
20-40 %	14
40-60 %	5
60-80 %	3
80-100 %	1
I alt	**39**

Den sidste tabel 7.9 i afsnittet omhandlende "fravalg af revision" viser, hvor mange af de kunder, der har fravalgt revision, som modtager andre ydelser fra revisor. Ingen af de adspurgte revisorer mener, at kunderne slet ikke modtager ydelser fra revisor efter fravalg af revision. Næsten halvdelen af respondenterne mener derimod, at mellem 75-100 procent modtager andre ydelser.

Tabel 7.9: Udførelse af andre ydelser (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Hvor stor en del af de kunder som har fravalgt revision, modtager andre ydelser?	**Respondenter**
0-25 %	0
25-50 %	10
50-75 %	10
75-100 %	19
I alt	**39**

Det væsentlige i tabel 7.9 er, at udlede, hvor mange af de kunder revisorerne tidligere havde, der har forladt revisor som følge af fravalg af revision. For at teste den opstillede nul-hypotese, som er, at mere end 90 procent af svarene ligger i svarkategorien "75-100 procent", udregnes et konfidensinterval for denne kategori. 19 respondenter har tilkendegivet, at mellem "75-100 procent"af de kunder, der har fravalgt revision, stadig modtager ydelser fra revisor, svarende til 48 procent af de 39 respondenter. Beregnes konfidensintervallet for dette, giver det en statistisk usikkerhed på 16 procentpoint, hvorfor konfidensintervallet

er mellem 32 og 64 procent. Det kan altså med 95 procent sikkerhed siges, at svaret for hele populationen vil ligge inden for dette interval, som ligger væsentligt under den opstillede nul-hypotese på 90 procent. Nul-hypotesen forkastes og forskningshypotesen om, at flere kunder fravælger revisor som sparringspartner, som følge af fravalg af revision, understøttes dermed af undersøgelsen.

7.1.4 Udvikling i forhold til revisors rolle

Det sidste afsnit i spørgeskemaet til revisorerne omhandler udviklingen i forhold til revisors rolle i virksomhederne de seneste år. Det essentielle vedrørende disse spørgsmål er, at udlede, hvordan udviklingen har været, for dermed at kunne give en vurdering af, hvordan revisors rolle vil være i fremtiden samt om revisor vil være virksomhedens fortrukne økonomiske sparringspartner.

Nedenstående tabel 7.10 viser, hvordan de adspurgte revisorer selv opfatter udviklingen i virksomhedernes brug af revisor de seneste fem år. Tabellen viser, at 56 procent af respondenterne mener, at virksomhederne benytter revisor til flere opgaver i dag end for fem år siden, hvorimod 44 procent mener, at brugen af revisor er den samme som for fem år siden. Således er der ingen af de adspurgte revisorer, der mener, at de benyttes til færre opgaver i dag.

Tabel 7.10: Udvikling i revisors rolle de seneste fem år (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Oplever du, at der er sket en udvikling i revisors rolle de seneste fem år?	**Respondenter**
Ja, virksomhederne bruger revisor til flere opgaver i dag	22
Ja, virksomhederne bruger revisor til færre opgaver i dag	0
Nej, virksomhedernes brug af revisor er det samme	17
I alt	**39**

Sammenlignes ovenstående tabel med nedenstående tabel 7.11, som viser respondenternes mening om virksomhedernes brug af revisor i fremtiden, er der 41 procent af de adspurgte revisorer, som mener, at virksomhederne vil gøre brug af revisor til flere opgaver i fremtiden. Dermed er der en stor del af revisorerne, der mener, at revisor stadig i fremtiden vil få endnu flere opgaver. Forskelle på de to tabeller er, at der er 18 procent af revisorerne, der mener, at virksomhederne vil bruge revisorerne til færre opgaver i fremtiden. Den samlede vurdering fra revisorerne er dog stadig en fremgang, selvom fremgangen de næste fem år, ikke vil være lige så stor, som den har været de sidste fem år.

Tabel 7.11: Revisors rolle om fem år (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Hvordan forudser du, at revisors rolle vil være om fem år?	**Respondenter**
Virksomhederne bruger revisor til flere opgaver end i dag	16
Virksomhederne bruger revisor til færre opgaver end i dag	7
Virksomhedernes brug af revisor vil være det samme	16
I alt	**39**

Den sidste tabel i dette afsnit viser respondenternes holdning til, om revisorerne er virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner. Ud fra nedenstående tabel 7.12 fremgår det, at 38 ud af 39 besvarelser, svarende til 97 procent af de adspurgte revisorer, mener, at de er virksomhedens fortrukne økonomiske sparingspartner.

Tabel 7.12: Virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Oplever du, at revisorer er virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner?	**Respondenter**
Ja	38
Nej	0
Ved ikke	1
I alt	**39**

Formålet med dette spørgsmål var, at fastlægge, hvorvidt revisor selv anser sig, som værende virksomhedens fortrukne økonomiske sparingsparter. Med ovenstående svarprocent samt det fastlagte signifikantniveau på 1,96, giver dette et konfidensinterval på mellem 92 og 100 procent. Den testede nul-hypotese er, at over halvdelen af de adspurgte revisorer ikke ser sig selv, som værende virksomhedens fortrukne økonomiske sparingspartner. Med et konfidensinterval mellem 92 og 100 procent, kan nul-hypotesen derfor forkastes. Forskningshypotesen om, at revisor selv mener, at de er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner understøttes derfor af undersøgelsen.

7.2 Resultater fra spørgeskemaundersøgelserne til virksomhederne

Første del omhandler spørgeskemaundersøgelserne udsendt til virksomhederne, som er baseret på datasættet fra de 371 respondenter, som har gennemført undersøgelsen.

7.2.1 Viden om virksomheden

De første spørgsmål i undersøgelsen bruges til, at indsnævre populationen yderligere i forhold til de tidligere nævnte udvælgelseskriterier i metodeafsnittet omhandlende spørgeskemaerne. Udgangspunktet er, at virksomheden skal være i regnskabsklasse B, hvorfor der i spørgeskemaet er et spørgsmål om, hvilken regnskabsklasse virksomheden tilhørte. Af de 371 virksomheder, som har svaret på spørgeskemaundersøgelsen, har 186 afkrydset, at de befinder sig i regnskabsklasse B jf. nedenstående tabel 7.13. Det er primært de 186 besvarelser, der bliver taget udgangspunkt i, i den efterfølgende analyse. Igennem spørgeskemaundersøgelsen er der et par check spørgsmål, for at sikre validiteten af respondenternes svar. Disse spørgsmål reducerer populationen yderligere, hvilket fremgår ved gennemgang af de relevante svar.

Tabel 7.13: Sortering af respondenter på regnskabsklasse (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Regnskabsklasse	Respondenter
Regnskabsklasse A	20
Regnskabsklasse B	186
Regnskabsklasse C	49
Regnskabsklasse D	5
Ved ikke	111
I alt	**371**

Af de 186 besvarelser som befinder sig i regnskabsklasse B, er der 97 ejere, 25 direktører, 44 økonomiansvarlige, 12 bogholdere og 8 i kategorien "andet" jf. nedenstående tabel 7.14. I kategorien "andet" blev respondenten bedt om, at uddybe sin position i virksomheden. Den typiske grund til, at respondenten svarede i denne kategori var, at respondenten opfyldte flere af svarmulighederne. Dette gælder for fire af de otte besvarelser i denne kategori. Derudover er der to respondenter, der har svaret økonomichef, en respondent har svaret regnskabskonsulent og den sidste har svaret direktør og partner. Disse otte besvarelser i kategorien "andet" vil i efterfølgende blive behandlet, som det svar, respondenten har givet og de fordeles derfor ikke ud på de andre svar.

Tabel 7.14: Sortering af respondenters position (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Regnskabsklasse	Position i virksomheden	Respondenter
	Ejer	97
	Direktør	25
Regnskabsklasse B	Økonomiansvarlig	44
	Bogholder	12
	Andet	6
I alt		**186**

7.2.2 Fravalg af revision

Udgangspunktet til afsnittet "Fravalg af revision" i spørgeskemaet, bruges til at opdele respondenterne efter, hvorvidt virksomhederne blev revideret. Hertil svarede 95 respondenter "ja" til, at de blev revideret og 91 respondenter svarede "nej" jf. nedenstående tabel 7.16. Yderligere var formålet, at definere, hvem der beslutter, hvorvidt der skal være revision af virksomhedens regnskab. Dette spørgsmål er stillet for at sikre, at de efterfølgende svar har relevans for analysen. Resultatet af dette spørgsmål fremgår af tabel 7.17. Ud fra disse fem spørgsmål, ønskes det at teste den opstillede nul-hypotese om, at det ikke er et krav fra interessenterne, at virksomhederne lader sig revidere.

Tabel 7.15: Fordeling af beslutningskompetence (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Beslutningskompetence	**Position i virksomheden**	**Respondenter**
Andre beslutter det	Ejer	1
	Direktør	2
	Økonomiansvarlig	19
	Bogholder	6
	Andet	1
	I alt	**29**
Jeg beslutter det alene	Ejer	75
	Direktør	8
	Økonomiansvarlig	1
	Bogholder	2
	Andet	4
	I alt	**90**
Jeg er en del af beslutningskompetencen	Ejer	21
	Direktør	15
	Økonomiansvarlig	24
	Bogholder	4
	Andet	3
	I alt	**67**
I alt		***186***

Ovenstående tabel 7.15 viser hermed, at der er 157 respondenter, som enten selv bestemmer eller er en del af beslutningskompetencen, hvilket validerer efterfølgende svar i undersøgelsen. De 29 respondenter, hvor det er andre, som beslutter om der skal foretages revision af regnskabet, undlades ikke i analysen. Dels kan respondenten stadig indirekte have indflydelse på, hvorvidt regnskabet skal revideres og derudover har spørgsmålet den svaghed, at det kan blive misforstået. Hvorvidt et regnskab skal revideres, er en beslutning der vedtaget på generalforsamlingen, hvorfor det kan tænkes, at en del af de respondenter, der har svaret, at andre beslutter det, har valgt denne svarmulighed, da beslutningen i sidste ende tages på generalforsamlingen.

Som beskrevet i indledningen til dette afsnit, er der i spørgeskemaet et par checkspørgsmål. Det første fremkommer her, hvor der er et svar under "ja", som ikke kan bruges. Dette skyldes, at respondenten først har svaret, at virksomheden har revision, hvorefter respondenten har svaret, at virksomheden ikke har revision. Ligeledes er der ni svar under "nej", der tilsvarende ikke kan bruges, da svarene er modstridende. I dette spørgsmål er der mulighed for at vælge flere svarmuligheder, hvorfor det samlede antal svar ikke passer med antallet af respondenter.

Hypotesen bag spørgsmålene i denne kategori er som nævnt, at mange af de virksomheder, der har mulighed for at fravælge revision, men alligevel lader deres regnskab revidere, gør dette på baggrund af et krav fra virksomhedens interessenter. Denne hypotese testes ved at undersøge, hvor mange af de virksomheder der har revision, der har dette på baggrund af et krav fra interessenterne. I nedenstående tabel 7.16, fremgår det, at 95 af respondenterne har revision. Der er 66 svar i kategorierne; krav fra banken, krav fra det offentlige eller krav fra andre interessenter. Der er dog flere af disse svar som er gengangere, altså hvor respondenten har valgt flere af disse svarmuligheder. Sorteres

disse svar fra, er der i alt 56 respondenter der har svaret, at det er et krav fra enten banken, det offentlige eller andre interessenter jf. nedenstående tabel 7.16. Dette svarer til cirka 59 procent af de respondenterne, der har svaret "ja" til, at deres regnskab bliver revideret.

Med den valgte metode til fortolkning af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen, betyder det, at den statistiske usikkerhed er plus/minus 9,9 procentpoint. Dermed kan det konkluderes, at der med 95 procent sikkerhed er mellem 49 og 69 procent af populationen, der har revision på baggrund af krav fra interessenterne. Ud fra konfidensinterval, vurderes det, at det mest retvisende er, at forkaste nul-hypotesen. Hertil hører dog en vis risiko for type 1-fejl, altså at nul hypotesen er sand, på trods af, at den forkastes. Det vurderes dog, at når der med 95 procent sikkerhed er mellem 49 og 69 procent af populationen, der lader sig revidere på baggrund af krav fra interessenterne, så er denne konklusion den mest retvisende.

Tabel 7.16: Revision af virksomheden (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Er virksomhedens regnskab revideret?	Hvorfor har I revision?	Antal besvarelser
Ja (95 svar)	Krav fra banken	15
	Krav fra det offentlige grundet tilskud	4
	Krav fra andre interessenter	47
	Det står i vedtægterne	31
	Ved ikke	17
	Vi har ikke revision	1
	I alt	**115**
Nej (91 svar)	Krav fra banken	3
	Krav fra det offentlige grundet tilskud	0
	Krav fra andre interessenter	3
	Det står i vedtægterne	2
	Ved ikke	3
	Vi har ikke revision	82
	I alt	**93**

Nedenstående tabel 7.17 viser, hvor mange af virksomhederne der er blevet gjort opmærksom på muligheden for fravalg af revision. Ud fra tabel 7.17 fremgår det, at langt størstedelen af de virksomheder, der er blevet gjort opmærksomme på fravalg af revision, er blevet gjort opmærksomme på dette af revisoren. I alt har 85 af de 186 virksomheder tilkendegivet, at revisor har gjort dem opmærksom på fravalg af revision. Andre væsentlige kilder til denne information har været Erhvervsstyrelsen og Medierne, som begge har gjort 39 af virksomhederne opmærksomme på muligheden for fravalg af revision jf. tabel 7.17.

Tabel 7.17: Mulighed for fravalg af revision (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Er virksomhedens regnskab revideret?	Er I blevet gjort opmærksom på muligheden for fravalg af revision?	Antal besvarelser
Ja	Ja, af revisor	49
	Ja, af Erhvervsstyrelsen	9
	Ja, af SKAT	3
	Ja, af medierne	19
	Ja, af banken	2
	Ja, af andre	20
	Nej	17
	I alt	**119**
Nej	Ja, af revisor	36
	Ja, af Erhvervsstyrelsen	30
	Ja, af SKAT	15
	Ja, af medierne	18
	Ja, af banken	0
	Ja, af andre	24
	Nej	8
	I alt	**131**

Som det tidligere er beskrevet, er 95 af respondenternes virksomhed revideret. Heraf forventer 94 fortsat revision, hvor kun én enkelt ikke ved, hvorvidt der fremadrettet skal være revision jf. tabel 7.18. Af de 91 virksomheder, der ikke bliver revideret på nuværende tidspunkt, angiver syv af disse, at de fremadrettet vil vælge revision. Yderligere er der seks der ikke ved det og 78 som fortsat ikke vil have regnskabet revideret. Ud fra denne analyse kunne det derfor tyde på, at de virksomheder, der vil fravælge revision, har fravalgt revision på nuværende tidspunkt.

Tabel 7.18: Revision i fremtiden (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Er virksomhedens regnskab revideret?	Skal virksomhedens regnskab revideres fremover?	Respondenter
Ja	Ja	94
	Nej	0
	Ved ikke	1
	I alt	**95**
Nej	Ja	7
	Nej	78
	Ved ikke	6
	I alt	**91**
I alt		***186***

Den store andel af interessenter, der kræver, at virksomhedens regnskab lader sig revidere, underbygger den allerede omtalte rolle, som revisor spiller for interessenterne, der alle har en interesse i virksomhedens regnskab. Revisors rolle er således at kvalitetssikre, at regnskabet er retvisende til fordel for hele koalitionen af interessenter omkring virksomheden samt sikre over for ejerne, at ledelsen udfører sit arbejde tilfredsstillende. Til denne vurdering hører, at der kan sættes spørgsmålstegn ved, hvorvidt interessenterne er klar over, hvad der ligger i at få revideret regnskabet. Der kan således stilles spørgsmålstegn ved, om det er nok for interessenterne, at revisor yder en anden erklæring.

7.2.3 Revisors rolle i virksomheden

I en virksomheds eksistens gennemgår den flere faser. I kapitel 5 gennemgås revisors rolle i de enkelte faser. Formålet med disse spørgsmål var, at finde ud af, om revisor benyttes mere eller mindre i de forskellige faser. De første tabeller er med til at beskrive virksomhedens brug af revisor generelt, hvor efter de sidste fire tabeller relaterer sig til virksomhedens livshjul. Alle underliggende tabeller bygger på, at respondenterne har mulighed for at vælge flere svarmuligheder, hvorfor antallet af svar "i alt" varierer fra tabel til tabel.

Nedenstående tabel 7.19 viser en fordeling af hvilke ydelser de 186 adspurgte virksomheder benytter fra revisor. Herudfra kan det udledes, at de ydelser virksomhederne hyppigst efterspørger hos revisor, er de forskellige erklæringer, opstilling af regnskab samt skatte- og momsrådgivning jf. tabel 7.19. Derimod benyttes revisor mindre til budgetplanlægning, forberedelse af bank- eller bestyrelsesmøder samt bogføring. 52 af de 186 adspurgte, svarende til 28 procent, svarer, at de slet ikke har benyttet revisor de seneste år.

Tabel 7.19: Benyttelse af revisor (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Hvad har I benyttet revisor til de seneste år?	**Antal besvarelser**
Revision, udvidet gennemgang, review eller en assistanceerklæring	93
Opstilling af årsregnskab	94
Bogføring	16
Skatte- og momsrådgivning	76
Budgetplanlægning	5
Forberedelse af bank- eller bestyrelsesmøder	6
Andre ydelser	25
Vi har ikke gjort brug af revisor	52
I alt	**367**

For at skabe overblik over hvilke andre rådgivere virksomheden benytter, var der i spørgeskemaet indarbejdet et spørgsmål, omhandlende hvilke andre rådgivere virksomheden har benyttet de sidste to år. Resultatet af dette spørgsmål fremgår af nedenstående tabel 7.20, hvor det fremgår, at advokater er den mest benyttede rådgiver ud over revisorer. 99 af de 186 adspurgte virksomheder har benyttet advokat inden for de seneste år. Derudover er banken hyppigt anvendt, da 52 virksomheder tilkendegiver, at de har benyttet banken de sidste to år. I svarmuligheden "andre rådgivere", har 35 af de 53 svaret i det uddybende svar, at de ikke benytter andre rådgivere end revisor.

Tabel 7.20: Andre rådgivere (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Hvilke andre rådgivere har virksomheden primært benyttet de seneste to år?	**Antal besvarelser**
Advokat	99
Konsulent	38
Ingeniør	15
Bank	52
Andre rådgivere	53
I alt	**257**

I de næste fire tabeller gennemgås revisors rolle i virksomhedens livshjul ud fra respondenternes svar. Nedenstående tabel 7.21 omhandler den første fase i livhjulet, som blandt andet vedrører selve etableringen af en virksomhed. Ud fra de modtagne svar har respondenterne gennemsnitligt valgt cirka én svarmulighed (0,8 svar per respondent).

Tabel 7.21: Benyttelse af revisor i etableringsfasen (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Benyttede virksomheden revisor i opstartsfasen af virksomheden?	**Antal besvarelser**
Ja, i forbindelse med rådgivning om stiftelse, etablering og valg af selskabsform	76
Ja, i forbindelse med finansiering og kapitalfremskaffelse	10
Ja, i forbindelse med administrative forhold (f.eks. opstart af bogholderi, rapportering, mv.)	27
Ja, i forbindelse med skattefri virksomhedsomdannelse eller anden erklæring i forbindelse med stiftelse	18
Ja, til andet	14
Nej, der benyttede vi andre rådgivere	58
Ved ikke	32
I alt	**235**

Ud fra ovenstående kan det aflæses, at revisors væsentligste opgave i opstartsfasen er rådgivning om stiftelse, etablering og valg af selskabsform samt administrative forhold, som bogføring og rapportering. Af de 58 respondenter, som har benyttet andre rådgivere, har 57 af dem slet ikke benyttet revisor i opstartsfasen, hvilket svarer til 31 procent af den samlede population.

Næste fase i livshjulet omhandler virksomhedens vækstfase, hvor det i gennemsnit kun er hver femte af adspurgte virksomheder, der har valgt en af svarmulighederne i denne fase (0,2 svar per respondent). Ud fra respondenternes svar kan det udledes, at revisor ifølge virksomhederne ikke benyttes lige så hyppigt i denne fase.

Tabel 7.22: Benyttelse af revisor til rådgivning om strategi og forretningsudvikling (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Benytter I revisor til rådgivning om strategi- og forretningsudvikling?	**Antal besvarelser**
Ja, til udvikling og implementering af vores strategi	11
Ja, til hjælp til finansiering	7
Ja, til omstruktureringer i virksomheden	23
Ja, til budgetplanlægning	4
Nej, der benytter vi andre rådgivere,(hvis denne svarmulighed: har revisor tidligere været anvendt?)	109
Ved ikke	42
I alt	**196**

Ovenstående tabel 7.22 viser, at revisor ikke er ret benyttet som rådgiver i denne fase. Dette kan skyldes, at udbuddet af rådgivere er stort og revisor derfor har flere konkurrenter

til opgaverne i denne fase. Af de 186 respondenter, er der 151 som svarer, at de ikke benytter revisor som rådgiver i denne fase, svarende til 80 procent af populationen. Af de 109 respondenter der svarer, at de benytter andre rådgivere, er der ni respondenter, som tidligere har anvendt revisor, som rådgiver i denne fase. Ud fra tabellen fremgår det, at det revisor er mest benyttet til i denne fase, er i forbindelse med omstrukturering af virksomheden.

I den tredje fase af livshjulet, som omhandler modningsfasen, består revisors rolle typisk af rådgivning om skat, moms og bogføring. Her svarer gennemsnitlig tre fjerdedele af respondenterne, at revisor benyttes til rådgivning (0,7 svar per respondent). Dermed er opstartsfasen den fase, hvor revisor er næst mest benyttet som rådgiver ifølge virksomhederne.

Tabel 7.23: Benyttelse af revisor til rådgivning om den daglige drift (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Benytter I revisor til rådgivning om den daglige drift?	**Antal besvarelser**
Ja, til skatterådgivning og skatteoptimering	53
Ja, til rådgivning om moms, told og,afgifter	38
Ja, til budgetplanlægning	3
Ja, til bogføring	17
Ja, til økonomistyring	7
Ja, til forberedelse af bankmøder, bestyrelsesmøder mv.	5
Nej, der benytter vi andre rådgivere (hvis denne svarmulighed: har revisor tidligere været anvendt?)	90
Ved ikke	27
I alt	**240**

Ud fra tabel 7.23 fremgår det, at de opgaver virksomhederne typisk benytter revisor til, er skatterådgivning og skatteoptimering samt rådgivning om moms, told og afgifter Her tilkendegiver henholdsvis 53 og 38 respondenter, at de modtager disse ydelser fra revisor. Derudover bruger 17 af virksomhederne revisor til bogføringsopgaver. Af de 90 respondenter som ikke anvender revisor, svarende til 48 procent, har fire respondenter tilkendegivet, at de tidligere har anvendt revisor i denne fase. Dermed kan det tyde på, at fravalg af revision ikke har haft stor indflydelse på revisors rolle i denne fase.

I den sidste fase i livshjulet, omhandlende afhændelse af virksomheden, er det kun gennemsnitlig hver femte respondent, der har valgt en af svarmulighederne (0,2 svar per respondent). Dermed er denne fase ifølge virksomhederne den fase, hvor revisor har færrest opgaver. Dette kan skyldes, at mange af virksomhederne endnu ikke har taget stilling til dette. I afgrænsningen af den oprindelige population, blev er kun valgt virksomheder i normal drift, hvorfor det antages, at mange af disse virksomheder endnu ikke har taget stilling til spørgsmålet om afhændelse endnu. Dette kan forklare den store mængde svar i kategorien "ved ikke".

Tabel 7.24: Benyttelse af revisor til afhændelse (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Er det påtænkt, at revisor skal benyttes til en evt. afhændelse af virksomheden	**Antal besvarelser**
Ja, revisor skal stå for udarbejdelsen af generationsskifte	12
Ja, revisor skal stå for salg af aktiviteten	16
Ja, revisor skal stå for likvidation af virksomheden	11
Ja, revisor skal stå for notering af virksomheden	2
Nej, der er andre rådgivere der skal stå for ovenstående	66
Ved ikke	87
I alt	**194**

Af de 186 respondenter, har 153 enten svaret, at der benyttes "andre rådgivere" eller svarmuligheden "ved ikke" jf. tabel 7.24. Dette svarer til 82 procent af respondenterne, hvorfor det kun er 18 procent af respondenterne, der på nuværende tidspunkt forventer, at revisor skal stå for afhændelsen af virksomheden.

Fordelingen af revisors opgaver i virksomhedens livscyklus fremgår af nedenstående figur 7.2. Figuren opsamler ovenstående tabellers antal besvarelser, men har den svaghed, at den ikke tager højde for antal svarmuligheder i de enkelte spørgsmål. Denne variabel vil ligesom i afsnit 7.1.2 blive taget højde for i nedenstående analyse.

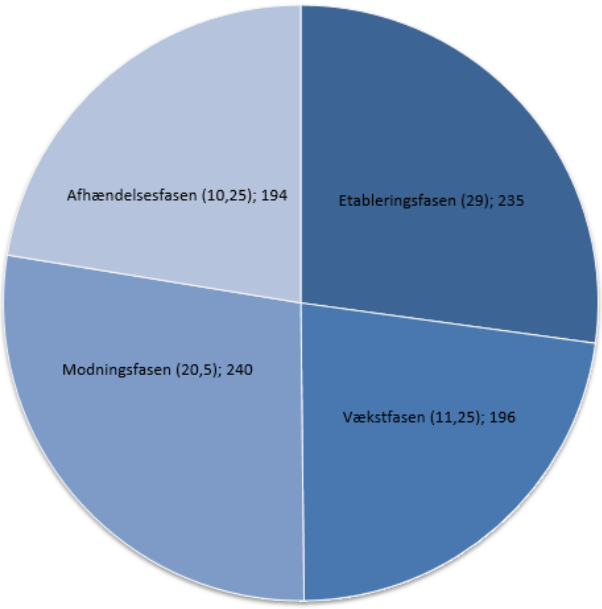

Figur 7.2: Illustration af revisors opgavefordeling ud fra virksomhedernes besvarelser (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Svarmulighederne, som omhandler "andre rådgivere" og "ved ikke" fjernes, for at kunne udregne den statistiske usikkerhed for de enkelte fasers besvarelser. Derudover tages der højde for mængden af svarmuligheder, da dette forventes at påvirke det samlede antal af besvarelser. Beregningen foretages på samme måde som afsnit 7.1.2. De enkelte

svarprocenter og konfidensintervaller for de fire faser gennemgås i nedenstående tabel 7.25, hvor disse igen er udregnet på baggrund af konfidensniveauet på 95 procent. Således kan det med 95 procent sikkerhed siges, at populationens svar vil ligge inden for de nedenstående konfidensintervaller. Som det fremgår af intervallerne, er disse mindre end intervallerne for revisorerne, hvilket skyldes det højere antal besvarelser.

Tabel 7.25: Konfidensinterval over revisors opgaver i de fire faser (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Faser i livshjulet	Svarprocent	Konfidensintervaller
Etableringsfasen	16 %	11 % og 21 %
Vækstfasen	6 %	3 % og 9 %
Modningsfasen	11 %	7 % og 16 %
Afhændelsesfasen	6 %	3 % og 9 %

Som det fremgår af figur 7.2, er antallet af revisors opgaver i de fire faser forholdsvis ens. De beregnede konfidensintervaller viser dog, at faserne afviger fra hinanden, da det med 95 procent sikkerhed kan siges, at etableringsfasen ligger mellem 11 og 21 procent og vækstfasen mellem tre og ni procent. Den opstillede nul-hypotese om, at revisors rolle er ens i faserne, kan derfor forkastes. Forskningshypotesen, som er, at mængden af opgaver revisor varetager i de fire faser afviger, kan dermed understøttes af ovenstående resultater. Konklusionen på virksomhedernes brug af revisor, set fra virksomhedens synsvinkel er derfor, at antallet af opgaver løst af revisor, varierer alt efter hvilken fase i livscyklussen virksomheden befinder sig i.

7.2.4 Udvikling i forhold til revisors rolle

Det afsluttende afsnit i spørgeskemaet udsendt til respondenterne omhandler udviklingen i revisors rolle i virksomhederne. Formålet er her, at udlede, hvordan virksomhederne har set udviklingen af revisors rolle, for dermed, at kunne give en vurdering af revisors rolle fremadrettet. Derudover ønskes der en vurdering af, hvorvidt revisor vil være virksomhedens fortrukne økonomiske sparringspartner i fremtiden.

Af de 186 adspurgte virksomheder, mener 130, svarende til 69 procent, at virksomhedernes brug af revisor er det samme, som for fem år siden. 18 procent mener, at revisor bruges til færre opgaver i dag og kun 7 procent mener, at revisor i dag har flere opgaver i virksomheden, end for blot fem år siden jf. tabel 7.26.

Tabel 7.26: Udvikling i virksomhedens brug af revisor de seneste fem år (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Er der sket en udvikling i virksomhedens brug af revisor de seneste fem år?	Respondenter
Ja, virksomheden bruger revisor til flere opgaver i dag	13
Ja, virksomheden bruger revisor til færre opgaver i dag	34
Nej, virksomhedens brug af revisor er det samme	130
Ved ikke	9
I alt	**186**

Ved spørgsmålet om hvorvidt revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner, er respondenterne delt. Af de 186 svarer 86, svarende til 46 procent, at revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner. Derimod svarer 80 respondenter, svarende til 43 procent, at revisor ikke er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner og 20 respondenter har valgt svarmuligheden "ved ikke".

Tabel 7.27: Virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Vil du overordnet sige, at revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner?	**Respondenter**
Ja	86
Nej	80
Ved ikke	20
I alt	**186**

Formålet med ovenstående spørgsmål var, at undersøge hvorvidt virksomhederne anser revisor som værende virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner. Ud fra ovenstående svarprocent, hvor 46 procent af populationen mener, at revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner og det fastsatte signifikansniveau, giver dette et konfidensinterval på mellem 39 og 53 procent. Det betyder, at der med 95 procent sikkerhed er mellem 39 og 53 procent af populationen, der mener, at revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner. Den testede nul-hypotese er, at over halvdelen af de adspurgte virksomheder ikke ser revisor som værende virksomhedens fortrukne økonomiske sparingspartner. Grundet det beregnede konfidensinterval, kan nul-hypotesen derfor i dette tilfælde ikke forkastes. Dermed er konklusionen på undersøgelsen, at der må stilles spørgsmålstegn ved, hvorvidt virksomhederne mener, at revisor er den foretrukne økonomiske sparringspartner.

7.3 Komparativ analyse af resultaterne

Formålet med denne del er, at sammenligne besvarelserne fra revisorerne og virksomhederne, for at undersøge tendenser på tværs af grupperne. Afsnittet opdeles med samme afsnit som i spørgeskemaundersøgelserne, hvor det indledende afsnit fra begge spørgeskemaundersøgelser dog er udeladt. Det vurderes, at dette afsnit ikke er væsentlige for denne del af analysen, da det indledende afsnit i undersøgelserne blot har til formål at fastlægge respondenterne. Nedenstående analyse bliver derfor opdelt i de tre afsnit "Fravalg af revision", "Revisors rolle i virksomheden" og "Revisors rolle i fremtiden". Resultaterne fra de respektive spørgeskemaer bliver sammenlignet og set i forhold til relevant teori. Slutteligt vil der i de tre afsnit være en sammenligning af resultaterne af de opstillede forskningshypoteser for hvert afsnit i spørgeskemaundersøgelserne.

7.3.1 Sammenligning af fravalg af revision

I afsnittene omhandlende fravalg af revision i spørgeskemaundersøgelserne, er spørgsmålene formuleret forskelligt, da spørgsmålene til revisor ikke giver mening at stille til virksomhederne og omvendt. Derfor ligger resultaterne ikke umiddelbart op til en klar sammenligning, men der er dog elementer i begge undersøgelser, som gør det muligt,

at analysere på tendenser mellem besvarelserne. De to forskningshypoteser bag afsnittene i spørgeskemaundersøgelserne er ligeledes forskellige. For revisorerne fokuseres der på, hvorvidt der mistes kunder, som følge af fravalg af revision, hvorimod der for virksomhederne er fokus på, hvem der kræver at regnskabet bliver revideret. De to forskningshypoteser ligger således heller ikke op til en sammenligning af resultaterne.

I afsnit 3.1 er muligheden for, at mindre virksomheder kan fravælge revision beskrevet efter de nye regler i årsregnskabsloven, hvorfor det i spørgeskemaet var relevant, at undersøge tendenserne for fravalg af revision. I spørgeskemaundersøgelsen til virksomhederne, bliver respondenterne spurgt til, om de er blevet gjort opmærksomme på denne mulighed. Resultatet af dette fremgår af tabel 7.17, hvortil 85 af 186 respondenter svarer, at de er blevet gjort opmærksomme på muligheden for fravalg af revision af deres revisor. Dette svarer til 46 procent af den samlede population. Til sammenligning blev der i spørgeskemaundersøgelsen til revisorerne spurgt, hvorvidt de anbefaler deres kunderne at fravælge revision. Her svarer 38 af de adspurgte revisorer, svarende til 97 procent af populationen jf. tabel 7.7, at de enten altid anbefaler kunderne at fravælge revision eller at det kommer an på kundens situation. Dermed må det antages, at revisors konkrete vurdering af virksomhederne i en del af tilfældene ender med, at revisor ikke mener, at virksomhederne bør fravælge revision. Til tallene hører dog, at det ikke er alle de adspurgte virksomheder, der har mulighed for at fravælge revision. Som det er beskrevet i afsnit 6.5, var det ikke muligt at lave en sortering på grænser for virksomhedens omsætning, balancesum samt gennemsnitligt antal fuldtidsansatte, hvorfor denne ikke kan sammenlignes fuldstændigt.

7.3.2 Sammenligning af revisors rolle i virksomhederne

På baggrund af det opstillede livshjul i afsnit 5.3, var der i spørgeskemaundersøgelsen til både revisorerne og virksomhederne, opstillet spørgsmål omhandlende de fire faser i livshjulet. I spørgeskemaet udsendt til virksomhederne, var der yderligere stillet to spørgsmål, omhandlende hvilke opgaver virksomheden har benyttet revisor til samt hvilke andre rådgivere virksomheden har benyttet. Det er naturligvis ikke muligt at sammenligne disse spørgsmål, da de ikke fremgår i spørgeskemaet til revisorerne, hvorfor disse er udeladt i nedenstående analyse. Derimod vil de fire spørgsmål omhandlende virksomhedens livscyklus blive sammenholdt på tværs af de to spørgeskemaer i nedenstående afsnit.

I efterfølgende afsnit analyseres tendenser i besvarelserne for de fire faser på tværs af de to undersøgelser. Der vil igennem de fire faser blive kommenteret på den procentvise fordeling af besvarelserne i forhold antal respondenter. Til disse tal hører det, at procenten helt naturligt vil være højere ved undersøgelsen udført blandt revisorerne. Dette skyldes, at hvis en revisor har en enkelt kunde, hvor der for eksempel udføres rådgivning angående etablering, vil revisoren markere denne mulighed i spørgsmålet. Det fortæller midlertidig ikke noget om, hvorvidt revisoren har fem andre kunder, hvor der ikke udføres denne rådgivning.

7.3.2.1 Etableringsfasen

Ud fra besvarelserne fra henholdsvis revisorerne og virksomhederne i etableringsfasen, fremgår det, at de to populationer er forholdsvis enige om fordelingen af opgaver. Der hvor de adskiller sig, er i forbindelse med de administrative opgaver. Her tilkendegiver samtlige af de adspurgte revisorer, at de hjælper virksomhederne med opgaver som opstart af bogholderi, rapportering med videre. Dermed er det den ydelse i etableringsfasen, hvor revisor yder mest rådgivning, ifølge revisorernes besvarelser. Derimod er det kun 15

procent af de adspurgte virksomheder, der har besvaret, at de fik hjælp af revisor til denne type opgaver. Hos de adspurgte virksomheder er denne ydelse derfor langt mindre benyttet end rådgivning om stiftelse, etablering og valg af virksomhedsform. Den lave procentsats skyldes til dels, at 48 procent af de adspurgte virksomheder har svaret, at de slet ikke benytter revisor i denne fase, svarende til 90 respondenter ud af 186. Det ændrer dog ikke ved, at revisorerne er mindre benyttet til denne del.

Både ved besvarelserne fra revisorerne og virksomhederne ses det, at de er enige om, at revisor ofte benyttes som rådgiver til rådgivning om stiftelse, etablering og valg af virksomhedsform. Derimod er revisor mindre benyttet til rådgivning omhandlende finansiering og kapitalfremskaffelse samt budgetplanlægning. Dermed er tendensen for brug af revisor i opstartsfasen rimelig identisk for begge besvarelser, med undtagelse af rådgivning om de administrative forhold.

7.3.2.2 Vækstfasen

I vækstfasen har den generelle holdning fra de adspurgte virksomhederne været, at revisor ikke benyttes hyppigt. 80 procent af virksomhederne mener, at de ikke benytter revisor som rådgiver i denne fase. Derimod er det kun 13 procent af de adspurgte revisorer, som mener, at det er andre rådgivere, der anvendes som rådgiver. Dermed er der stor forskel på opfattelsen af anvendelsen af revisor i denne fase.

I fordelingen af arbejdsopgaverne i vækstfasen adskiller de to undersøgelser sig primært ved besvarelsen af budgetplanlægning. Størstedelen af de adspurgte revisorer tilkendegiver, at de yder denne service. Derimod svarer kun fire ud af de 186 adspurgte virksomheder, at revisor hjælper med budgetplanlægning. En del af forklaringen på dette kan være, at sorteringen af virksomheder er foretaget på baggrund af regnskabsklasserne, hvor de respondenter, der er med i denne statistik, alle er i regnskabsklasse B. Derimod er sorteringen på hvilken regnskabsklasse revisorerne primært betjener sine kunder i anderledes. Her var svarmulighederne enten "små og mellemstore virksomheder"eller "mellemstore og store virksomheder", hvorfor en del af de adspurgte revisorer sandsynligvis også betjener kunder i regnskabsklasse A, hvor hjælp til disse opgaver vurderes at være mere almindelige.

Ud fra ovenstående kan det konkluderes, at der er delte meninger om revisor benyttes i denne fase. En af grundene til, at fordelingen af besvarelserne er forskellige, kan være, at der er flere udbydere på markedet, som har samme kompetence som en revisor til at udføre disse ydelser. Blandt andet kan den store forskel i svarende omkring budgetplanlægning skyldes, at mange af virksomhederne får banken til at hjælpe med denne del i stedet for deres revisor. Derudover findes der mange, som specialiserer sig inden for strategi og forretningsudvikling. Yderligere er der også en del væksthuse, som for eksempel Væksthus Nordjylland, som tilbyder sparring og hjælp i forbindelse med virksomhedens mulighed for vækst, hvorfor der altså er billigere alternativer end revisor.

7.3.2.3 Modningsfasen

Holdningen til revisors ydelser i modningsfasen ligner på flere punkter holdningen til ydelserne i vækstfasen. I denne fase er der en stor del af de adspurgte virksomheder, som ikke benytter revisor som rådgiver. Kun 37 procent af de adspurgte virksomheder tilkendegiver, at de benytter revisor som rådgiver i forbindelse med den daglige drift.

De faser, hvor revisor bruges mest som rådgiver, er i forbindelse med skatterådgivning og skatteoptimering samt rådgivning om moms, told og afgifter. Dette er begge grupper af respondenter enige om. Derimod er svarprocenten endnu engang forskellig for hvad angår bogføring. 90 procent af de adspurgte revisorer angiver, at de hjælper kunder med bogføring, hvorimod kun 9 procent af de adspurgte virksomheder mener, at de får assistance til bogføring af revisor. Som det er beskrevet i indledningen til dette afsnit, vil der være en helt naturlig forskel i svarprocenterne. Denne forskel er dog så stor, at det må konkluderes, at det ikke er ret mange af virksomhederne der får hjælp til dette af revisor. Dette skyldes sandsynligvis som tidligere nævnt, at der er rigtig mange konkurrenter på markedet, på netop dette område, for eksempel er der flere virksomheder, der tilbyder bogføring til virksomhederne til en konkurrencedygtig pris eller at virksomheden selv har et bogholderi. En anden grund til den store forskel i svarprocenten, kan være en svaghed i reliabiliteten af det stillede spørgsmål. For eksempel, kan det fra revisors side vurderes, at der er ydet bogføring for kunden, hvis der efterposteres i forbindelse med regnskabsopstilling, hvorimod virksomhederne kun mener, at revisor bogfører, hvis bogføringen sker løbende i løbet af året.

7.3.2.4 Afhændelsesfasen

Mønsteret for denne kategori af spørgsmål ligner de resterende fasers spørgsmål. 82 procent af de adspurgte virksomheder svarer enten, at de vil have andre rådgivere til at stå for afhændelsen af deres virksomhed eller at de ikke ved, om de vil benytte revisor i denne fase. Som tidligere beskrevet i afsnit 7.2.3 er kategorien "ved ikke" stor, hvilket sandsynligvis skyldes, at mange af respondenterne endnu ikke har planlagt, hvordan afhændelsen af virksomheden skal foregå og hvem der skal stå for den. Til forskel fra de andre faser, er der en del af besvarelserne fra revisorerne, som tyder på, at det typisk er andre rådgivere, som står for rådgivningen vedrørende virksomhedens afhændelse. 31 procent af de adspurgte revisorer mener, at det er andre rådgivere, der yder denne service over for kunderne.

Den største forskel i svarene omhandlede revisors opgaver er svarprocenten på likvidation. Her tilkendegiver langt flere af de adspurgte revisorer, at de hjælper med likvidation, i forhold til virksomhedernes besvarelser. Dette skyldes sandsynligvis, at antallet af virksomheder, der planlægger en likvidation er begrænset samt at spørgeskemaet er udsendt ud til virksomheder i normal drift.

7.3.2.5 Fordeling af opgaver i faserne

Den generelle vurdering af ovenstående fire faser er, at virksomhederne bruger andre rådgivere frem for revisor til mange opgaver. I nedenstående figur 7.3 fremgår fordelingen af opgaver for de to undersøgelser. Figuren er sammensat af de to tidligere figur 7.1 og figur 7.2. Der er i figuren frasorteret alle svar vedrørende "andre rådgivere" samt "ved ikke" besvarelser, så figuren kun udtrykker noget om fordelingen af revisors opgaver i livshjulets fire faser. Som det fremgår, mener de adspurgte virksomheder, at revisors rolle er mere ligeligt fordelt blandt de fire faser, i forhold til revisorernes besvarelser. De adspurgte revisorer mener således, at de bliver benyttet til flest opgaver i modningsfasen af virksomhedens livscyklus.

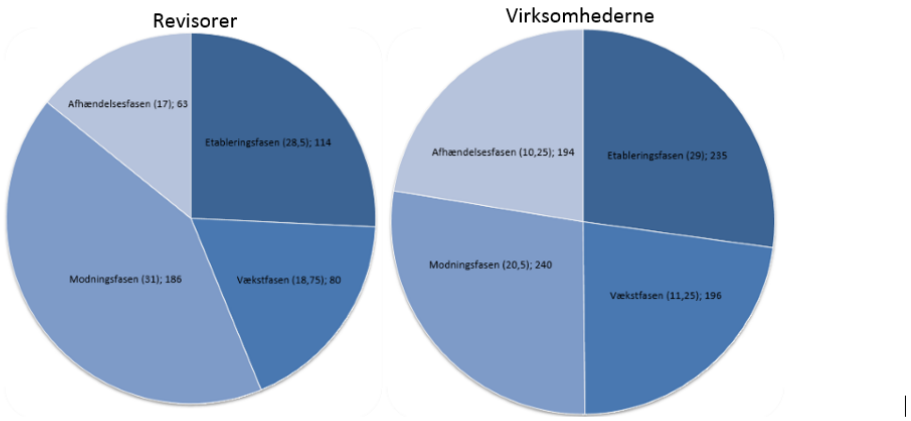

Figur 7.3: Illustration af revisors opgavefordeling (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

De opstillede hypoteser for afsnittet er ens i de to spørgeskemaundersøgelser og gik således ud på, hvorvidt der var forskel på mængden af opgaver for revisor i de forskellige faser. Den opstillede forskningshypotese var, at der er forskel på mængden af opgaver for revisor i de forskellige faser. Nul-hypotesen var dermed, at der ikke er forskel på mængden af opgaver for revisor i de fire faser. Som det fremgår af afsnit 7.1.2 og 7.1.3, forkastes begge nul-hypoteser. Dermed underbygges forskningshypotesen om, at der er forskel på mængden af opgaver for revisor i de forskellige faser.

Ud fra ovenstående analyse, kan det konkluderes, at virksomhederne og revisorerne er enige om, at revisor er en hyppigt benyttet rådgiver i etableringsfasen, hvor de typiske arbejdsopgaver er rådgivning om stiftelse, etablering og valg af virksomhedsform. Både virksomhederne og revisorerne er ifølge begge undersøgelser enige om, at revisor ikke varetager rådgivningsopgaverne omkring finansiering, budgetter og kapitalfremskaffelse i lige så høj grad, som de andre opgaver. I vækstfasen er de to undersøgelser mere delt i opgavefordelingen, hvor revisorerne selv mener, at de er ofte benyttet til budgetplanlægning, hvilket næsten ingen af respondenterne fra virksomhederne tilkendegiver. Resultatet af begge undersøgelser viser, at revisor bliver brugt som rådgiver til skatteoptimering og rådgivning om moms, told og afgifter i modningsfasen. Resultaterne er dog modstridende, hvad angår bogføring, hvor de færreste virksomheder mener, at revisor hjælper med dette, hvorimod de fleste revisorer mener, at de udfører denne ydelse. Undersøgelserne viser yderligere, at revisorerne selv vurderer, at der udføres flere opgaver i afhændelsesfasen end hvad virksomhederne mener. Dette skyldes sandsynligvis, som allerede nævnt, at det er de færreste virksomheder, der planlægger dette ud i fremtiden, hvorimod de fleste revisorer har haft virksomheder, der har haft behov for at blive afhændet.

7.3.3 Sammenligning af revisors rolle i fremtiden

I den sidste del af de to spørgeskemaundersøgelser, havde respondenterne mulighed for at tilkendegive deres holdning til udviklingen af revisors rolle. Virksomhederne blev præsenteret for to og revisorerne for tre spørgsmål. En sammenligning af resultaterne fra undersøgelserne vil blive analyseret i nedenstående afsnit.

Det første spørgsmål respondenterne blev præsenteret for, var omhandlende udviklingen

af revisors rolle de seneste fem år. Revisorerne har delte meninger i forhold til, om revisors opgaver er de samme som for fem år siden, men alle er enige om, at revisor ikke har fået færre opgaver end for fem år siden. Respondenterne fra virksomhederne er derimod mere delte i holdningerne til dette spørgsmål. Her svarer 70 procent, at opgaverne er de samme som for fem år siden, mens de resterende 30 procent er fordelt med 18 procent som mener, at revisors opgaver i dag er færre end for fem år siden. Kun 7 procent mener, at revisors opgaver er flere i dag end for fem år siden. jf. nedenstående tabel 7.28.

Tabel 7.28: Udvikling af revisors rolle (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Oplever du, at der er sket en udvikling i revisors rolle de seneste fem år?	**Revisorer**	**Virksomheder**
Ja, virksomhederne bruger revisor til flere opgaver i dag	56 %	7 %
Ja, virksomhederne bruger revisor til færre opgaver i dag	0 %	18 %
Nej, virksomhedernes brug af revisor er det samme	44 %	70 %
Ved ikke	0 %	5 %

I undersøgelsen til revisorerne var der et spørgsmål om, hvordan revisorerne selv forestiller sig udviklingen i virksomhedernes brug af revisor de kommende fem år. Dette spørgsmål blev ikke stillet til virksomhederne, da det blev vurderet, at mange af respondenterne i virksomhederne ikke ville kunne give et reelt bud på, hvordan revisors rolle i fremtiden vil være. Grundet dette valg, er det ikke muligt at sammenligne resultaterne fra dette spørgsmål.

Det sidste spørgsmål respondenterne blev præsenteret for i dette afsnit af spørgeskemaet, var spørgsmålet om, hvorvidt revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner. Her er revisorernes besvarelser enige om, at revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner. Ingen revisorer har svaret, at de ikke mener, at de er den fortrukne. Derimod er respondenternes mening fra virksomhedernes spørgeskema meget delte. Her er det cirka halvdelen, der mener, at revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner. Dermed er der uenighed blandt de to grupper af respondenter, hvad angår dette spørgsmål jf. nedenstående tabel 7.29.

Tabel 7.29: Revisors rolle som foretrukne økonomiske sparringspartner (Spørgeskemaundersøgelse udført juni/juli 2016)

Vil du overordnet sige, at revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner?	**Revisorer**	**Virksomheder**
Ja	97 %	46 %
Nej	0 %	43 %
Ved ikke	3 %	3 %

Den opstillede forskningshypotese bag afsnittet omhandlende revisors rolle i fremtiden, er i begge tilfælde, hvorvidt revisor fortsat er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner. Dermed er den testede nul-hypotese, at revisor ikke længere er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner. Som det fremgår af afsnit 7.1.4, forkastes nul-hypotesen for spørgeskemaerne udsendt til revisorerne. Her mener 97 procent af de adspurgte revisorer, at de er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner.

Omvendt ser det ud for spørgeskemaet udsendt til virksomhederne, hvor nul-hypotesen ikke forkastes. Denne forkastes ikke, da konfidensintervallet for besvarelserne ligger mellem 39 og 53 procent jf. afsnit 7.2.4. Dermed bliver konklusionen på dette spørgsmål, at revisorerne mener, at de er virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner, hvorimod virksomhederne er mere delt om dette.

8. Revisors rolle i fremtiden

Dette kapitel indeholder en vurdering af revisors rolle i fremtiden. For at kunne give et bud på, hvordan revisors rolle i fremtiden vil være, vil der først i dette kapitel, blive foretaget en vurdering af revisors nuværende rolle ud fra det indsamlede empiri i specialet. Herefter vil der være en vurdering af, hvorledes disse opgaver har ændret sig med udgangspunkt i resultaterne fra spørgeskemaundersøgelserne. Dernæst vil revisionspligten i udlandet og dennes påvirkning på den danske revisionspligt blive vurderet, hvorefter der slutteligt vil være en vurdering af, hvordan revisors rolle vil udvikle sig i fremtiden og hvordan revisor kan sikre sit renommé, som værende virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner.

8.1 Revisors nuværende rolle

Som det fremgår af tabel 7.8, består en del af revisorernes arbejdsopgaver stadig i, at udføre egentlige revisionsopgaver. Dog er der ligeledes en lang række andre opgaver, som varetages af revisorerne ude hos virksomhederne. Som det fremgår af tabel 7.9, modtager en stor del af de kunder, der har fravalgt revision stadig ydelser fra en revisor. Den samlede vurdering af revisors arbejdsopgaver ud fra tabel 7.6 og 7.9 er således, at en stor del af opgaverne består i rådgivning ud over den almindelig revision. Denne vurdering understøttes af tabel 7.7, hvor det fremgår, at hovedparten af revisorerne tilkendegiver, at de anbefaler kunderne, at fravælge revision når dette giver mening for kunden. Dette giver en helt naturlig åbning for revisor til i stedet at yde rådgivning frem for revision.

I afsnittene omhandlende virksomhedernes livshjul i de to spørgeskemaundersøgelser fremgår det, at antallet af revisors opgaver er størst i opstartsfasen og i modningsfasen i forbindelse med den daglige drift. Det er typisk opgaver som de administrative forhold, stiftelse, valg af virksomhedsform, skatte- og momsrådgivning, budgetplanlægning, bogføring og økonomistyring, som revisorerne beskæftiger sig med i disse faser. Samtidig betyder det, at antallet af revisors opgaver er mindre i vækstfasen og afhændelsesfa-

sen, ifølge undersøgelsen udsendt til revisorerne. Revisor spiller dog alligevel en rolle i disse faser, hvor det ud fra det indsamlede empiri vurderes, at specielt opgaver som omstrukturering og budgetplanlægning, er det, som revisorerne benyttes mest til.

I takt med den lempede revisionspligt og dermed det øgede antal virksomheder, der har valgt at fravælge revision, betyder det, at revisors rolle bliver endnu mere præget af disse ovenstående opgaver. Tabel 7.9 viser, at en stor del af de kunder der fravælge revision, alligevel vælger at tage kontakt til revisor, for at få løst en lang række af disse opgaver. Det vurderes derfor, at det også vil være sådan fremadrettet, såfremt revisor formår at udnytte de fordele, som revisor har som rådgiver. Det vurderes, ud fra dette, at revisors opgaver i dag består af mere rådgivning end før, hvilket til dels skyldes den ændrede mængde af virksomheder, der får sit regnskab revideret i forhold til tidligere.

8.2 Internationaliseringens påvirkning på den danske revisionspligt

I forlængelse af ovenstående er det derfor relevant, at vurdere, hvorvidt udviklingen i lempelse af revisionspligten vil fortsætte eller om den har nået sit højdepunkt med de nye ændringer. Her er det relevant, at vurdere dette i forhold til, hvordan revisionspligten er i de lande, som Danmark kan sammenligne sig med.

Som beskrevet i kapitel 4, er revisionspligten i de fleste sammenlignelige lande langt mere lempelig end revisionspligten er i Danmark, på trods af de nye lempelser. Udviklingen i disse lande har jf. kapitel 4 været, at grænserne for regnskabsklasserne øges og revisionspligten dermed lempes yderligere. Dette er den samme udvikling, der er foregået i Danmark de seneste ti år.

Den stigende internationalisering og Danmarks tætte samarbejde med disse lande gør, at vurderingen for fremtiden er, at Danmark vil følge tendensen og fortsætte med at lempe revisionspligten yderligere. En sådan udvikling vil underbygge formålet med den nylige lempelse, som havde mere end et formål. Først og fremmest blev ændringerne udført på baggrund af det nye EU direktiv, som dermed skulle indarbejdes i den danske lovgivning. Derudover indførtes lempelse af revisionspligten også, grundet regeringen ønskede, at minimere den administrative byrde for mindre virksomheder for derved, at gøre det nemmere, at drive virksomhed i Danmark.

8.3 Virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner

Ovenstående vurdering af revisionspligten i fremtiden betyder samtidig, at vurderingen på revisors rolle fremadrettet er, at udviklingen vil gå mod yderligere rådgivning og mindre revision.

Denne ændring betyder yderligere, at revisor kommer til at konkurrere endnu mere med de andre rådgivere på markedet, da der for de fleste opgaver i en virksomhed, vil være en rådgiver, som kan varetage denne ude i virksomhederne. Dette er anderledes med revisionsopgaver, hvor revisorerne er de eneste, der kan udføre dette på grund af lovgivningen. Det betyder naturligvis, at revisor kommer til at kæmpe hårdere, for at fastholde kunderne, hvilket kræver en rigtig positionering på markedet.

Den hårde konkurrence fremgår også af resultaterne af undersøgelsen, hvor resultaterne

af spørgsmålet omhandlende virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner, tydeligt viser, at revisor er i stor konkurrence med de andre rådgivere. Revisorerne mener selv, at de er virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner, hvilket muligvis er lidt af en overtolkning af branchens vigtighed for virksomhederne i og med, at resultatet ser en del anderledes ud, når virksomhederne spørges om dette. I sidste ende er det virksomhedernes holdninger, der er den rigtige og det er derfor disse tal, der er væsentlige for revisor at få vendt, således at revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner i flere virksomheder, end de er på nuværende tidspunkt ifølge denne undersøgelse.

Grundet den høje konkurrence på markedet for rådgivning, er det derfor væsentligt, at revisor formår at bevise over for virksomhederne, at revisor skal benyttes til at løse alle virksomhedens rådgivningsopgaver. Det vurderes derfor, at revisor har en fordel i, at revisor typisk kan udbyde hele paletten af rådgivning til virksomheder. Den rådgiver, der ifølge virksomheder er mest benyttet ud over revisor, er advokaten jf. tabel 7.20. Advokater er ifølge spørgeskemaundersøgelserne typisk benyttet i etablerings- og afhændelsesfasen. Derimod vurderes det, at det er de færreste advokater, der specialiserer sig i budgetplanlægning, bogføring og økonomistyring. Her vil det typisk være andre rådgivere som økonomikonsulenter, bogføringskonsulenter med videre, som er revisorernes konkurrenter. Det vil derfor typisk være forskellige rådgivere, der tilbyder de forskellige ydelser, hvorimod revisor typisk vil kunne løse de fleste opgaver for kunderne. Denne egenskab kan være nøglen til at positionere sig rigtigt.

For at positionere sig rigtigt i forhold til konkurrenterne, vurderes det, at der er flere ting revisor bør gøre. Først og fremmest skal revisionsbranchen som helhed vise, at den kan løfte alle ovenstående opgaver. Som revisor gælder det derfor om, at kunne løse alle kundens problemer og skabe værdi for kunderne, således at revisor er den rådgiver, som kunden foretrækker uanset hvilken opgave der skal løses.

Derudover vurderes det, at det er essentielt at branchen opretholder sin uafhængighed, selvom de fremtidige opgaver vil bestå endnu mere af rådgivning. Som det fremgår af den tidligere nævnte undersøgelse, kræver flere banker for eksempel stadig, at revisor giver en påtegning på virksomhedernes regnskab [Baadsgaard, 2016]. Grunden til, at det netop er revisor, der skal kvalitetsstemple regnskabet i stedet for en anden rådgiver, er netop uafhængigheden. Dette "produkt" revisor tilbyder, er unikt i forhold til alle konkurrenterne og det vurderes derfor, at det vil være helt essentielt for revisor at opretholde denne uafhængighed, selvom typerne af opgaver går fra erklæringer til rådgivning. Såfremt dette løses, vurderes det, at de virksomheder der har mulighed for det, kun vil fravælge revision og ikke revisor som økonomiske sparringspartner.

9. Konklusion

Der er blevet foretaget revision af virksomheders årsregnskaber i årtier og dette har indtil for 10 år siden været lovpligtigt for danske virksomheder. I forbindelse med EU's fjerde regnskabsdirektiv blev der lavet om på dette i Danmark, da det blev muligt for virksomheder under en vis størrelse, at fravælge revision. Over flere gange er der blevet ændret på grænserne for regnskabsklasserne, hvilket har medført at flere har haft mulighed for at fravælge revision, hvilket har betydet en ændring i revisors arbejdsopgaver. Gruppen har fundet ovenstående interessant og valgt at arbejde med dette, ud fra problemformuleringen *"Hvad er revisors rolle i de regnskabsklasse B virksomheder, der har mulighed for at fravælge revision?"*. Besvarelsen af denne er foretaget gennem en række underspørgsmål, der alle har haft til formål at bidrage til at besvare nuanceret på problemformuleringen.

I den første del af specialet, er der redegjort for, hvordan revisionspligten er i Danmark og hvordan udviklingen af denne har været. Generelt kan siges, at det kun er små virksomheder, der har mulighed for helt at fravælge revision, hvorimod alle virksomheder i regnskabsklasse B har mulighed for at vælge den danske erklæringsmulighed udvidet gennemgang i stedet for en revisionspåtegning. Udviklingen i Danmark har været, at muligheden for fravalg af revision er blevet lempeligere over flere gange de sidste årti.

Herefter er det bliver undersøgt, hvordan revisionspligten er i sammenlignelige europæiske lande. Til dette formål blev der udvalgt otte europæiske lande, som gruppen mener, er repræsentative til en sammenligning af revisionspligten. Revisionspligten i de udvalgte lande varierer, hvor nogle få lande har en lempeligere revisionspligt, men for langt de fleste lande, er revisionspligten væsentlig mere lempelig end i Danmark. Det tyder derfor på, at Danmark følger denne udvikling og dermed internationaliserer den danske lovgivning på dette område.

Ud fra de udførte spørgeskemaundersøgelser er det undersøgt, hvordan revisors rolle har udviklet sig de seneste år. Her er tendensen, at revisors rolle udvikler sig til, at blive mere en rådgiver i takt med muligheden for fravalg af revision. Ifølge undersøgelsen har revisor fået flere opgaver og forventer også i fremtiden at få flere opgaver end de har nu.

Slutteligt er revisors rolle i fremtiden blevet vurderet. Her er den samlede vurdering, at den udvikling der er set den seneste periode, vil fortsætte. Det betyder, at revisors rolle fortsat vil gå mod at yde mere rådgivning og mindre egentlig revision af de virksomheder, der har mulighed for at fravælge revision.

Samlet set tyder den udførte undersøgelse på, at revisors rolle i de virksomheder, der kan fravælge revision, består i varierende arbejdsopgaver. Opgaverne varierer fra revision af virksomhedens regnskab, til forskellige rådgivningsopgaver alt afhængig af, hvor i livshjulet virksomheden befinder sig. Undersøgelsen tyder ligeledes på, at fordelingen af opgaver ændres i takt med, at fravalg af revision bliver mere lempelige. Den lempede revisionspligt gør, at revisors opgave i disse virksomheder består mere i at rådgive end at udføre egentlig revision. Ifølge undersøgelsen er revisor i mange tilfælde gode til at fastholde kunderne, selvom kunderne fravælger revision. Dog understreger undersøgelsen, at selvom revisor er en betroet rådgiver, er konkurrencen hård og det langt fra er alle virksomheder, der har revisor som deres foretrukne økonomiske sparringspartner.

10. Perspektivering

I løbet af projektet behandler gruppen besvarelsen af problemformuleringen ud fra det indsamlede empiri, som består af spørgeskemaundersøgelserne fra revisorer og virksomheder i Danmark. For at skabe en mere nuanceret besvarelse af problemformuleringen, kunne det være interessant at udføre en lignende spørgeskemaundersøgelse i de otte sammenlignelige lande, som er beskrevet i kapitel 4, for derudfra at kunne vurdere revisors rolle i disse lande. Vurderingen i specialet er, at Danmark følger den udvikling, der er foregået i disse lande, hvorfor en sådan undersøgelse vil kunne belyse revisors rolle i fremtiden i Danmark endnu bedre.

For at nuancere resultaterne i specialet, kunne der ligeledes blive lavet en undersøgelse om, hvad virksomhedernes interessenters holdning til revision er. En lignende spørgeskemaundersøgelse kunne belyse, hvorvidt interessenterne kræver, at deres kunder har revision, såfremt de har mulighed for at fravælge dette. Ifølge resultaterne fra spørgeskemaet vedrørende virksomhederne, viste resultaterne, at det i mange tilfælde netop var interessenterne, som krævede, at der skulle udføres revision, hvorfor denne vinkel kunne være spændende at belyse.

Som det beskrives i opgaven, er vurderingen, at revisors rolle i regnskabsklasse B virksomheder i fremtiden vil blive, at de skal udføre endnu mere rådgivning i forhold til revision. En sådan fordeling af opgaverne kan stille spørgsmålstegn ved revisors uafhængighed. Det kunne således være spændende at belyse, hvordan denne øgede mængde af rådgivningsopgaver vil påvirke revisors uafhængighed over for virksomhederne på længere sigt.

Litteraturoversigt

Andersen, I. (2013). Den skinbarlige virkelighed - vidensproduktion i samfundsvidenskaberne. *Samfundslitteratur*.

Baadsgaard, T. (2016). Revisors påtegning har stor betydning for adgangen til kredit. *Signatur, FSR*.

Beierholm (2016). Behovsanalyse. Lokaliseret d. 02.04.2016.

Boolsen, M. W. (2008). *Spørgeskemaundersøgelser fra konstruktion af spørgsmål til analyse af svarene*. Hans Reitzels forlag.

Børsen (2015). Fravalg af revision giver fald i anmærkninger om ulovlige lån. Lokaliseret d. 31.07.16.

Collis, J. (2010). Audit exemption and the demand for voluntary audit: A comparative study of the uk and denmark. *Blackwell Publishing Ltd, International Journal of Auditing 14*.

Eilifsen, Aasmund & Messier JR., W. F. . G. S. M. . P. D. F. (2014). *Auditing & Assurance Services*. Mc Graw Hill Education.

Elling, J. O. (2014). *Finansiel rapportering – teori og regulering*. Gjellerup/Gads Forlag.

Erhverv, N. . N. (2016).

Erhvervsstyrelsen (2016a). Eu og internationalt. Lokaliseret d. 27.06.2016.

Erhvervsstyrelsen (2016b). Fravalg af revision. Lokaliseret d. 27.06.2016.

EY (2015). *Indsigt i årsregnskabsloven – EY's praktiske guide til forståelse af loven*. Ernst and Young.

EY (2016). Fremdrift. Lokaliseret d. 15.06.2016.

FEE, F. o. E. A. (2016). Audit exemption thresholds in europe – update after the transposition of the acoounting directive. *Federation of European Accountants*.

Folketinget (2008). Lbk nr. 468 af 17/06/2008 også kaldet "revisorloven".

Folketinget (2010). Lovforslag l190 af 26/03/2010 også kaldet forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven og selskabsloven.

Folketinget (2013). Lbk nr. 385 af 17/04/2013 også kaldet "erklæringsbekendtgørelsen".

Folketinget (2015a). L 117 forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven og forskellige andre love. Lokaliseret d. 22.05.2016.

Folketinget (2015b). Lbk nr. 1580 af 10/12/2015 også kaldet "årsregnskabsloven".

Folketinget (2015c). Lov nr. 738 af 01/06/2015 også kaldet "lov om ændring af årsregnskabsloven og forskellige andre love".

FSR (2013). På vej mod statsautoriseret revisor? Lokaliseret d. 15.04.2016.

FSR (2014). Revisor er virksomhedernes foretrukne økonomirådgiver. Lokaliseret d. 15.04.2016.

FSR (2015a). 120.000 flere anpartsselskaber på 15 år. Lokaliseret d. 07.02.2016.

FSR (2015b). ændringer til årsregnskabsloven er vedtaget. Lokaliseret d. 22.05.2016.

FSR (2015c). Ingen låner ud med bind for øjnene. Lokaliseret d. 07.02.2016.

Füchsel, K., Gath, P., Langsted, L., and Skovby, J. (2010). *Revisor regulering & rapportering*. Thomson Reuters.

Fuglsang, Lars & Olsen, P. B. (2009). *Videnskabsteori på tværs af fagkulturer og paradigmer i samfundsvidenskaberne*. Roskilde Universitetsforlag.

Hansen, Lone L. & Werlauff, E. (2013). *Den juridiske metode – en introduktion*. Jurist- og Økonomforbundets forlag.

Jeppesen, K. K. and Loft, A. (2010). Regulating audit in europe: The case of implementation of the eu eighth directive in denmark 1984-2006. *European Accounting Review*.

Keller, G. (2012). *Managerial Statistics Abbreviated International Edition*. South Western Cengage-learning.

Kiertzner, L. (2013). *Når regnskaber ikke revideres – Assistance/aftalte arbejdshandlinger, review og udvidet gennemgang*. Karnov Group.

Lægaard, Jørgen & Vest, M. (2006). *Strategi i vindervirksomheder*. Jyllands-Postens forlag.

Nygaard, C. (2012). *Samfundsvidenskabelige analysemetoder*. Samfundslitteratur.

Revisorkomissionen (2000). Revisorlovgivning – uafhængighed og liberalisering. *Schultz Grafisk A/S*.

Røder, J. (2013). Udvidet gennemgang – sker der noget i andre europæiske lande? *Karnov Group, Revision & Regnskabsvæsen, tidsskrift for erhvervsøkonomi og skatteforhold*.

Søgaard, Gitte & Werlauff, E. (2015). *Koncernretten*. Werlauff Publishing A/S.

SurveyXact (2016).

Teck-Heang, LEE & Azham, M. A. (2008). The evolution of auditing: An analysis of the historical development. *Journal and Modern Accounting and Auditing*.

WEF, W. E. F. (2015). The global competitveness report 2015-2016. *The World Economic Forum*.

A. E-mails udsendt til respondenter

Rikke Lund

Subject: Spørgeskema: Revisors rolle i fremtiden - hvad mener du?

Kære alle,

Vi er i gang med at skrive speciale omhandlende revisors rolle i klasse B virksomheder, der fravælger revision. Vi vil undersøge hvordan udviklingen med mulighed for fravalg af revision påvirker revisors rolle som virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner samt hvordan revisors rolle udvikler sig i fremtiden. Vi har udarbejdet et spørgeskema, som vi håber du vil bruge 5 min. på at besvare. Spørgeskemaet består af 13 spørgsmål og du finder det i nedenstående link.

https://www.survey-xact.dk/LinkCollector?key=WYFYRKT39N1J

Spørgeskemaet vil blive behandlet anonymt. Vi sender gerne resultaterne af undersøgelsen, hvis det har interesse.

Hvis du har spørgsmål, er du velkommen til at kontakte os på nedenstående mails.

rikke.lund@dk.ey.com
mgreiffenb@deloitte.dk

På forhånd tak for hjælpen.

Med venlig hilsen
Rikke Lund & Mads Greiffenberg

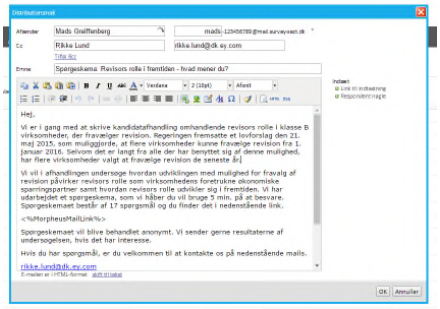

Hej,

Vi er i gang med at skrive kandidatafhandling omhandlende revisors rolle i klasse B virksomheder, der fravælger revision. Regeringen fremsatte et lovforslag den 21. maj 2015, som muliggjorde, at flere virksomheder kunne fravælge revision fra 1. januar 2016. Selvom det er langt fra alle der har benyttet sig af denne mulighed, har flere virksomheder valgt at fravælge revision de seneste år.

Vi vil i afhandlingen undersøge hvordan udviklingen med mulighed for fravalg af revision påvirker revisors rolle som virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner samt hvordan revisors rolle udvikler sig i fremtiden. Vi har udarbejdet et spørgeskema, som vi håber du vil bruge 5 min. på at besvare. Spørgeskemaet består af 17 spørgsmål og du finder det i nedenstående link.

<%MorpheusMailLink%>

Spørgeskemaet vil blive behandlet anonymt. Vi sender gerne resultaterne af undersøgelsen, hvis det har interesse.

Hvis du har spørgsmål, er du velkommen til at kontakte os på nedenstående mails.

rikke.lund@dk.ey.com
mgreiffenb@deloitte.dk

På forhånd tak for hjælpen.

Med venlig hilsen
Rikke Lund & Mads Greiffenberg
Studerende på Aalborg Universitet, Cand.merc.aud (revisorkandidat)

B. Pilottest udsendt til revisorerne

Indledende spørgsmål

1. Arbejder du på nuværende tidspunkt i revisionsbranchen?

- [ ] Ja
- [ ] Nej, men jeg har gjort

2. Hvor mange års erfaring har du inden for revisionsbranchen?

- [ ] Under 5 år
- [ ] 5 år eller derover

3. Hvilken størrelse kunder beskæftiger du dig med? (sæt gerne flere krydser)

- [ ] Regnskabsklasse A kunder
- [ ] Regnskabsklasse B kunder
- [ ] Regnskabsklasse C kunder
- [ ] Regnskabsklasse D kunder

4. Hvilke typer ydelser yder du? (sæt gerne flere krydser)

- [ ] Revision
- [ ] Udvidet gennemgang
- [ ] Review
- [ ] Assistance
- [ ] Aftalte arbejdshandlinger
- [ ] Andre rådgivningsydelser (uddyb gerne hvilke)_____

Revisors rolle i virksomhederne

5. Har du oplevelsen af, at kunderne benytter revisor til opstart af virksomhed? (sæt gerne flere krydser)

- [ ] Ja, i forbindelse med rådgivning om etablering og valg af selskabsform
- [ ] Ja, i forbindelse med finansiering og kapitalfremskaffelse
- [ ] Ja, i forbindelse med administrative forhold (f.eks. opstart af bogholderi, rapportering, mv.)
- [ ] Ja, til andet (uddyb gerne) _____
- [ ] Nej, de benytter andre rådgivere

6. Oplever du, at virksomhederne benytter revisor til rådgivning om strategi- og forretningsudvikling? (sæt gerne flere krydser)

- [ ] Ja, til udvikling og implementering af strategien
- [ ] Ja, i forbindelse med hjælp til finansiering
- [ ] Ja, til omstruktureringer i virksomheden
- [ ] Nej, der benyttes andre rådgivere (hvis denne svarmulighed: har du tidligere været anvendt)_____
- [ ] Ved ikke

7. Oplever du, at virksomhederne benytter dig til rådgivning i forhold til den daglige drift? (sæt gerne flere krydser)

- [ ] Ja, til skatterådgivning og skatteoptimering
- [ ] Ja, til rådgivning om moms, told og afgifter
- [ ] Ja, til budgetplanlægning
- [ ] Ja, til bogføring
- [ ] Ja, til forberedelse af bankmøder, mv.
- [ ] Nej, der benyttes typisk andre rådgivere (hvis denne svarmulighed: har du tidligere været anvendt)_____
- [ ] Andet (uddyb gerne)_____

8. Oplever du, at kunderne benytter dig i forbindelse med generationsskifte eller afvikling af deres virksomhed?

- [ ] Ja, vi står typisk for udarbejdelsen af generationsskifte
- [ ] Nej, der er andre rådgivere, som står for udarbejdelsen af generationsskifte
- [ ] Ved ikke

Fravalg af revision

9. Har du oplevet, at flere virksomheder har fravalgt revision de seneste fem år?

- [ ] Nej, ingen af mine kunder har fravalgt revision
- [ ] Ja, flere af mine kunder har valgt en anden erklæring
- [ ] Ja, flere af mine kunder har helt fravalgt en erklæring

10. Oplever du, at du bliver fravalgt som rådgiver til fordel for andre rådgivere?

- [ ] Nej, kunderne benytter generelt os som rådgiver
- [ ] Ja (uddyb gerne)_____

11. De kunder, som har fravalgt revision, modtager de stadig ydelser hos Jer?

- [ ] Ja (uddyb gerne hvilke)_____

- [ ] Nej
- [ ] Ved ikke

Udvikling i forhold til revisors rolle

12. Oplever du, at der er sket en udvikling i virksomhedernes brug af revisor de seneste fem år?

- [ ] Ja, virksomhederne bruger revisor til flere opgaver i dag (uddyb venligst hvilke)

_____

- [ ] Ja, virksomhederne bruger revisor til færre opgaver i dag (uddyb venligst hvilke)

_____

- [ ] Nej, virksomhedernes brug af revisor er det samme
- [ ] Ved ikke

13. Hvordan forudser du, at revisors rolle vil være om fem år?

- [ ] Virksomhederne bruger revisor til flere opgaver end i dag (uddyb gerne hvilke)

_____

- [ ] Virksomhederne bruger revisor til færre opgaver end i dag (uddyb gerne hvilke)

_____

- [ ] Virksomhedernes brug af revisor vil være det samme
- [ ] Ved ikke

14. Oplever du, at revisorer er virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner?

- [ ] Ja
- [ ] Nej (uddyb gerne hvem der er den foretrukne økonomiske sparringspartner)_____
- [ ] Ved ikke

Mange tak for din deltagelse!

Såfremt vi må kontakte dig til opfølgende spørgsmål, bedes du venligst skrive enten telefonnummer eller e-mail nedenfor.

Oplysninger

- [ ] Telefon_____
- [ ] E-mail_____

C. Pilottest udsendt til virksomhederne

Viden om virksomheden

1. Hvad er din position i virksomheden?

- [ ] Ejer
- [ ] Direktør
- [ ] Regnskabschef
- [ ] Økonomiansvarlig
- [ ] Bogholder
- [ ] Andet (uddyb gerne)_____

2. Hvornår er virksomheden etableret?

- [ ] Inden for det sidste år
- [ ] Inden for de sidste 2-5 år
- [ ] Mere end 5 år siden
- [ ] Ved ikke

3. Hvilken regnskabsklasse tilhører virksomheden?

- [ ] Regnksabsklasse A
- [ ] Regnksabsklasse B
- [ ] Regnksabsklasse C
- [ ] Regnksabsklasse D
- [ ] Ved ikke

4. Hvor længe har du arbejdet i virksomheden?

- [ ] Mindre end et år
- [ ] 2-5 år
- [ ] Over 5 år

5. Hvem indstiller til generalforsamling, hvorvidt virksomheden skal revideres?

- [ ] Jeg beslutter det alene
- [ ] Jeg er en del af beslutningskompetencen
- [ ] Andre (uddyb gerne hvem)_____

6. Er virksomhedens seneste regnskab revideret?

- [ ] Ja
- [ ] Nej
- [ ] Ved ikke

7. Skal virksomhedens regnskab revideres fremover?

- [ ] Ja
- [ ] Nej
- [ ] Ved ikke

8. Hvorfor har I revision, såfremt I har mulighed for at fravælge dette?

- ☐ Krav fra banken
- ☐ Krav fra det offentlige grundet tilskud
- ☐ Krav fra andre interessenter (uddyb gerne hvilke)_____
- ☐ Det står i vedtægterne
- ☐ Ved ikke
- ☐ Vi har ikke revision

Revisors rolle i virksomheden

9. Hvad har I benyttet revisor til de seneste år (sæt gerne flere krydser)

- ☐ Revision, udvidet gennemgang, review eller en assistanceerklæring
- ☐ Opstilling af årsregnskab
- ☐ Bogføring
- ☐ Skatte- og momsrådgivning
- ☐ Budgetplanlægning
- ☐ Forberedelse af bank- eller bestyrelsesmøder
- ☐ Andre ydelser (uddyb gerne)_____
- ☐ Vi har ikke gjort brug af revisor

10. Hvilke andre rådgivere har virksomheden primært benyttet de seneste to år? (sæt gerne flere krydser)

- ☐ Advokat
- ☐ Konsulent
- ☐ Ingienør
- ☐ Bank
- ☐ Andre økonomisk rådgivere (uddyb gerne)_____
- ☐ Andre rådgivere (uddyb gerne)_____

11. Benyttede virksomheden revisor i opstartsfasen af virksomheden? (sæt gerne flere krydser)

- ☐ Ja, i forbindelse med rådgivning om stiftelse, etablering og valg af selskabsform
- ☐ Ja, i forbindelse med finansiering og kapitalfremskaffelse
- ☐ Ja, i forbindelse med administrative forhold (f.eks. opstart af bogholderi, rapportering, mv.)
- ☐ Ja, i forbindelse med skattefri virksomhedsomdannelse eller anden erklæring i forbindelse med stiftelse
- ☐ Ja, til andet (uddyb gerne) _____
- ☐ Nej, der benyttede vi andre rådgivere
- ☐ Ved ikke

12. Benytter I revisor til rådgivning om strategi- og forretningsudvikling? (sæt gerne flere krydser)

- ☐ Ja, til udvikling og implementering af vores strategi
- ☐ Ja, til hjælp til finansiering
- ☐ Ja, til omstruktureringer i virksomheden

- [ ] Ja, til budgetplanlægning
- [ ] Nej, der benytter vi andre rådgivere (hvis denne svarmulighed: har revisor tidligere været anvendt?)_____
- [ ] Ved ikke

13. Benytter I revisor til rådgivning om den daglige drift? (sæt gerne flere krydser)

- [ ] Ja, til skatterådgivning og skatteoptimering
- [ ] Ja, til rådgivning om moms, told og afgifter
- [ ] Ja, til budgetplanlægning
- [ ] Ja, til bogføring
- [ ] Ja, til økonomistyring
- [ ] Ja, til forberedelse af bankmøder, bestyrelsesmøder, mv.
- [ ] Nej, der benytter vi andre rådgivere (hvis denne svarmulighed: har revisor tidligere været anvendt?)_____
- [ ] Ved ikke

14. Er det påtænkt, at revisor skal benyttes til en evt. afvikling af virksomheden

- [ ] Ja, revisor skal stå for udarbejdelsen af generationsskifte
- [ ] Ja, revisor skal stå for salg af aktiviteten
- [ ] Ja, revisor skal stå for likvidation af virksomheden
- [ ] Ja, revisor skal stå for notering af virksomheden
- [ ] Nej, der er andre rådgivere der skal stå for ovenstående
- [ ] Ved ikke

Udvikling i forhold til revisors rolle

15. Vil du overordnet sige, at revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner?

- [ ] Ja
- [ ] Nej (uddyb gerne hvem der er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner)_____
- [ ] Ved ikke

16. Er der sket en udvikling i virksomhedens brug af revisor de seneste fem år?

- [ ] Ja, virksomheden bruger revisor til flere opgaver i dag (uddyb venligst hvilke)_____
- [ ] Ja, virksomheden bruger revisor til færre opgaver i dag (uddyb venligst hvilke)_____
- [ ] Nej, virksomhedens brug af revisor er det samme
- [ ] Ved ikke

Mange tak for din deltagelse!

Såfremt vi må kontakte dig til opfølgende spørgsmål, bedes du venligst skrive enten telefonnummer eller e-mail nedenfor.

Oplysninger

- ☐ Telefon_____
- ☐ E-mail_____

D. Niklas’ feedback på pilottest

Rikke Lund

Subject: FW: Spørgeskema - pilottest

From: Niklas
Sent: Wednesday, June 15, 2016 8:48 PM
To: Rikke Lund; Greiffenberg, Mads (DK - Aalborg)
Subject: RE: Spørgeskema - pilottest

Hej begge

Hermed feedback på spørgeskema og mail til udsendelse:

SPØRGESKEMA – ELEKTRONISK
SPG. 1: i stedet for "andet" – bør der stå "anden" ("en titel").
SPG. 2: Der må være en god grund til jeres afgrænsning med 5 år (formentlig bagvedliggende undersøgelser), ellers synes jeg godt I kan lave flere variabler.
SPG. 3: Kan med fordel omformuleres til "Hvilke størrelse virksomheder beskæftiger du dig primært med?" – hvilke i flertal og virksomheder i stedet for kunder. Inkluderes evt. variablen i virksomhedsklasse C mellem og C stor.
SPG. 4: Kan med fordel omformuleres til "Oplever du, at der rettes henvendelse til dig som revisor i forbindelse med: ….." – sidste afkrydsning kan være "der opleves ingen henvendelse". Formuleringen "opfattelse" er ikke så kvalitativt fordi enten bliver der rettet henvendelse eller også gør der ikke.
SPG. 5: Evt. omformuler, fordi strategi –og forretningsudvikling behøver ikke nødvendigvis at inkludere finansieringsfremskaffelse og budgetplanlægning. Spred evt. ud til løbende rådgivningsydelser. 1. kryds – ændre strategi**en** til **strategi**.
SPG. 6: Slet evt. "i forhold til" og indsæt "om". Dette spg. Kan evt. erstatte spg. 5 – lidt dobbeltkonfekt. 6. kryds: fjern komma efter bestyrelsesmøder og mv. skrives "**m.v.**"
SPG. 7 : Vær opmærksom på at der er forskel på afvikling og afståelse – afvikling er frasalg af aktiver imens afståelse er hele virksomheden – vurder dette ind i formuleringen af spg. Ændrer afkrydsninger fra "vi" til "jeg". Hvis I skriver vi vil I få kryds i alle sammen, fordi nogle i revisionsvirksomheden gør den slags.
SPG. 10: Spg. Kan med fordel omformuleres med "revisors rolle" – det kan respondenten nemt forstå.

Generelt
- Omformuler "ved ikke" til mere passende svar – evt. "Nej".
- Indsæt evt. "**dine kunder"** i formuleringen af spg. – det synes jeg giver en bedre forståelse og måske mere rettet mod respondenten.
- Kunne måske være spændende at kigge på hvilke roller i virksomhederne der forespørger den rådgivning, der forespørges i mange af spørgsmålene: Er det CEO, CFO eller den almindelige bogholder? Vurder relevans i forhold til formål med undersøgelse.

- Undgå tekstbokse hvis I skal have svar fra over 1.000 respondenter – bliver for tungt, og empirien bliver for administrativ at bruge til noget. Sæt evt. flere krydser ind med forslag til svar.

MAIL
- Hvis det er muligt, synes jeg i skal skære teksten til respondenten endnu mere ned, således det endnu kortere giver en appetitvækker til at besvare spørgeskemaet.
- I teksten omtaler i hvordan udviklingen har været i udlandet, men dette element indgår ikke i så høj grad i jeres spørgeskema?
- OBS! mellemrum i mellem "10minutter".

Såfremt der er elementer i min feedback I har brug for uddybelse af, eller ikke helt forstår er I selvfølgelig velkomne til at vende tilbage.

God vind med projektet – jeg glæder mig til at læse det .

- - . .. . ..

From: Rikke Lund
Sent: Tuesday, June 14, 2016 10:21 AM
To: Niklas .
Cc: Greiffenberg, Mads (DK - Aalborg)
Subject: Spørgeskema - pilottest

Hej Niklas,

Tak fordi du vil være vores test person til spørgeskemaet.

Vi vil gerne, hvis du vil prøve at udføre det gennem nedenstående link, så vi ved om teknikken fungerer.

https://www.survey-xact.dk/answer?key=N8NCRX5JHJPK

Derudover har jeg vedhæftet det i pdf.

Første udkast til den mail, som skal sendes afsted sammen med spørgeskemaerne har jeg indsat her:

E-mail

Emne: Revisors rolle i fremtiden - hvad mener du?

Kære XXX,

Regeringens lovforslag fra den 21. maj 2015 muliggjorde, at flere virksomheder kan fravælge revision fra 1. januar 2016. Selvom det er langt fra alle der har benyttet sig af denne mulighed, har flere virksomheder valgt at fravælge revision de seneste år.

Revisor er i dag virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner. Revisors rolle består dermed ikke kun af, at udføre revision, men også andre rådgivnings opgaver. Dette udfordres i de
virksomheder, som ikke længere har revision grundet revisors manglende tilstedeværelse i virksomhederne.

I vores afhandling vil vi undersøge, hvordan denne udvikling med mulighed for fravalg af revision påvirker revisors rolle som virksomhedens foretrukne økonomiskesparringspartner samt hvordan udviklingen har været i udlandet. I den forbindelse har vi udarbejdet et spørgeskema, som vi håber, du vil svare på. Spørgeskemaet tager 5-10minutter og indeholder 12 spørgsmål. Du finder det i linket nedenfor.

LINK

Hvis du har spørgsmål, er du velkommen til at kontakte os på nedenstående mails.
rikke.lund@dk.ey.com
mgreiffenb@deloitte.dk

På forhånd tak for hjælpen.

Med venlig hilsen

Rikke Lund & Mads Greiffenberg
Studerende på Aalborg Universitet, Cand.merc.aud (revisorkandidat)

Vi kunne rigtig godt tænke os at vide følgende:

- Er det passende med spørgsmål – tager det for lang tid?

- Er de formuleret forståeligt?
- Kommer de i en naturlig rækkefølge eller skal strukturen laves om?
- Kom endelig med kritik og forslag til forbedringer.

Mvh. Mads og Rikke

Med venlig hilsen

Rikke und | Assistant | Assurance

Ernst Young P/S
Vestre Havnepromenade 1A, Postboks 710, 9100 Aalborg
Denmark, CVR 30 70 02 28
Office: +45 7323 5088 Mobile: +45 2529 5088 | rikke.lund@dk.ey.com
Website: http://www.ey.com

Bes g Fremdrift – vores site for virksomhe sejere og ejerle e e virksomhe er

E. Claus' feedback på pilottest

Hej Mads,

Hermed mine kommentarer til spørgeskemaet. Jeg håber de kan bruges, ellers hiver du bare fat i mig igen! :-)

- Generelt er spørgeskemaet fint og til at forstå

- Længden af spørgeskemaet er overskueligt, det tager under fem min, men det kunne være rart at vide hvor mange spørgsmål der er

- Spørgeskemaer er normalvis anonyme – er dette anonymt? Måske det får folk til at svare lidt mere "ærligt" hvis det er det

- Den indledende mail kan godt gøres mere indbydende og kort

- Jeg havde lidt problemer med at få afsluttet spørgeskemaet – alt skal vinges af "rigtigt" for at kunne komme videre

- Spørgsmål 14 giver ikke så meget mening for mig

Mvh.

Claus

F. Endelig spørgeskema til revisorer

Indledende spørgsmål

1. Hvilken titel har du på nuværende tidspunkt?

- ☐ Statsautoriseret revisor
- ☐ Registreret revisor
- ☐ Anden (uddyb venligst)_____

2. Hvor mange års erfaring har du inden for revisionsbranchen?

- ☐ 1 - 2 år
- ☐ 3 - 4 år
- ☐ 5 - 6 år
- ☐ 7 - 8 år
- ☐ 9 år eller derover

3. Hvilke størrelse virksomheder beskæftiger du dig primært med?

- ☐ Små og mellemstore virksomheder (regnskabsklasse A og B)
- ☐ Mellemstore og store virksomheder (regnskabsklasse C og D)

Revisors rolle i virksomhederne

I de kommende fire spørgsmål må der gerne sættes flere krydser

4. Oplever du, at der rettes henvendelse til dig som revisor i forbindelse med:

- ☐ Rådgivning om stiftelse, etablering og valg af selskabsform
- ☐ Finansiering og kapitalfremskaffelse i opstartsfasen
- ☐ Administrative forhold (f.eks. opstart af bogholderi, rapportering, mv.)
- ☐ Skattefri virksomhedsomdannelse eller anden erklæring i forbindelse med stiftelse
- ☐ Der rettes ikke henvendelse til mig i forbindelse med ovenstående valgmuligheder

5. Oplever du, at kunderne benytter dig til rådgivning om strategi- og forretningsudvikling?

- ☐ Ja, til udvikling og implementering af strategi
- ☐ Ja, i forbindelse med hjælp til finansiering af virksomhedens strategi
- ☐ Ja, til omstruktureringer i virksomheden der understøtter forretningsudviklingen
- ☐ Ja, til budgetplanlægning
- ☐ Nej, der benyttes andre rådgivere
- ☐ Ved ikke

6. Oplever du, at kunderne benytter dig til økonomisk rådgivning om den daglige drift?

- ☐ Ja, til skatterådgivning og skatteoptimering
- ☐ Ja, til rådgivning om moms, told og afgifter
- ☐ Ja, til budgetplanlægning
- ☐ Ja, til bogføring
- ☐ Ja, til økonomistyring
- ☐ Ja, til forberedelse af bank- og bestyrelsesmøder m.v.
- ☐ Nej, der benyttes typisk andre rådgivere

7. Oplever du, at kunderne benytter dig i forbindelse med afhændelse af deres virksomhed?

- ☐ Ja, jeg står typisk for udarbejdelsen af generationsskifte
- ☐ Ja, jeg står typisk for likvidation af virksomheden
- ☐ Ja, jeg står typisk for at hjælpe med at sælge virksomheden
- ☐ Nej, det er typisk andre rådgivere, der står for afvikling af virksomheden

* *

Fravalg af revision

8. På hvor stor en andel af dine kunder udfører du revision?

- ☐ 0-20%
- ☐ 20-40%
- ☐ 40-60%
- ☐ 60-80%
- ☐ 80-100%

9. Anbefaler du dine kunder at fravælge revision?

- ☐ Ja, altid
- ☐ Ja, dog kommer det an på en konkret vurdering af kunden
- ☐ Nej, aldrig

10. Hvor stor en del af de kunder som har fravalgt revision, modtager andre ydelser?

- ☐ 0 - 25 %
- ☐ 25 - 50 %
- ☐ 50 - 75 %
- ☐ 75 - 100 %

* *

Udvikling i forhold til revisors rolle

11. Oplever du, at der er sket en udvikling i revisors rolle de seneste fem år?

- ☐ Ja, virksomhederne bruger revisor til flere opgaver i dag
- ☐ Ja, virksomhederne bruger revisor til færre opgaver i dag
- ☐ Nej, virksomhedernes brug af revisor er det samme

12. Hvordan forudser du, at revisors rolle vil være om fem år?

- ☐ Virksomhederne bruger revisor til flere opgaver end i dag
- ☐ Virksomhederne bruger revisor til færre opgaver end i dag
- ☐ Virksomhedernes brug af revisor vil være det samme

13. Oplever du, at revisorer er virksomhedernes foretrukne økonomiske sparringspartner?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Ved ikke

Mange tak for din deltagelse!
Besvarelsen vil blive behandlet anonymt.

Såfremt vi må kontakte dig til opfølgende spørgsmål, bedes du venligst skrive enten telefonnummer eller e-mail nedenfor.

Oplysninger

- ☐ Telefon_____
- ☐ E-mail_____

G. Endelig spørgeskema til virksomheder

Viden om virksomheden

1. Hvad er din position i virksomheden?

- ☐ Ejer
- ☐ Direktør
- ☐ Økonomiansvarlig
- ☐ Bogholder
- ☐ Andet (uddyb venligst)_____

2. Hvornår er virksomheden etableret?

- ☐ Inden for det sidste år
- ☐ Inden for de sidste 2-5 år
- ☐ For mere end 5 år siden
- ☐ Ved ikke

3. Hvilken regnskabsklasse tilhører virksomheden?

- ☐ Regnskabsklasse A
- ☐ Regnskabsklasse B
- ☐ Regnskabsklasse C
- ☐ Regnskabsklasse D
- ☐ Ved ikke

4. Hvor længe har du arbejdet i virksomheden?

- ☐ Mindre end 1 år
- ☐ 2-5 år
- ☐ Mere end 5 år

Fravalg af revision

5. Hvem beslutter, hvorvidt virksomheden skal revideres?

- ☐ Jeg beslutter det alene
- ☐ Jeg er en del af beslutningskompetencen
- ☐ Andre beslutter det

6. Er virksomhedens seneste regnskab revideret?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Ved ikke

7. Er I blevet gjort opmærksom på muligheden for fravalg af revision?

- ☐ Ja, af revisor
- ☐ Ja, af Erhvervsstyrelsen
- ☐ Ja, af Skat

- [ ] Ja, af medierne
- [ ] Ja, af banken
- [ ] Ja, af andre
- [ ] Nej

8. Skal virksomhedens regnskab revideres fremover?

- [ ] Ja
- [ ] Nej
- [ ] Ved ikke

9. Hvorfor har I revision, såfremt I har mulighed for at fravælge dette?

- [ ] Krav fra banken
- [ ] Krav fra det offentlige grundet tilskud
- [ ] Krav fra andre interessenter
- [ ] Det står i vedtægterne
- [ ] Ved ikke
- [ ] Vi har ikke revision

Revisors rolle i virksomheden

10. Hvad har I benyttet revisor til de seneste år (sæt gerne flere krydser)

- [ ] Revision, udvidet gennemgang, review eller en assistanceerklæring
- [ ] Opstilling af årsregnskab
- [ ] Bogføring
- [ ] Skatte- og momsrådgivning
- [ ] Budgetplanlægning
- [ ] Forberedelse af bank- eller bestyrelsesmøder
- [ ] Andre ydelser
- [ ] Vi har ikke gjort brug af revisor

11. Hvilke andre rådgivere har virksomheden primært benyttet de seneste to år? (sæt gerne flere krydser)

- [ ] Advokat
- [ ] Konsulent
- [ ] Ingeniør
- [ ] Bank
- [ ] Andre rådgivere (uddyb venligst)_____

12. Benyttede virksomheden revisor i opstartsfasen af virksomheden? (sæt gerne flere krydser)

- [ ] Ja, i forbindelse med rådgivning om stiftelse, etablering og valg af selskabsform
- [ ] Ja, i forbindelse med finansiering og kapitalfremskaffelse
- [ ] Ja, i forbindelse med administrative forhold (f.eks. opstart af bogholderi, rapportering, mv.)
- [ ] Ja, i forbindelse med skattefri virksomhedsomdannelse eller anden erklæring i forbindelse med stiftelse

- [ ] Ja, til andet
- [ ] Nej, der benyttede vi andre rådgivere
- [ ] Ved ikke

13. Benytter I revisor til rådgivning om strategi- og forretningsudvikling? (sæt gerne flere krydser)

- [ ] Ja, til udvikling og implementering af vores strategi
- [ ] Ja, til hjælp til finansiering
- [ ] Ja, til omstruktureringer i virksomheden
- [ ] Ja, til budgetplanlægning
- [ ] Nej, der benytter vi andre rådgivere (hvis denne svarmulighed: har revisor tidligere været anvendt?)_____
- [ ] Ved ikke

14. Benytter I revisor til rådgivning om den daglige drift? (sæt gerne flere krydser)

- [ ] Ja, til skatterådgivning og skatteoptimering
- [ ] Ja, til rådgivning om moms, told og afgifter
- [ ] Ja, til budgetplanlægning
- [ ] Ja, til bogføring
- [ ] Ja, til økonomistyring
- [ ] Ja, til forberedelse af bankmøder, bestyrelsesmøder, mv.
- [ ] Nej, der benytter vi andre rådgivere (hvis denne svarmulighed: har revisor tidligere været anvendt?)_____
- [ ] Ved ikke

15. Er det påtænkt, at revisor skal benyttes til en evt. afhændelse af virksomheden

- [ ] Ja, revisor skal stå for udarbejdelsen af generationsskifte
- [ ] Ja, revisor skal stå for salg af aktiviteten
- [ ] Ja, revisor skal stå for likvidation af virksomheden
- [ ] Ja, revisor skal stå for notering af virksomheden
- [ ] Nej, der er andre rådgivere der skal stå for ovenstående
- [ ] Ved ikke

Udvikling i forhold til revisors rolle

16. Vil du overordnet sige, at revisor er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner?

- [ ] Ja
- [ ] Nej (uddyb venligst hvem der er virksomhedens foretrukne økonomiske sparringspartner)_____
- [ ] Ved ikke

17. Er der sket en udvikling i virksomhedens brug af revisor de seneste fem år?

- [ ] Ja, virksomheden bruger revisor til flere opgaver i dag
- [ ] Ja, virksomheden bruger revisor til færre opgaver i dag
- [ ] Nej, virksomhedens brug af revisor er det samme
- [ ] Ved ikke

Mange tak for din deltagelse!
Besvarelsen vil blive behandlet anonymt.

Såfremt vi må kontakte dig til opfølgende spørgsmål, bedes du venligst skrive enten telefonnummer eller e-mail nedenfor.

Oplysninger

- [ ] Telefon_____
- [ ] E-mail_____

H. Udtræk fra Navne og Numre Erhverv

Godaften Revisor Mads Greiffenberg

SØGNING | DIN SIDE | KREDITRAPPORTER UDLAND

Navne Numre ERHVERV

GENTAG SIDSTE SØGNING | HENT SØGEKRITERIUM | GEM SØGEKRITERIUM

17.615
EMNER MATCHER DIN SØGNING

NULSTIL | SØG

FIRMASØGNING

LUK

FIRMANAVN | Fonetisk

C/O

GADENAVN | starter med | HUSNR.

STEDNAVN

POSTNUMRE (8340, 3860-3890,...)

BY

TLF./FAX

UNIK ID | INDLÆS

CVR-NR./P-NR. | INDLÆS

STATUS | Selskabet er i normal drift.

BESLUTNINGSTAGER

HJEMMESIDE

E-MAIL

SALG OG MARKETING

ÅBN

ØKONOMI OG REGNSKAB

LUK

REVISOR

TLF.

POSTNR. (REVISOR) | BY

BANKFORBINDELSER

DATO FOR REGNSKABSAFSLUTNING | FRA dd-mm-yyyy | TIL dd-mm-yyyy

RESULTATOPGØRELSE

	FRA	TIL		FRA	TIL
Omsætning	0	89000000	Skat af årets resultat	1.000 kr.	1.000 kr.
Bruttofortjeneste	1.000 kr.	1.000 kr.	Finans indtægter	1.000 kr.	1.000 kr.
Vareforbrug	1.000 kr.	1.000 kr.	Finans udgifter	1.000 kr.	1.000 kr.
EBITDA	1.000 kr.	1.000 kr.	Overført resultat	1.000 kr.	1.000 kr.
Primært Resultat	1.000 kr.	1.000 kr.	Ordinært resultat	1.000 kr.	1.000 kr.
Afskrivninger	1.000 kr.	1.000 kr.	Opskrivningshenlæggelser	1.000 kr.	1.000 kr.
Kapacitetsomkostninger	1.000 kr.	1.000 kr.	Finans poster netto	1.000 kr.	1.000 kr.
Resultat (før skat)	1.000 kr.	1.000 kr.	Ekstra ordinære poster	1.000 kr.	1.000 kr.
Årets resultat	1.000 kr.	1.000 kr.	Skyldig skat	1.000 kr.	1.000 kr.
Minoritetsinteresser	1.000 kr.	1.000 kr.	Udskudt skat	1.000 kr.	1.000 kr.
Resultat efter min.	1.000 kr.	1.000 kr.	Revisor anmærkning		

AKTIVER

	FRA	TIL		FRA	TIL
Anlægsaktiver	1.000 kr.	1.000 kr.	Goodwill	1.000 kr.	1.000 kr.
Grunde og bygninger	1.000 kr.	1.000 kr.	Immaterielle anlægsaktiver	1.000 kr.	1.000 kr.
Omsætningaktiver	1.000 kr.	1.000 kr.	Materielle anlægsaktiver	1.000 kr.	1.000 kr.
Varebeholdning	1.000 kr.	1.000 kr.	Finansielle anlægsaktiver	1.000 kr.	1.000 kr.
Varedebitorer	1.000 kr.	1.000 kr.	Periode afgrænsninger	1.000 kr.	1.000 kr.
Likvider	1.000 kr.	1.000 kr.	Driftsmateriel og inventar	1.000 kr.	1.000 kr.

PASSIVER

	FRA	TIL		FRA	TIL
Egenkapital	1.000 kr.	1.000 kr.	Selskabskapital	1.000 kr.	1.000 kr.
Ansvarlig lånekapital	1.000 kr.	1.000 kr.	Balance	1.000 kr.	1.000 kr.
Hensættelser	1.000 kr.	1.000 kr.	Varekreditorer	1.000 kr.	1.000 kr.
Langfristet gæld	1.000 kr.	1.000 kr.	Periode afgrænsninger	1.000 kr.	1.000 kr.
Kortfristet gæld	1.000 kr.	1.000 kr.	Igangværende arbejde	1.000 kr.	1.000 kr.

UDBYTTE RELATEREDE NØGLETAL

	FRA	TIL		FRA	TIL
Udbytte	1.000 kr.	1.000 kr.	Foreslået udbytte	1.000 kr.	1.000 kr.
Udbytte i alt	1.000 kr.	1.000 kr.	Pay out ratio	%	%

NØGLETAL

	FRA	TIL
Dækningsgrad	%	%
Overskudsgrad	%	%

FRAVALG AF REKLAMEBESKYTTEDE | HOVEDSELSKABER | VIRKSOMHEDER MED TLF. | FRAVALG AF HOLDINGSELSKABER

EKSPORT AF DATA

<< TILBAGE TIL SØGERESULTAT

Bemærk: Din eksport indeholder flere end 10.000 virksomheder. Du vil derfor, indenfor få minutter, modtage en e-mail med et link til hvor du kan downloade din eksport.

VÆLG DATA TIL DIN EKSPORT ELLER VÆLG ET PRÆDEFINERET DATAUDTRÆK FOLD SAMMEN

- ○ STANDARD (UNIK ID, FIRMANAVN, ADRESSE, TELEFON, FAX)
- ○ LABEL (FIRMANAVN, ADRESSE, PERSON)
- ○ RINGELISTE (FIRMANAVN, ADRESSE, TELEFON)
- ◉ BRUGERDEFINERET
- ☐ 5 ÅR NØGLETAL
- ☐ OPSPLIT ADRESSE
- ☐ MEDTAG REKLAMEBESKYTTEDE

HENT EKSPORTKRITERIUM GEM SOM EKSPORTKRITERIUM

BASISDATA

- ☑ Unik ID
- ☑ Firmanavn
- ☐ Adresse
- ☐ Telefon
- ☐ Fax
- ☑ Kommune
- ☑ E-mail
- ☐ Hovedselskab
- ☐ CVR-nr.
- ☐ P-nr.
- ☐ Antal ansatte(CVR-nr.)
- ☐ Antal ansatte(P-nr.)
- ☐ Etableringsdato
- ☑ Virksomhedsform
- ☐ Fagrubrik
- ☐ Branchekode
- ☐ Branchebetegnelse
- ☐ WWW
- ☑ Revisor
- ☐ Revisor postnr. og by
- ☐ Bankforbindelser
- ☐ Status
- ☐ Tegningsregler
- ☐ KVH-nøgle
- ☐ Ejere (virksomheder)
- ☐ Datterselskaber (virksomheder)
- ☐ Antal filialer (antallet af samme aktive CVR nummer, minus hovedselskab)

KONTAKTDATA

- ☐ Bestyrelse
- ☐ Direktion
- ☐ Indehavere
- ☐ Indkøb
- ☐ IT, EDB, teknik
- ☐ Marketing, information
- ☐ Offentlige funktioner
- ☐ Områdeledelse
- ☐ Personale
- ☐ Produktion
- ☐ Salg
- ☐ Økonomi

NØGLETAL

Resultatopgørelse

- ☑ Omsætning
- ☐ Bruttofortjeneste
- ☐ Vareforbrug
- ☐ EBITDA
- ☐ Primært Resultat
- ☐ Afskrivninger
- ☐ Kapacitetsomkostninger
- ☐ Årets bruttoresultat
- ☐ Årets nettoresultat
- ☐ Minoritetsinteresser
- ☐ Årets resultat efter minoritetsinteresser
- ☐ Skat af årets resultat
- ☐ Finans indtægter
- ☐ Finans udgifter
- ☐ Overført resultat
- ☐ Ordinært resultat
- ☐ Opskrivningshenlæggelser
- ☐ Finans poster netto

Passiver

- ☐ Egenkapital
- ☐ Ansvarlig lånekapital
- ☐ Hensættelser
- ☐ Langfristet gæld
- ☐ Kortfristet gæld
- ☐ Selskabskapital
- ☐ Balance
- ☐ Varekreditorer
- ☐ Periode afgrænsninger
- ☐ Igangværende arbejde

Udbytte relaterede nøgletal

- ☐ Udbytte
- ☐ Udbytte i alt
- ☐ Foreslået udbytte
- ☐ Pay out ratio

Nøgletal pr. medarbejder

- ☑ Ansatte
- ☐ Omsætning pr. ansat
- ☐ Prim resultat pr. ansat
- ☐ Årets resultat pr. ansat
- ☐ DB Pr. Ansat
- ☐ Personale omkostninger samlet

Gæld

- ☐ Prioritetsgæld
- ☐ Langfristet bankgæld
- ☐ Kortfristet del prioritetsgæld
- ☐ Kortfristet bankgæld

Koncern nøgletal

- ☐ Tilgodehavender koncern
- ☐ Tilgodehavender koncern omsætningsaktiv
- ☐ Kortfristet gæld koncern

- [ ] Ekstra ordinære poster
- [ ] Skyldig skat
- [ ] Udskudt skat
- [ ] Kreditbeløb
- [ ] Revisor anmærkning

Aktiver

- [x] Anlægsaktiver
- [ ] Grunde og bygninger
- [x] Omsætningsaktiver
- [ ] Varebeholdning
- [ ] Varedebitorer
- [ ] Likvider
- [ ] Goodwill
- [ ] Immaterielle anlægsaktiver
- [ ] Materielle anlægsaktiver
- [ ] Finansielle anlægsaktiver
- [ ] Periode afgrænsninger
- [ ] Driftsmateriel og inventar

Nøgletal

- [ ] Dækningsgrad
- [ ] Overskudsgrad
- [ ] Kapacitetsgrad
- [ ] Afkastningsgrad
- [ ] Likviditetsgrad
- [ ] Soliditetsgrad
- [ ] Egenkapital forrentning
- [ ] Vækstrate
- [ ] Dato for regnskabsafslutning
- [ ] Dato for regnskabsudgivelse
- [ ] Varedebitors omsætningshastighed
- [ ] Aktivers omsætningshastighed
- [ ] Varekreditors omsætningshastighed
- [ ] Nulpunktsomsætning
- [ ] Sikkerhedsmargin
- [ ] Varedebitors kredittid
- [ ] Varekreditors skyldtid
- [ ] Indre værdi

- [ ] Langfristet gæld koncern

EKSPORTFORMAT

- (•) EXCEL
- ( ) XML
- ( ) WINDOWS ANSI (Semikolonsepareret)
- ( ) WINDOWS ANSI (Kommasepareret)
- ( ) WINDOWS ANSI (Tabulatorsepareret)

LINJEFORMAT

- ( ) STANDARD (Flere linjer)
- ( ) KLIPPET (Én linje)
- ( ) FULD (Én linje, stregsepareret)
- (•) FULD (Én linje, kolonnesepareret)

SORTERING

Vælg sortering ▼

- (•) STIGENDE
- ( ) FALDENDE

EKSPORTÉR

NN MARKEDSDATA
- viden der skaber værdi

Kapacitetsgrad	FRA	%	TIL	%	Varedebitors kredittid	FRA	dage	TIL	dage
Afkastningsgrad	FRA	%	TIL	%	Varekreditors skyldtid	FRA	dage	TIL	dage
Likviditetsgrad	FRA	%	TIL	%	Indre værdi	FRA	%	TIL	%
Soliditetsgrad	FRA	%	TIL	%	OMSÆTNINGSHASTIGHEDER				
Egenkapital forrentning	FRA	%	TIL	%	Aktivers oms.	FRA	%	TIL	%
Vækstrate	FRA	%	TIL	%	Varedebitors oms.	FRA	%	TIL	%
					Varekreditors oms.	FRA	%	TIL	%

NØGLETAL PR. MEDARBEJDER

Antal ansatte	FRA		TIL		Årets resultat pr. ansat	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.
Omsætning pr. ansat	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.	DB Pr. Ansat	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.
Prim resultat pr. ansat	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.	Personaleomk. samlet	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.

GÆLD

Prioritetsgæld	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.	Kortfristet bankgæld	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.
Langfristet bankgæld	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.	Kortfristet del prioritetsgæld	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.

KONCERN NØGLETAL

Tilgodehavender koncern	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.	Kortfristet gæld koncern	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.
Tilg. koncern oms. aktiv	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.	Langfristet gæld koncern	FRA	1.000 kr.	TIL	1.000 kr.

GENTAG SIDSTE SØGNING HENT SØGEKRITERIUM GEM SØGEKRITERIUM

17.615
EMNER MATCHER DIN SØGNING

NULSTIL SØG

NN MARKEDSDATA
- viden der skaber værdi

FRAVALG AF REKLAMEBESKYTTEDE HOVEDSELSKABER VIRKSOMHEDER MED TLF. FRAVALG AF HOLDINGSELSKABER

I. Statistiske beregninger

Formel til udregning af gennemsnitlig svar per svarmulighed

(Svar total - frasorterede svar) / svarmuligheder

Formel til udregning af gennemsnitlig svar per respondent

(Svar total - frasorterede svar) / respondenter

Etableringsfasen, revisorerne	
Svar total	114
Frasorterede svar	0
Svar herefter	114
Svarmuligheder	4
Svar pr. svarmulighed	**28,5**
Respondenter	39
Svar pr. respondent	**2,9**

Etableringsfasen, virksomhederne	
Svar total	235
Frasorterede svar	90
Svar herefter	145
Svarmuligheder	4
Svar pr. svarmulighed	**36,25**
Respondenter	186
Svar pr. respondent	**0,8**

Vækstfasen, revisorerne	
Svar total	80
Frasorterede svar	5
Svar herefter	75
Svarmuligheder	4
Svar pr. svarmulighed	**18,75**
Respondenter	39
Svar pr. respondent	**1,9**

Vækstfasen, virksomhederne	
Svar total	196
Frasorterede svar	151
Svar herefter	45
Svarmuligheder	4
Svar pr. svarmulighed	**11,25**
Respondenter	186
Svar pr. respondent	**0,2**

Modningsfasen, revisorerne	
Svar total	186
Frasorterede svar	0
Svar herefter	186
Svarmuligheder	6
Svar pr. svarmulighed	**31**
Respondenter	39
Svar pr. respondent	**4,8**

Modningsfasen, virksomhederne	
Svar total	240
Frasorterede svar	117
Svar herefter	123
Svarmuligheder	6
Svar pr. svarmulighed	**20,5**
Respondenter	186
Svar pr. respondent	**0,7**

Afhændelsesfasen, revisorerne	
Svar total	63
Frasorterede svar	12
Svar herefter	51
Svarmuligheder	3
Svar pr. svarmulighed	**17**
Respondenter	39
Svar pr. respondent	**1,3**

Afhændelsesfasen, virksomhederne	
Svar total	194
Frasorterede svar	153
Svar herefter	41
Svarmuligheder	4
Svar pr. svarmulighed	**10,25**
Respondenter	186
Svar pr. respondent	**0,2**